

KÂMRÂN MÎRZÂ'NIN DÎVÂNÎ

I

ALÎ ALPARSLAN — KEMAL ERASLAN

GİRİŞ

H a y a t ı

Hindistan'da Türk-Hind İmparatorluğu'nun kurucusu Babur'un ikinci oğlu ve Hümâyûn Şâh'ın üvey kardeşi olan Kâmrân Mîrzâ, 1509'da Kâbil'de doğdu. Annesi Gülrüh hatundu. Büyük kardeşi Hümâyûn'dan daha zeki ve san'atkâr olan Kâmrân Mîrzâ, aynı zamanda zâlim ve ihtiraslı idi.

Babur, geniş ülkesinin idaresini dört oğlundan ikisi olan Hümâyûn ve Kâmrân Mîrzâ arasında taksim etmiş ve Kâmrân Mîrzâ da Kande-hâr'ın idaresiyle vazifelendirilmişti. Babur'un vefatından sonra tahta Hümâyûn geçti, Kâmrân Mîrzâ ise Pencâb valisi oldu.

Kısa zamanda iki kardeşin arası açıldı ve Kâmrân Mîrzâ Hümâyûn'a baş kaldırdı. Hümâyûn 1542'de Kâbil'i ele geçirince Kâmrân Mîrzâ, Bedehşân'a çekildi ise de 1550'de Kâbil emîrligini tekrar ele geçirmeğe muvaffak oldu. Ancak burada fazla tutunamadı ve Hümâyûn'un kuvvetlerine mağlup oldu. Bundan sonra emîrliği bırakıp dağlara çıktı. Avâre bir şekilde orada-burada dolaşmağa, hatta bazı yerlerde yağmacılığa başladı.

1553'te Gohar kabilesinin reisi Sultan Âdem Han tarafından sıkıştırılınca kaçabilmek için kadın kıyafetine girdi ise de yakalanıp Hümâyûn'a gönderildi. Devlet ileri gelenleri Kâmrân Mîrzâ'nın öldürülmesini istedikleri halde, Hümâyûn, onu öldürtmeyip gözlerini oydurmakla yetindi. Tarihçiler, gözleri neşterle kör edilirken, onun gösterdiği cesareti takdirle anlatırlar.

Kâmrân Mîrzâ'nın şiirlerinde yer yer çektiği ıztırapların yaşadığı huzursuz hayatın izlerini bulmak mümkündür. Meselâ :

Çıkıp ulus arasından kenâreî tutayın

Ki kõnglüm içre ulusdın besî melâl durur (34 / 4)

beyti bu huzursuzluğu açık bir şekilde dile getirmektedir.

Emîrlik davasından vazgeçen Kâmrân Mîrzâ, 1554'te karısı Çiçek Begüm Argun'la Mekke'ye gidip yerleşti. İkbâl günlerinde kocasının yanında olan Çiçek Begüm Argun, bu felâket günlerinde de, bütün ısrarlara rağmen kocasını yalnız bırakmadı. 1557'de Mekke'de vefat eden Kâmrân Mîrzâ'dan birkaç ay sonra Çiçek Begüm Argun da vefat etti.

Kâmrân Mîrzâ'nın bir erkek ve üç kız evladı olmuştu. Bunlardan oğlu Ebu'l-Kasım da babası gibi şairdi. 1557'de Ekber Şâh tarafından Gwalior'a sürüldü, birkaç sene sonra da tehlikeli görülerek öldürüldü.

Son derece cesur, ihtiraslı ve entrikacı olan Kâmrân Mîrzâ'nın, bazı beyitlerinde Hümâyûn'u takdir ve övgü ile anması dikkat çekicidir :

*Çayan kim 'azm iter bolsun muzaffer
Ebu'l-Gâzi Hümâyûn şâh-ı mansûr (28 / 6)*

.....

کامران تا کہ جہانراست بقا
خسرو دہر ہمایون بادا (2/6)

Ş a i r l i ğ i

Ekseriyetle *Kâmrân*, nâdir olarak da *Gâzi* mahlasını kullanan Kâmrân Mîrzâ'nın şiirlerinde daha ziyade âşıkâne unsurlar hakimdir. Bununla beraber bazen dînî-tasavvufî ve hikemî unsurlarını da şiirlerinde yer aldığı görülür. Meselâ :

*Zihî her zerredin hüsnüñg hüveydâ
Cemâhñg âfitâb-ı 'âlem - ârâ (5 / 1)*

.....

*Eger yumsam köz er her sarı açsam
Siniñg hüsnüñgni eyler min temâşâ (5 / 3)*

.....

*Her libâs içre ura[dur] 'ışk yolın
Gâh Şirin gehi Leylâ atalıp (8 / 3)*

.....

*Yüzüñg közgüside Tiñgrini körgül
Körüp közgüde özni bolma mağrûr (28 / 2)*

gibi beyitlerde tasavvufî ve hakimâne,

*Hoş-vakt uşal rind ki deyr içide min dik
İgnideki hil'at aña iski kipenektür (31 / 5)*

.....

*Sarığ yüzümge kızıl eşkân bir haç yazdım
Bahâr-ı 'ömr hazân bolğahğa dâl durur (34 / 6)*

gibi beyitlerde de rindâne bir edâ göze çarpmaktadır.

Kâmrân, klasik Türk edebiyatının teknik ve inceliklerine vakıf olmakla beraber, kuvvetli bir şair sayılamaz. Bununla beraber bazı beyitlerinde güzel söyleyişlere ve orijinal benzetmelere de rastlanır :

*Hasta köñglüm muztaribdür zülfi yanığa tüşüp
Şest ara tüşken bahğ yanğhğ ki eyler ızırâb (9 / 2)*

.....
*Aldı köñglümni açıp saçını ol ra'nâ kız
Saldı sevdâyî başımğa saçından sevdâ kız (36 / 1)*

.....
*Ey şubh nefes urma ve'y mihr tulû itme
Kim bu kiçe mihmândur ol şeb-i şebistânım (49 / 2)*

Şu beyitte de kuvvetli bir savaş tasviri görülmektedir :

*Her taraf nîze kahlğ koptı
Eyle kim neyistân içide kamaş (105)*

Zamanın anlayışına uyarak Türkçe şiirler yanında Farsça şiirler de yazan Kâmrân'ın, bilhassa Fars edebiyatının büyük şairi Hâfız-ı Şîrâzî'nin tesirinde kaldığı görülür. Meselâ Kâmrân'ın,

دل بمهرش منه که مکار بست
که شدت آن عروس صد داماد
(26/4)

beyti ile

ز گریه عرقه بجز سرشکم
درین دریا ندارم فکر ساحل
(47/6)

beyti, Hâfız-ı Şîrâzî'nin,

مجوی در درستیء عهد از جهان سست نهاد
که این عجوزه عروس هزار داماد است
(*)

(*) Gevşek tabiatlı bu dünyada ahde vefa arama, zira bu acuze (bu dünya) binlerce damada gelin olmuştur.

شب تاريك و يم موج و گرداب چنين حائل
 كجا دانند حال ما سبكياران ساحلها
 (**)

beyitlerini hatırlatmaktadır. Ayrıca Farsça şiirlerinde de güzel söyleyiş ve benzetmelere rastlanmaktadır :

ای اشك چو سيمم دل تو نرم نگرود
 سيمين ذقنا سنك ولا لاله عذارا
 (4/2)

ز سبزه در قدم افتاد فرش زنگاری
 شكوفه سيمم بكف از پی نثار آمد
 (22/3)

باز زليخاء شب موی سیهرا گشاد
 زانکه بجاه افتاد يوسف کل پيرهن
 (55/2)

beyitlerinde olduğu gibi.

D İ V Â N I

Kâmrân'ın, biri Türkçe ve Farsça, diğeri de sâdece Farsça şiirlerinin yer aldığı iki dîvânı mevcuttur. Bunlardan Türkçe ve Farsça şiirlerinin yer aldığı dîvânının ise iki nüshası bulunmaktadır :

1. Banki-pur nüshası :

Bu nüsha Mahmûd b. İshâk eş-Şihâbî el-Herevî tarafından istinsah edilmiştir. Müstensihin, bunu aslından acele ile istinsah ettiği «*Kezâ vü-cide fi'l-aşli: temmet dîvân-ı hazreti'l-a'lâ hafeza'llâhu ta'âlâ 'ani'l-âfâti ve'l-belâyâ, 'alâ yedi'l-'abdi'z-za'if Mahmûd b. İshâk eş-Şihâbî el-Herevî 'alâ jarihi'l-isti'câl*» kaydından anlaşılmaktadır. Banki-pur Şarkiyat Kütüphanesi'nde 105 numara ile kayıtlı olan bu nüshada, Kâmrân'ın hal ter-

(**) Gece karanlığı, dalga korkusu ve etrafı görmeye mâni olan girdap içinde olan bizlerin halini, sahilde yükü hafif olanlar nasıl bilebilirler?

cümesinin de yer aldığını Beveridge bildirmektedir (bk. İslâm Ansiklopedisi, «Kâmrân Mirzâ» maddesi). Hofman ise bu nüshanın Kâmrân'ın sağlığında tertip edildiğini kaydetmiştir.

2. Kalkuta nüshası :

Hofman'a göre bu nüsha 1328'de Albay Phillott için Banki-pur nüshasından kopya edilmiş olmalıdır.

Bu makalemizde bir bölümünü yayınladığımız Kâmrân'ın dîvânının, elimizde bulunan fotokopileri bu nüshaya ait olmalıdır. Fotokopi, yayınlamamız için merhum hocamız Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu tarafından, sağlığında bize verilmişti. Bu münasebetle değerli hocamızı bir kerre daha şükranla anar, kendisine Tanrı'dan rahmet dileriz. Elimizdeki fotokopilerde, Kâmrân'ın hal tercümesinin bulunmadığını göz önüne alarak, bu fotokopilerin Kalkuta nüshasına ait olduğunu sanıyoruz.

Fotokopi 38 yaprak olup, la'da minyatür içinde «Dîvân-ı Kâmrân Mirzâ» başlığı bulunmaktadır. İki bölüm halinde bulunan dîvânın ilk bölümü :

چون بمقصود نشد هیچکس رهبر ما
بعد ازین خاک درپیر مغان و سرما

(1 b)

beyti ile başlamakta ve

پیوند من از جمله علا یق بکل
از هر دو جهان سوی خودم راه نمای

(26 b)

beyti ile sona ermektedir. Ayrıca bu beyitten sonra «témnet» kaydı yer almıştır.

İkinci bölüm ise

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm
Çikti 'adâ kâth için tig-i bîm (27 a)

beyti ile başlamakta ve

Egerçi lutfuñg oldu sizge ma'lûm
Velikin bolmadı mazmûnı mefhûm (40 a)

beyti ile son bulmaktadır.

Bu beyitten sonra nesir ile «Çün kim anda bu elfâz merkûm irdi kim niçe tahrîr ve takrîr kılsam könglümdekidin zerre almaydur min, mun hem biledür kim min siz bilmey siz. Li-sebeb-i tevakku' ol kim hemîşe 'inâyet mazmûnın manzûr bilip mahzûn köngülni mesrûr kılap tırâz-ı 'inâyet-nâme bile sağıngay siz kim 'ayn-ı 'inâyet zâhir bolup bâ'is-i 'inâyet inbisâf bolgay.» (40 a) kaydını, bunu da

کتبه فضل الباری کاتب لایریری بانکی پور چوتنه این نسخه دیوان
میرزا کامران حسب فرمایش نفست کرنل فلت دی بی صاحب
سکرتری بود اوف اکزا منیرس کلکلتہ نقل نموده شد

kaydı takip etmektedir.

Elimizdeki fotokopiye göre nüsha ta'likle yazılmış olup şiirler cedvel içine alınmış ve küçük süslerle birbirinden ayrılmıştır.

Müstensih dikkatsiz ve Türkçe'yi bilmeyen biri olmalı ki gerek Türkçe şiirlerde, gerekse Farsça şiirlerde pek çok yanlışlar yapmıştır. Bu sebeple istinsahı kontrol eden ve şiirleri numaralayan biri birçok düzeltmeleri cedvel dışına geçirmiştir. Buna rağmen yine de hatalar mevcuttur. Bazı kelimelerde ise nokta kullanılmayışı okuyuşu büsbütün güçlendirmektedir.

Dîvânın birinci bölümünde 145 şiir yer almıştır. Bunların çoğu gazel, diğerleri ise kıt'a, rubaî ve beyitlerden ibarettir. 145 şiirin 56'sı Farsça, 87'si ise Türkçedir. İki şiir ise Türkçe, Farsça karışıktır.

İkinci bölümde de Türkçe ve Farsça şiirler karışık haldedir. İkinci bölümde yer alan şiirleri ayrı bir makale halinde yayınlamayı uygun gördüğümüz için, bu makalemizde birinci bölümü yayınlamakla yetindik.

Kâmrân'ın Farsça dîvânının yegâne nüshası ise Patna'da The Oriental Public Library'de bulunmaktadır. Bu nüsha, M. Mahfu'l-Hak tarafından 1929'da Kalkuta'da yayınlanmıştır. Onun Türkçe ve Farsça şiirlerinden seçmeler ise Mevlevî Abdu'l-velî tarafından 1914'te Bombay'da yayınlanmıştır. (Kâmrân'ın dîvânının nüshaları hakkında fazla bilgi için bk. H. F. Hofman, *Turkish Literature A Bio-Bibliographical Survey*, Section III, Volum : 1-6, Utrecht 1969; s. 11-18).

M E T İ N .

1

1 b	بعد ازین خاک در پیر مغان و سرما	1	چون بمقصود نشد هیچکس رهبر ما
	بو کزین پس ز خرابات کشاید درما	2	کار ما چون ز در بسته راهد بکشد
	وای اگر هادیء لطفت نشود رهبر ما	3	بارگی سست و شب تیره ورهزن ز کمین
	دم بدم درد و غمی بر دل غم پرور ما	4	خو گرفتیم بدرود غم عشقت بفرست
	می رسد مژدهء وصلی مگر از دلبر ما	5	وه که از سوق دلم می طپید و مضطربم
	که بگوش نرسد ذره خاکسیر ما	6	کامران سوختم از آتش هجران کسی

1

1 Mâdem ki hiç kimse maksadımıza ulaşmakta bize rehber olmadı, (bari) bundan sonra pîr-i mugânın kapısının toprağına başımızı koyalım.

2 Zâhidin kapalı kapısından bir şey elde edemedik, (o halde) bundan sonra kapımız harabata açılsın.

3 Binicimiz zayıf, gece karanlık, yol kesen pusuda; eğer bu durumda yol göstericimizin lufu bize yol göstermezse, vay halimize!

4 Ey sevgili, aşkının gamını istemeğe alıştık, zaman zaman gamla dolu gönlümüze dert ve gam yolla.

5 Aman ne iyi, sevgilinin şevkinden dolayı gönlüm çarpıyor, ızdırıp içindeyim; olsa olsa sevgilimizden bize kavuşma müjdesi gelmektedir.

6 Ey Kâmrân, külmüzün bir zerresinin bile semtine uğramadığı o kişinin (sevgilinin) ayrılık ateşinden yandım.

2

2 a	طالعت فرح و میمون بادا	1 حسن تو دمبده افزون بادا
	کحل چشم من محزون بادا	2 هر غباری که ز راحت خیزد
	جای او دیده مجنون بادا	3 خاک کو از ره لیلی خیزد
	صد چو دارا و فریدون بارا	4 بندهء حلقه بگوش تو چو من
	او ازین دایره بیرون بادا	5 هر که گرد تو چو پرکار نگشت
	خسرو دهر هایون بادا	6 کامران تا که جهانراست بفا

3

1	یارب آسان کن بمن این حالت دشوار را	1 بارقییان همدم و همراز دیدم یار را
2	آنکه میبخشد خرام آن سرور خوش رفتار را	2 وچه باشد بیقرار انرا دهد صبر وقرار

2

- 1 Güzellğin devam etsin, talihin kutlu ve uğurlu olsun.
- 2 Geçtiğin yoldan kalkan toz, ben mahzunun gözünün sürmesi olsun.
- 3 Leylá'nın yolundan kalkan toprağın yeri Mecnun'un gözleri olsun.
- 4 Yüzlerce Dârâ ve Ferîdun sana benim gibi kulağı küpeli kul olsun.
- 5 Pergel gibi senin etrafında dolaşıp durmayan kişi, bu sevgi dairesinin dışında kalsın.
- 6 Ey Kâmrân, dünya durdukça, Hümayûn cihan padişahı olsun.

3

- 1 Sevgilinin rakiplerle arkadaş ve sırdaş olduğunu gördüm; ya rabbi bu müşkül durumu bana kolaylaştır.
- 2 O servi gibi hoş yürüyüşlü sevgiliye güzel salınışlar bahşeden (Tanrı), kararsızlıklar içinde olanlara sabır ve tahammül verse, ne olur.

- 3 در تکلم لعل او زینسانکه میریزد گهر چون نگه دارم زگریه چشم گوهر بار را
 4 غیرجانان درجهان چیزی نپندارد دگر هرکه بردارد درپیش این پرده پندار را
 5 کاضران ناآمد مراجز دوست چیزی در نظر تا بکام خویش دیدم دولت دیدار را

4

- 1 ای کافر میخواره بی‌باک خدا را رحمی کن این سوخته بی‌سرو پارا 2 b
 2 ای اشک چو سیمیم دل تو نرم نگردد سیمین ذقنا سنک دلا لاله عذارا
 3 دارم طمع گوشه چشمی ز تو یعنی خوش کن بنکاهی دل غم پرور مارا
 4 شیرین پسرا لعل لب آب حیاتست بر تشنه لبان قطره ز آن آب خدا را

3 O sevgilinin la'le benzeyen dudağı konuşma esnasında öyle inciler döker ki göz yaşı cevherini saçan gözümün ağlamasına nasıl sahip çıkabilirim?

4 Ötünden bu zan perdesini kaldıran kişi, artık dünyada sevgiliden başkasını düşünmez.

5 Ey Kâmrân, sevgilinin yüzünü görme saadetine erişeliden beri nazarımda ondan başka bir şey yok.

4

1 Ey korkusuzca şarap içen kâfir, Allah için olsun bu başsız ayaksız zavallıya, aşk ateşiyle yanmış kişiye merhamet et.

2 Ey çene topağı gümüşe benzeyen taş yürekli ve lâle yanaklı sevgili, gümüş gibi akan göz yaşlarım senin taş gönlünü yumuşatamadı gitti.

3 Bana göz ucuyla bakmanı ne de isterim; yani sen bizim gamlı gönlümüzü bir bakışınla hoş et.

4 Ey tatlı çocuk, la'le benzeyen dudağın âb-ı hayattır; Allah için o sudan susamış dudaklara bir katre (su) ver.

5

Mefā'ilün, mefā'ilün, fe'ülün

- 1 Zihī her zerredin hüsniñg hüveydā
Cemāliñg āfitāb-ı 'ālem-ārā
- 2 Eger zāhir eger bātında sin sin
Köz ü köñglüm ara pinhān u peydā
- 3 Eger yumsam köz er her sarı açsam
Siniñg hüsniñgni eyler min temāşā
- 4 Gehī 'aşık gehī ma'sūk iter sin
Bolup her şüret içre aşikārā
- 5 İrür Leylā bile Şirīn behāne
Cihānda sin salıp sin şür u gavgā
- 6 Kılur min nevḫalar Mecnūn gamıdın
Kaçan kim ḫātırımğa kilse Leylā
- 7 Yitişti Kāmran ol türk-i ser-mest
Hired mülkin kılur yağmā hemānā

6

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

3 a

- 1 Yārdın kildi ḫaṭ u ta'viz-i cān boldı mañga
Kātil-i hecr ilgidin ḫaṭṭ-ı emān boldı mañga
- 2 Veh bu ni mektūbdur kim nāme-i a'māl dik
Yitkeç ilgimge sa'adetka nişān boldı mañga
- 3 Mihribān sağınganım cevr ü cefā resmin tutup
Mihr terkin kıldı vü nā-mihribān boldı mañga
- 4 Dāyimā yādında sin bardur bu ma'nāga gevāḫ
Ol ki dāyim vākıf-ı sırr-ı nihān boldı mañga
- 5 Gül-'izārā zikr ü fikriñdin demī ḫālī imen
Tā vaṭan bülbul kibi bu gülsitān boldı mañga
- 6 İşikide yüz kitürsem Kāmran 'ayb imes
Ka'be-i maqşūd çün ol āsitān boldı mañga

7

- 1 بی تو نایاب شد از ملک دلم طاقت و تاب خسرو عالم جانی و جهان از تو خراب
 2 می بعیش بجز رفیقان موافق چه خوش است خاصه در وقت گل، و موسم ایام شباب
 3 در نظر عارض ساقی و حرد واله او گوش بر سازی و هوش با آواز رباب
 4 حد من نیست که رخ بر کف پایش مالم گر مهراست دهد روی عالم بر کاب
 5 کامران غنچه صفت غرقه خون شد دل من زانکه معلوم نشد عاقبت کار و مآب

8

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

3 b

- 1 Ol kıyaş 'arızdın perde alıp
 Şu'le-i hâşâk vücüdımğa salıp
 2 Barça şüretde kılıp cilve-i hüsn
 Hüsnü yüz vech ile könglümni alıp
 3 Her libâs içre ura[dur] 'ışk yolın
 Gâh Şirîn gehî Leylâ atalıp
 4 Kılınçı çâk kılıp könglümni
 Kirpikidin yene oklar kadalıp
 5 Hâdişe taşlarıdın şîşe kibi
 Bu kühen deyrde könglüm uşalıp

7

1 Sen olmayınca gönül mülkünde tahammül ve karar kalmadı. Sen can âleminin padişahısın, fakat cihan senin yüzünden harap olmuştur.

2 Şarap ayı zamanı (?) uygun dostlarla bilhassâ güllerin açtığı mevsimde ve gençlik zamanında ne hoştur.

3 Göz sâkinin yanağına dikilmiş, akıl ona hayran olmuş, kulak ise ney nağmesine dalmış; akıl ve fikir de rebap sesine kapılmış gitmiş.

4 O sevgilinin ayağına yüzümü gözümü sürmek haddim değil; mutlaka bunu yapmak niyetinde isem, yüzümü üzengisine sürmeliyim.

5 Ey Kâmrân, gönlüm gonca gibi kanlara bulandı, işin sonu ne olacak, belli değil.

- 6 İmdi min 'azm-i harâbât itsem
Baruram kûyıda könglümni salıp
- 7 Kâmrân işikidin bargumdur
Derbeder könglüm işikide kalıp

9

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

4 a

- 1 Uşbu tün könglümde yâr u közüm irdi mest-i h'âb
Kim yitişti kâtilim yüz nâz ile eylep 'itâb
- 2 Hâsta könglüm muhtaribdür zülfi yanığa tüşüp
Şest ara tüşken balıg yanıglıg ki eyler iztırâb
- 3 Hâk-i reh boldum güzer [î] kılmasa irmes 'aceb
Min gedâ-yı bî-nevâ [vü] ol hıred 'âlî-cenâb
- 4 Kim ki cânân çihreside 'ışk bilmegey şirîn
Ni 'aceb andın dise yâ leytenî küntü turâb
- 5 Kâmrân cânân temennâsı mini pîr eyledi
Ey dirîgâ ansız ötti 'ahd-ı eyyâm-ı şebâb

10

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

- 1 'İşk ara dîvâne bolsam ni 'aceb
'Aklıdın bîgâne bolsam mi 'aceb
- 2 Hâlî olmuş halvetim ağıyardın
Yâr ile hem-hâne bolsam ni 'aceb
- 3 Yarutur külbemni ol şem'-i cemâl
Başığa pervâne bolsam ni 'aceb
- 4 Zâhir oldı kûyıda rüsvâhıgım
Şehr ara efsâne bolsam ni 'aceb
- 5 Ol perîveska bolup min âşinâ
Kâmrân dîvâne bolsam ni 'aceb

11

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

4 b

- 1 Berķ dik envâr-ı hüsniñg közlerimge çakılıp
Közdin akızdıñg köñgölni kaçre kaçre kan kılıp
- 2 Şem'-i hüsniñgni körüp bildim ki 'âlem-süzdur
Saldım özni şu'lega pervâne dik körüp bilip
- 3 Cân bile köñlümdin ayrıldım sañga yitken zamân
İmdi ay cân u cihân sindin bolur mu ayrılıp
- 4 Cân yitiptür ağızıma bolğay mu ay 'isâ-nefes
Bir nefes allımda oltursañg 'iyâdetķa kilip

12

Mef'ülü, mefâ'ilü, mefâ'ilü, fe'ülün

- 1 Hüb irdi mañga bolsa idi yâr muşâhib
Yâ bolmasa irdi añga ağıyâr muşâhib
- 2 Bimâr min ü bar közi yadı köñgöl içre
Bimârğa ol nev' ki bimâr muşâhib
- 3 Bir niçe kaçay dip kılıban kaçd kutulmay
Boldum gam u miñnet bile naçâr muşâhib

13

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

- 1 Ötti hicrân kiçesi rencide 'ömrüm yâ Rab
Yitkürüp vaşl künin eyle taraħħum yâ Rab
- 2 Tire hicrân kiçesi hiç yaruğ bolğay mu
Ger kuyaş bolsa bu tün içre havâ necm yâ Rab
- 3 Ağızın nükte işitmekni heves eyler min
Hiç kılğay mu miniñg birle tekellüm yâ Rab

14

Mefā'ilün, fe'ilätün, mefā'ilün, fe'ilün

- 1 Yitişti kâşid-ı cānān maᅇga dem-i sekerāt
Bu çın imiş ki tirig cāᅇga bar ümīd-i necāt
- 2 Lebiᅇg tekellüm itip cān birür ta'āla'llāh
Zihī tekellüm-i şirīn saᅇga zihī kelimāt
- 5 a 3 İtiᅇg şümārıda tigil şihāb-ı kehf iti dik
Kişi ki mihr-i vefā şiveside kıldı şebāt
- 4 Köᅇgöl kuşu tileben sini talpınur ni'asıᅇ
Ki eşk jālesidin sındı bāl u kanat
- 5 Ğarīk-ı baᅇr-ı şirişk olmuşam imes 'aceb
Bu mevc içre eger yok turur ümīd-i necāt
- 6 Çü Kāmran saᅇga kıldur sır itme özüᅇᅇdin
Ki hecr ara aᅇga imkān imes qarār u şebāt

15

- 1 باز دامان خودآن سرو جبالا زده است کس بدامانش مگر دست تمنا زده است
- 2 کشش عشق بود آنکه مه گمنانی عاقبت دست بدامان زلیخا زده است
- 3 عیب ماچند کنی قصه صنمان بشنو که بیک جلوه رهش دختر ترسا زده است
- 4 لبت آن آب حیات است که باحضر خطت لاف از شیوه اعجاز مسیحا زده است

15

1 Birisi istek eliyle onun eteğine mi sarılmış ki o servi boylu güzel tekrar eteğini toplamış.

2 Ama aşkın cazibesi öyle bir hale gelir ki sonunda Ken'an diyarının ayı (Hz. Yûsuf) Zeliha'nın eteğine el atar.

3 Bizi o kadar niye ayıptıyorsun? San'an'ın hikâyesini işit, hıristiyan kızının bir cilvesiyle yolunu yitirdi.

4 Dudağın üstünde beliren ve Hızır gibi yeşeren tüylerinin neşesiyle dudakların İsâ'nın ölüleri diriltten mucizesinin şivesini söylemektedir.

- 5 طلمت پیر چرا نور تجلی دارد گر نه شعله زدلس آتش موسی زده است
6 کامران از چه سبب هوش بدان مغیبه داد گر نه در در معان ساغر صہبا زده است

16

- 1 حلقه زلف پریشان تو بی چیزی نیست غمزه نرس فتان تو بی چیزی نیست 5 b
2 یخوداند همه باده پرستان لب نشئه باده پرستان تو بی چیزی نیست
3 راستان شیفته قامت دلجوی تواند جلوء سرو خرامان تو بی چیزی نیست
4 گوئیایچندہ گل دیدہ ای ابر بہار این همه گرہ و افغان تو بی چیزی نیست
5 کامران راست بگو بر رخ آن طرفہ عتزل این نکه کردن پنہان تو بی چیزی نیست

5 İhtiyarın yüzünde neden tecelli nuru var? Yoksa gönlünde Mûsâ'ya görünen ateşin âlevi mi parıldamaktadır?

6 Kâmrân ne sebepten dolayı o muğbeçeye verdi? Acaba ateşperest papazların ibadetgâhında şarap kadehine el mi attı?

16

1 Ey sevgili, senin perişan saçlarının halkası sebepsiz değildir, fettan gözlerinin gamzesi boşuna değildir.

2 Dudagının şarabına tapanlar tamamiyle kendilerinden geçmişler, senin şarabının neşesini bulanlar sebepsiz bu hale düşmezler.

3 Doğru kişiler gönüller alan boyunun aşığıdırlar; salına salına yürüyen servi boyunun cilvesi boşuna değildir.

4 Senin bunca ağlayıp feryad etmen sebepsiz değildir, ey bahar bulutu, sanki gülün gülüşünü görmüşsün.

5 Ey Kâmrân, doğru söyle, senin bu âhu gibi güzelin yanığına gizlice bakışın sebepsiz değildir.

17

خوشحالی ماتم زدگان از الم اوست	1 آسودگی خسته دلان از ستم اوست
خوش وقت اسیری که گرفتار غم اوست	2 خوشحالم از اندوهش و شادم بغم او
گویا رقم خامه مشکین رقم اوست	3 زینامه مرا شوق دگر روی نموده است
آن کس که همه کار جهان در قلم اوست	4 کدر دست به تبع تو رقم کشتن ما را
هر جا که نهد پا سرما و قدم اوست	5 مر س که رود سایه صفت در پی اویم

18

6 a نیست دلی کز غم تو چاک نیست	1 گر ز تو چاکست دلم باک نیست
گرچه سرم لایق فتراک نیست	2 باخم فتراک تو دارم سری
هیچ در آینه ادراک نیست	3 طوطیء دلرا بجز از نقش تو

17

1 Gönülleri perişan olmuş kişilerin huzuru o sevgilinin siteminden dolayıdır, mâtem içinde olanların hoş bir hale düşmeleri onun eleminden dolayıdır.

2 Onun gönlümde meydana getirdiği kederi ile memnun, gamıyla da sevinçliyim; o sevgilinin üzüntüsüne yakalanan o esir kişinin vakti ne de hoştur.

3 Bu mektuptan dolayı bana yeni bir şevk gelir, sanki o kalemin yazısı miskler gibi yazı yazan kalemiyle yazılmıştır.

4. Sanki bütün dünya işlerini bir yazısı ile düzene sokan o güzel senin kılincınla bizim ölüm fermanımızı yazmış.

5 Gezip dolaştığı her yerde gölge gibi onun peşindeyim, ayak bastığı her yer bizim başımızı koyduğumuz yerdir.

18

1 Gönülüm senin yüzünden şerha şerha olduysa da korkum yok, zira senin gamından dolayı gönlü parça parça olmayan yok ki.

2 Başım senin üzengine konulmaya lâyık değil ama, gene de üzengine eğilip bükülmüş.

3 İdrâk aynasında gönül dudusuna senin nakşından başka bir ders yok.

19

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Tā kara tofraḳka kıldım min bu deyr içre nişest
Mesned-i cism ḳadrını bilmiş miniñg yir birle pest
- 2 Bir zamān ṭurranı yüzge perīşān itme kim
Tüşmesün 'ālem ara ol zülf-i pür-ḩamdın şikest
- 3 Dembedem seyl-i sirişkim kim kilür bī-iḩtiyār
Ḵıldı 'ömrümniñg öyi ol seyl sarıdın nişest
- 4 Kāmrān andın yitip cān ilte algay min ki yār
Közleri ḳātil sözi mühlik özi bī-bāk u mest

20

Mefā'ilün, mefā'ilün, fe'ülün

- 1 Ḵadıñgdındur ḩacil bāḡ içre şimşād
Birip ḳulluḳ ḩatını serv-i āzād
- 2 Lebiñg cān-baḩş asru ṭurfadur bu
İki kāfir közüñg ḳattāl u cellād
- 3 Ta'āla'llāh zihī ḩüsn ü leṭāfet
Perī sin yā melek yā ademī-zād
- 6 b 4 Siniñg yādiñg bile hicrān ḡamıdın
Bar irdim dehr içinde şād u nā-şād
- 5 ḩayātım ḩāşılın ber-bād birdi
Fırāḳıñg ilgidin efgān u feryād
- 6 Dirīgā Kāmrān nevmīd olduñg
Birüp cān u cihān naḳdını ber-bād

21

1 سنبل و گل در بهار عارضت باهم دمید کس بهاری این چنین در گلشن عالم ندید

1: Sünbül ve gül senin yanağının baharında beraber açtılar, kimse dünya gül bahçesinde böyle bir bahar görmemiştir.

- 2 پرده افكندی زرخ بازار مهرویان شکست مهر چون پیدا شود گردد کواکب ناپدید
 3 گوهری با آن دریکتای من همسر نیافت گرچه عمری سنبل اشک من بهر جانب دوید
 4 بایمال تو سنش آمد ستر اهل نیازت بر سمنند ناز هر که شمسوار من رسید

22

- 1 رسید مژده که ایام وصل یار آمد گذشت فصل دی و موسم بهار آمد
 2 ز عند لب چمن ناله و فغان برخاست مگر ز بیک ضیا نامه بهار آمد
 3 ز سبزه در قدم افتاد فرش زنگاری شکوفه سیم بکف از پی نثار آمد

23

- 1 تا این دل شیدائی در قید جنون افتاد هر راز که بنهفتم از پرده برون افتاد 7 a
 2 بیمار غم هجران در بزم وصال تو مشکل که رسد روزی زبسانکه زبون افتاد

2 Sen yanağındaki perdeyi attın, ay yanaklı güzellerin pazarının revnakı ve önemi kalmadı; nitekim güneş meydana çıkınca yıldızlar görünmez olur.

3 Hernekadar bir ömürdür göz yaşlarının seli bir tarafa akıp gidiyorsa da, hiçbir kuyumcu benim eşi olmayan incilerim gibi bir inci elde etmemiştir.

4 Yürük niyaz atına binen tek binicim, her ne zaman buraya erişti ise, naz ehlinin başları onun atının ayağına toprak olmuştur.

22

1 Sevgiliye kavuşma zamanı geldi diye müjde erişti; kış mevsimi geçti, bahar geldi.

2 Acaba sabah yeli çavuşu bahar müjdesini mi getirdi ki, çemenlikte bül-büllerden haykırıp çağırışma yükseldi.

3 Yeşillikten gök gibi bir döşeme ayakların altına yani yer yüzüne serildi, çiçekler de ellerine gümüşler (çiğ taneleri) alıp saçmaya geldiler.

23

1 Bu deli gönül cinnet kaydına düşünce, gizlediğim her sırrım meydana çıktı.

2 Hicran, gamının hastası sana kavuşma meclisinde pek zebun düştüğü için bir gün bu çeşit zebunlukla, sana erişmesi pek zordur.

24

- 1 زرخسار و قدت سدم بهره مند زهر طالع سعد و بخت بلند
 2 رسنهای زلف تو خواهد کشید سر سرکشان بخم کند
 3 Yüzüñg gül durur bel gül-i âteşin
 Mingiñ ol gül üzre niçük kim sipend

25

- 1 چشم بر راه تو داریم و شد ایامی چند وقت آن شد که نهی جانب ما گامی چند
 2 آنکه هر کز نفرستد سوی ما پیغامی چه شود گر کندم شاد بدشنامی چند
 3 تا کسی میل دلم را برخت پی نبرد دولت وصل تو خواهم و دلارامی چند

26

- 1 چیست دنیا بی بنای بی بنیاد چیست گردون مدار سست نهاد
 2 زو مراد کسی نشد حاصل تا دو صد داغ برویش نهاد
 7 b

24

1 Senin yanağından ve boyundan murada eriştim, aman ne güzel bir talih, ne yüce bir baht.

2 Saçının telleri kemendin düğümü ile baş kaldıranların başını aşağı çekecek.

25

1 Nice zamanlar geçti ki gözlerim senin yolunda; bizim tarafımıza (semimize) bir kaç adım atma zamanı geldi.

2 Asla haber göndermeyen o sevgili, ne olur beni biraz azarlamakla memnu etse...

3 Hiç kimse benim gönlümün senin yanağına mâil olduğunu anlamasın; sana kavuşma saâdetini ve biraz da gönül rahatlığını isterim.

26

1 Dünya nedir? Temelsiz bir yapı; felek nedir ki gevşek yapılı bir noktanın etrafında dönüp durmada.

2 Gönlü yüzlerce kerre yaralanmadıkça kimse felektten murada eremez.

3	صد گره زد بکار ما افتاد	تا یکی بر مراد دل نکشاد
4	دل بمهرش منه که مکاریست	که شدست آن عروس صد داماد
5	این همان پیرزن بود کز مکر	جان شیرین ربود از فرهاد
6	این هانی بود که خسرو را	پیش جانان بکام دل بنهاد

27

1	هر گه که جمال تو مرا در نظر آید	صد ناله جانگناه ز جام بدر آید
2	بالای تو چون نخل امیدست عجب نیست	از قد تو بر نخل امیدم بر آید
3	رخسار تو مجموعه معنیست که حسنت	هر لحظه بنوع دیگری در نظر آید

3 Felek bizim işimize yüzlerce düğüm attı ve (fakat) onların hiçbirini gönlümüzce, muradımızca (istegimizce) çözülmedi gitti.

4 O yüzlerce damada gelin olan feleğin, bize gösterdiği muhabbete gönül verme, zira o hilebazın biridir.

5 O aynı kocakarıdır ki Ferhad'ın tatlı canını (Şirin'ini) çalıp götürmüştür.

6 Gene o aynı kişidir ki Hüsrev'in sevgilisine kavuşmasına engel olmuştur.

27

1 Ne zaman senin cemalin gözümün önüne gelse, yüreğimden yüzlerce canımı üzen feryad yükselir.

2 Mâdem ki senin endamın ümid fidanıdır, senin boyundan benim ümid fidanım meyva verir, buna şaşılmaz.

3 Yanağın mâna mecmuasıdır ki güzelliğin her an başka bir şekilde görünür.

28

Mefâ'ilün, mefâ'ilün, fe'ülün

- 8 a
- 1 Kılıp çihreñgde vechu'llahni manzür
'Ayân boldı mañga nûrun 'alâ nûr
 - 2 Yüzüñg közgüside Tiñgrini körgil
Körüp közğüde özni bolma mağrûr
 - 3 Eger mihrâb ara ver büt qaşında
Barı hâlette sin sin sizge manzür
 - 4 Sikender birle kayşer çäkeringdür
Kuluñgdur ger irür hağan u fağfür
 - 5 Atıp gamze oqın köñlümni avlap
Birip bir büse bizni eyle mesrûr
 - 6 Kayan kim 'azm iter bolsun muzaffer
Ebu'l-Gazî Hümâyün şah-ı mansûr.

29

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

- 1 Nâ-tüvânî kim nigârı hem-dem-i agyâr irür
Çäre kılamak bu katık hâlğa pes düşvâr irür
- 2 Servni saldı oqın [bu] kâmet ü reftâr ile
Allâh Allâh ni kıyâmet kâmet ü reftâr irür
- 3 Her taraf kılsam güzer köñlümde ol reftârdur
Her sarı salsam nazâr manzür uşal ruhsâr irür
- 4 Eylegen min dik besî zâhidni kâfir 'ışk ara
Halka-i zülfi dimeñg kim rişte-i zünnâr irür
- 5 Yüz müselmân kanını tökti közüñgüñg gamzesi
Allâh Allâh ni 'acâyib kâfir-i hün-h'âr irür
- 6 Şeh ki çıkmış şevket istep säyebân-ı zer-nigâr
Säyebân irmes kim ol bir perde-i pindâr irür
- 7 Tâ körüp min Kâmrân pîr-i muğândın iltifat
Deyr küyıda maqâmım külbe-i hammâr irür

30

Fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün

8 b

- 1 Atıñg tā mañga yār u hem-dem boluπτur
Cihān ehlidin ülfetim kem boluπτur
- 2 Tişıñg mü lebiñgdin nümüdār oluπτur
Ki gül gonçesi garķ-ı şebnem boluπτur
- 3 Könğül üzmeķim saçıdın mümkün irmes
Ki cān riştesi anda muħkem boluπτur
- 4 İki zülf ü haττ u yüzini körüñg kim
'Aceb dil-keş ü sebz ü hurrem boluπτur

31

Mef'ülü, mef'ülü, mef'ülü, fe'ülün

- 1 Ol şüh ki baştın ayağı kān-ı nemektür
Bu katla işim firķatıdın özgeçerektür
- 2 Dīvāne bolur ehl-i ħired cilveger olsa
Ol şekl ü semā'il bile kim ħür u melektür
- 3 Kullāb-ı maħabbet mü ikin ħasta könğülge
Yā başıda sançılğan anıñ igri kecektür
- 4 Özlük yükini taşlamağunça yite almañg
Tā sür'at ile gerdişide çerħ-i felektür
- 5 Hoş-vakt uşal rind ki deyr içide min dik
İgnideki ħil'at añga iski kipenektür

32

Fā'ilatün, fā'ilatün, fā'ilatün, fā'ilün

9 a

- 1 Sindin ayru tüşķeli könğlüm asru gam durur
Cānıma ħicrān gamıdın yüz tümen mātem durur
- 2 Vaşlñg olsa n'eyleyin nevrüz bayram kim mañga
Her zamān nevrüzdur her laħza bayram durur

- 3 'âlem ü-'âlem ili düşmen ise sin yâr iseñg
 'Âlem ehli birle 'âlemdin mañga ni gam durur
- 4 Sindin ayru ni asıg imdi refiğ u yârdın
 Fikriñ olmış mahremim zikriñ mañga hem-dem durur
- 5 Gonçe yañlıg la'lidin gâhî köñgüldür gark-ı hün
 Geh perişan zülfi yañlıg hâtırım derhem durur
- 6 Ol ki özi cândur u şirin lebi-âb-ı hayât
 Hiç bilmen kim melektür yâ benî adem durur
- 7 Kâmrân didim ki 'âlem içre yok resm-i vefâ
 Yana aytur min ki şayed-bar ikin 'âlem durur

33

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

- 1 Sinsizin şabr u kararım yoktur
 Sindin özge yine yarım yoktur
- 2 Zülf ü yüzini körey dip tün ü kün
 Veh ki bir lahza kararım yoktur
- 3 Serv ile lâleni n'eyley min kim
 Serv-kađ lâle-'izârım yoktur
- 4 Tiredür közüme 'âlem güyiyâ
 Küyidin közde gubarım yoktur
- 9 b 5 Kâmrân bargalı ol lâle-'izâr
 'Omr bağında bahârım yoktur

34

Mefâ'ilün, fe'ilâtün, mefâ'ilün, fe'ilün

- 1 Nazarda sin mü sin h'âb yâ hayâl durur
 Vişâl eger dişem endişe-i muhâl durur
- 2 Ni 'ayşlar ki nahil ara köñgül kılmaz
 Meger ki pādışeh-i 'âlem-i hayâl durur

- 3 Ol asru ser-keş ü min hem şanavber kadıdın
Köngülni hiç üze alman garib hâl durur
- 4 Çıkıp ulus arasıdın kenâreî tutaym
Ki könglüm içre ulusdın besî melâl durur
- 5 Meger ki biling ü ağzıñg hadişin ayturlar
Ki hurde-dânlar ara asru kıl ü kâl durur
- 6 Sarıg yüzümge kızıl eşkdin ki haç yazdım
Bahâr-ı 'ömr hazân bolğalıga dâl durur
- 7 Yüzüñgde şahid-i ma'nânı cilveger kördüm
'Aceb imes disem ol mihr-i bî-zevâl durur
- 8 Kemâl-i şî'r ü suhenverliğimğa tut kulak
Hocend mülkide kim şahib-i kemâl durur
- 9 Gehî ki hâl [u] haçın Kâmrân anıñg körse
Köngülni pay birür közleri ni al durur

35

Mefâ'ilün, fe'ilâtün, mefâ'ilün, fe'ilün

10 a

- 1 Fürüg-ı çihreñg irür şubh dik cihân-efrüz
Tulü'-ı hüsnüñg irür âfitâb-ı'âlem-süz
- 2 Cemâl közgüsini maçla'-ı zuhûr kılıp
Cihân mezâhirini eylediñg cihân-efrüz
- 3 Rumüz-ı 'ışk bilip min nûrın nezâre kılıp
Birev ki 'aşık imes ol ni bilsün uşbu rumüz
- 4 Yüzin cihândın ögürgey siniñg sarı kılğay
Kişi ki aña meded kılsa çâli'-i firüz
- 5 Tike kıya bakışıdın köngülni çâk kılıp
Habîb gamzesidin veh ki nâvek-i dil-düz
- 6 Yüzi gülige anıñg Kâmrân irür bülbül
Ni gülşen içre kim ol gül ni çihre-fürüz

36

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Aldı köñglümni açıp saçını ol ra'nā kız
Saldı sevdāyī başımğa saçdın sevdā kız
- 2 Ot koyar 'aql ile dīn hırmenığa şeyh ile şāb
Çün tarap bilge birür tırrasın ol ra'nā kız
- 3 Ol ki gül-nār kiyip [hem] dikleyin itti k'ey
Deyr bāğında yok andağ yine bir ra'nā kız
- 4 Veh ki mecnūnlıg ile şöhre-i şehri itti mini
Atın ayturda hicāb oldı diben Leylā kız

37

Müfte'ilün, fā'ilün, müfte'ilün, fā'ilün

10 b

- 1 Lāle vü gül revnağı hüsni ü cemālınğca yok
Serv şanevberlıkı tāze nihālınğca yok
- 2 Gülşen ara ger hezār bolsa min ü kiç gamım
Gülşen ü bāğ u bahār mañga hayālınğca yok
- 3 Serv kadınğca imes lāle hadınğca imes
Sebze hatınğca imes verd cemālınğca yok
- 4 Ey ki köziüm [niñg] öyinde merdümek-i dīde sin
Merdümek-i dīdelik hindü-yı hālınğca yok
- 5 Māl u menāl ey köñgöl bār-ı gam u derdīdür
İkki cihān hāşılı māl u menālınğca yok
- 6 Gülni besī Kāmrān kördi vü ey gül sini
Ābı vü tābı anıñg çihre-i alınğca yok

38

- 1 ای جهان از تو هویدا و تو از عالم باک هست در معرفت ذات تو عاجز ادراک
 2 دست در حبل متین کرمت خواهم زد روز محشر که سر خویش بر آرم از خاک
 3 شعله شمع درونم بجهان آتش زد من که از سوز درون آه زدم آتشناک

39

Fā'ilātün, mefā'ilün, fā'ilün

- 1 Ey yitişmey kemālınğa idrāk
 Pest olup kadrınğ alıda eflāk
 11 a 2 Kābe kavseydin nümüne kaşınğ
 Qaddınğa ceybet hil'at-ı levlāk
 3 Sindin adem 'aziz irür yoğ ise
 Zāhir irür maqām-i zerre-i hāk
 4 Yağmasa ger şefā'atınğ yağni
 Berğ-i 'işıyāndın örtenür hāşāk
 5 Şükr li'llāh ki 'akıbet 'ışkınğ
 Gayr nakşın köngüldin itti helāk
 6 Sañgadur nefsi-i dıvdin penehim
 Kāmran 'aciz ü olar bi-bāk

40

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Ateş-i Mūsā digen enyār-i ruhsārınğ siniñ
 Şerbet-i 'isā digen la'l-i şeker-bārınğ siniñ

38

1 Ey kendisinden cihanın belirdeği ve kendisi alemden münezzeş olan zāt, idrāk senin zātını tanımakta acizdir.

2 Kıyamet günü başımı topraktan kaldırdığım zaman kereminin kuvvetli ipine sarılacağım.

3 Gönül mumunun ışığı cihanı ateşe verdi, zira içimin yanışiyle ateşli bir âh çektim.

- 2 Ey besâ Mûsâ-şifatlar kim körüp özdin barıp
Matla'-ı nûr-ı tecellî kildi ruhsârıñg siniñg
- 3 Kılmayın tuğyân kılıp maqşadnı manzûr-ı nazar
Her ne mâ-zâg hükmin çeşm-i bidârıñg siniñg
- 4 Ey köñgül 'ışk otıdur kim bar dur [ur] nâr-ı Halil
Bu sebebdin ot içinde kildi gülzârıñg siniñg
- 5 İsteseniñ kim yitmesün devrândın âzârî sañga
Sa'y kıl kim tigmesün hiç kimge âzârıñg siniñg
- 6 Kâmrân sa'y it ki fanî bolga sin özdin tamâm
İsterem kim bolmağay 'âlemde âşârıñg siniñg

41

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

11 b

- 1 İşitip hüsnüñg şifâtın bolmışam zârıñg siniñg
Yâ Rab olğay mu müyesser bizge dîdârıñg siniñg
- 2 Ey Mesihâ-dem yitürgil müjde-i vaşlınğnı kim
Ölgeli yitmiş firâkıñg içre bîmârıñg siniñg
- 3 Közlerim gevher-feşân boldı anıñg dik kim şehâb
Şekker-efşân bolğalı la'l-i şeker-bârıñg siniñg
- 4 Cennetü'l-me'vâda tûbâ cilvesin kılmas heves
Kim ki kördi küyuñg içre qadd-i reftârıñg siniñg
- 5 Gerçi küyuñgda besî il 'ışk lâfını urar
Bar mü irkin min kibi bir 'âşık-ı zârıñg siniñg
- 6 Şevktin pervâne dik başıñgda ivrülsem ni tañg
Tîre külbemni yarutsa şem'-i ruhsârıñg siniñg
- 7 Her şikestî kim yitedür andın olğay mürtefi'
Bir nazar kılsa sınık köñglümge dîdârıñg siniñg
- 8 Kâmrân husrev kibi şî'riñg tapar hüsn-i qabûl
Bile olsa hüsn ili vaşfıda güftârıñg siniñg

42

Mefā'ilün, fe'ilātün, mefā'ilün, fe'ilün

12 a

- 1 İşikige güzeri çünki ey şabā kılsañg
Kaşıda yir öpüben kulluğum edā kılsañg
- 2 Digil hayālñg ile hoş turur firāk içre
Anı ki miñnet-i hicrānga mübtelā kılsañg
- 3 Devā vişālñg irür köñglüme tarahhum itip
Ni boldı derdime ey bî-vefā edā kılsañg
- 4 Vişāl müjdesini yitkürüp kerem eylep
Vefāga va'de kılıp va'değa vefā kılsañg
- 5 Lebi hayālida kan bağladı köñgül yā Rab
Ni boldı köñglüme zülfin girih-güşā kılsañg
- 6 Yıgıdın özge sañga Kāmran devāyi yok
Firāk otıga sin her niçe ki yaqılsañg

43

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Sindin ayru her zamān köñglüm miniñg gamnākrak
Yürekim hecr ilgidin pīrāhenimdin çākrak
- 2 Tıg-i müjgān tüzetip mestāne baksañg ey kuyas
Hanceriñg bî-bāk u andın közleriñg bî-bākrak
- 3 Bir nazar birle tilip derdim müdāvā eylediñg
Yok turu[r] hüsñ ehlide sindin kişi derrākrak
- 4 Pāklar köñgli maķāmıñgdur meger naķķaş-ı şun'
Çikmedi şuret bu şafha üzre sindin pākrak
- 5 Kāmran kuldur kad-i reftāriñga kim yok turur
Kāmetiñgdin bağ ara serv-i sehī çālākrak

44

Mefâ'ilün, fe'ilâtün, mefâ'ilün, fe'ilün

12 b

- 1 Kıyâmetî koparıpdur cihânda reftârîñg
Köñgülge ot saladur veh ki yâr ruhsârîñg
- 2 Ölügni tîrgüzedür her nefes Mesihâ dik
Tekellüm eylese cânâ leb-i şeker-bârîñg
- 3 Ni yirde sâkin isenğ Tiñgriniñg penâhıda bol
Kayan ki 'azm kıılır sin Hudâ nıgeh-dârîñg
- 4 Közümdede sudur u köñglümde ot duru[r] dâyim
Köñgül közümdede evelidin bolğalı giriftârîñg
- 5 Cefâ tarîkîni unutkıl vefâ tarîkîni tut
Ki köp yitişti bu cân-ı harâbğa âzârîñg
- 6 Refîkler kaçıda hâlimni 'arz itip
Habîb firkatıdın imdi mini kütqârîñg
- 7 Cihânda yahşî yaman her ni kim başıñğa kilür
Çü yahşî bakıñg irür hûb u zîst kirdârîñg
- 8 Taleb yolıda kâdem koyğaç ok başını kopar
Birev ki bolsa fenâ küyıda taleb-kârîñg
- 9 Çü Kâmrân sini körse özini körmes hiç
Cemâl közğüsidede cilve kılsa dîdârîñg

45

Fâ'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilün

- 1 Çerhdin cânıma bar ança melâl
Ki dimen atını hem ağzıñğa al
- 2 Ger miniñg dik aydın ayru imes
Nige ham boldı bu tün kökte hilâl
- 3 Boldı hicrân meyidin kanım telh
Sâkî imdi mañğa tut câm-ı vişâl
- 4 Sâkiyâ çün mini ser-mest ittiñg
Tut peyâpey kâdeh-i mâlâmâl

- 13 a. 5 Her kişi kim dise ol meyni řarām
Rindler mezhebide řanı helāl
- 6 Kōrūnūr ařker ūze 'anber dik
'Arızım boldı sarığ eşkim al
- 7 Kāmran ol gŭl-i ra'nā gamıdın
'Arızım boldı sarığ eşkim al

46

1	بكام غير شد لعل وی ای دل	شد آب زندکائی زهر قاتل
2	بقتل دیگران شمشیر بسته	من از غم مرده و دلدار غافل
3	چه خنجر می کشی بر قتل عشاق	من افتاده چو مرغ نیم بسمل
4	وصالت خواهش دلهای مشتاق	جمالت قبله رندان مقبل
5	بهر تیره مشو همدم که از خاک	شود آب روان آلوده گل
6	ز سرو قامتت قدم حمیده	تو گشته جانب اغیار مابل
7	غمت را کامران در دل نهفته	که باشد کنج را ویرانه منزل

46

1 Ey gönül, o sevgilinin dudağı başkasının arzusunu yerine getirdi, âb-ı hayat (ise) beni öldürücü bir zehir oldu.

2 O sevgili başkalarını öldürmek için kılıcını beline bağlamış hazır, ben ise gamdan ölmüş bir haldeyim, sevgili ise gafil.

3 Aşıkların öldürmek için neye hançer çekiyorsun? Ben zavallı zaten yarı kesilmiş bir kuş gibi yerlere serilmişim.

4 Aşık gönüller sana kavuşmayı arzu ederler, cemalin de ikbal sahibi rindlerin kıblesidir.

5 Her bulanık suya eş olma (aldanma), zira akar su da çamurla karışmış haldedir.

6 Servi gibi olan boyundan dolayı boyum bükülmüş; zira sen yabancılara meyl etmişsin.

7 Kāmran senin gamını gönülde saklamış; çünkü viraneye yer hazineye menzildir (hazine viranede bulunur.)

47

- 1 مرا چون کوه دردی از تو یر دل
 2 ز زلف او کسستن چون توأم
 3 ره و رسم صلاح از من مجوئید
 4 چو رخسار ترا یکبار دیدم
 5 ز صورت چون بمعنی راه بردی
 6 ز گریه غرقه بحر سرمشکم
 7 ان آن رو کامران قدم دو تا شد
- 13 b چه سان بار سفر بندم بمحمل
 چو دل بستم بآن مشکین سلاسل
 ز دیوانه نیاید کار عاقل
 شدم یکبارگی از خویش غافل
 باو پیوند و از اغیار بگسل
 درین دریا ندارم فکر ساحل
 که با آن طاق ابرو گشت مایل

48

- 1 کنند سیل غم هجران تو از بنیادم
 نظری کن که براه تو ز پا افتادم

47

1 Eyy sevili, senden (sana kavuşmamaktan) dolayı gönlümde dağlar kadar üzüntü olduktan sonra ben nasıl sefer ağırlıkları için mahmil bağlayabilirim?

2 Gönlüm onun misk gibi kokan saçlarının zincirine bağlandıktan sonra, artık saçlarından nasıl ayrılabilirim?

3 Benden kurtuluş yolu çâresi sorup aramayın, deliden akıllı insanlara yakışan iş sadır olmaz (meydana gelmez).

4 Eyy güzel, senin yüzünü bir kere görünce hemen kendimden geçtim.

5 Suretten geçip mâna yoluna girdikten sonra artık ona bağlan ve yabancıardan çekil.

6 Ağlamaktan göz yaşlarımın denizine dalıp gitmişim, bu deryada sahile ulaşma fikrine sahip değilim.

7 Eyy Kâmrân, onun saçlarının takına meyl ettiğim için boyum iki kat oldu.

48

1 Senin ayrılık gamının seli temelimi yıktı; elden ayaktan kaldım, senin yolunda yerlere döşendim, bana bir bak.

- 2 خاک گشتم بسر را تو بر من بگذر پیش از آندم که دهد باد فنا بر بادم
- 3 منم آن مفلس شیدا که درین دیرکهن حاصل کون و مکارا بهوایت دادم
- 4 دیده با یاد رخت از دو جهان پوشیدم چشم بر عارض خوبان جهان بگشادم
- 5 باز شوری لب شیرین تو می انگیزد میشود تازه مگر قاعدهٔ فرهادم
- 6 من کیم تا کنم از تو طمع مهرو وفا ایستدر بس که مجورد ستمت معتادم 14 a
- 7 کامران نجل قدش چون بنظر می آید فارغ از جلؤ شمشاد ز سرو آزادم

49

Mef'ülü, mefā'ilün, mef'ülü, mefā'ilün

- 1 Gülşende seher vaqtı min irdim ü cānānım
Gül dik yüzi şevkıdın bülbül kibi efgānım
- 2 Ey şubh nefes urma ve'y mihr tülü' itme
Kim bu kiçe mihmāndur ol sem'-i şebistānım
- 3 Hüş u hıredim kitti bilmen ki mañga n'itti
Güyā başıma yitti ser-fitne-i devrānım
- 4 Ol kim kaçıda hüsndür tārācger-i dīndür
Çan tökmeki āyīndür veh aña fedā cānım

2 Yokluk rüzgarı beni yok etmeden önce, ben senin yolunun üzerinde toprak oldum, üzerime bas geç.

3 Ben bu köhne dünya manastırında o deli müflisim ki kevn ve mekân-daki her şeyi senin aşkına feda ettim.

4 Senin yanağını anarak gözümü her iki cihandan da yumdum; dünya güzellerinin yanağını görmek için gözümü açtım.

5 Yeniden o tatlı dudağın fitne koparıyor, acaba Ferhad'ın vak'ası mı yeniden zuhur edecek?

6 Ben kimim ki senden vefa ve doğruluk umayım? Senin eziyet ve zulmüne olan alışkanlığım bana kâfidir.

7 Ey Kâmrân, o sevgilinin fidan gibi olan boyu gözümün önüne gelince simşir ağacının da, hür servinin de cilvesinden yaz geçtim.

- 5 Türkide Nevâyîğa yitsem ni 'aceb Gâzî
Şi'rimğa kulak salsa maḥbûb-i suhen-dârim

50

Mef'ûlî, mef'â'ilîn, fe'ûlîn

- 1 Ağyârğa köp vefâ kılur sin
Cânımğa besî cefâ kılur sin
- 2 Oğ il sarı bî-ḥaṭâ atar sin
Çün bizge yiter ḥaṭâ kılur sin
- 3 Tünd ötme ki gerd-i merkebiñni
İl közige tütüya kılur sin
- 14 b 4. Reftârıñ olup revân belâyî
Bâlâ bile yüz belâ kılur sin
- 5 Cân riştesiga salıp girihler
Zülfünğni girih-güşâ kılur sin
- 6 Râyınğa kazâ muvâfık olsun
Her nev' ki müdde'â kılur sin
- 7 Hüsn âyineside cilve eylep
Mir'ât-ı Hudâ-nümâ kılur sin
- 8 Hüsn ehliğa sin şafâ bağıslap
'İşk ehlini mübtelâ kılur sin
- 9 İl sanğa Kâmrân kirer sin
Ger itleri içre câ kılur sin
- 10 Ol hiç cefânı terk kılmas
Her niçe ki sin vefâ kılur sin
- 11 Ol ottur u sin niçük ki ḥaşâk
Kurb isteseñğ otğa yaqılır sin

51

Fâ'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilün (fa'lün)

- 1 Devletiñğ dembedem eفزün bolsun
Ṭalı'ıñğ ferrüh u meymün bolsun

- 2 Dembedem hüsni ü cemâliñg iritip
Yüz miniñg dik sañga mecnün bolsun

52

Mef'ülü, mef'älün, mef'ülü, mef'älün

15 a

- 1 Körgeç sini 'ışkıñgdın efsâne boluptur min
Körmey sini hecriñgdin dīvāne boluptur min
- 2 Pes hüsni körüptür min təcik ü 'arab içre
Dīvāne ol hüsni-i türkāne boluptur min
- 3 Bu külbeye kim dāyım hem-hāne neşāt iridi
İmdi gam u miñnetğa hem-hāne boluptur min
- 4 Tā 'ışk u cunün haylı bolmış mañga hem-hāne
Hüş u hıred ehlidin biğāne boluptur min
- 5 Zulmuñg bile luřfuñgdın yüz kābile min mecnün
Dīvāne boluptur min ferzāne boluptur min

53

Mef'ülü, mef'älü, mef'älü, fe'ülün

- 1 'Alem ilidin bir yolu biğāne bolup min
Tā itlerige hem-dem ü hem-hāne bolup min
- 2 Vırāne köñgöl genc-i cemāliñgga vařandur
Bu vech bile řālib-i vırāne bolup min

54

- 1 ای قد رعناي تو سرو گلستان حسن روی دلارای تو لاله بستان حسن
- 2 روی خوش مهوش تازه گل باع لطف سرو قد دلکشت نخل گلستان حسن

54

1 Eý güzel boyu güzellik gülistanının servisi olan sen, gönülleri süsleyen yüzün güzellik bahçesinin lâlesidir.

2 Ay gibi parlak olan hoş yüzün, letafet bahçesinin taze gülüdür. Gönüller çekici serviyeye benzeyen boyun da güzellik gülistanının fidanıdır.

3 شمس و قمر را نماید ماه رخا رونقی تا تو بر آورده سر زکریبان حسن

55

15 b 1 رفته رقیب ز دوت گم شده اندوه من حمد خداوندرا اذهب عنا الحزن

2 باز زلیخاء شب موی سیاه را گشاد زانکه بچاه افتاد یوسف گل پیرهن

56

1 ببالا بلائی بچشم آفت دین برخ مه لقائی بقدر سرو سیمین
2 سر رشته عیش آید بدستم بدستم اگر افتد آن زلف مشکین
3 بگفتم گدای توام خنده زد گفت گدا را چه نسبت بود با سلاطین

3 Ey ay yüzlü, sen güzellik yakasından baş gösterip kendini izhar edince ne güneşin bir parlaklığı kalır, ne ayın.

55

1 Rakip kapından çıkıp gitti, benim de kederim yok oldu; Allah'a hamd olsun bizden hüznüleri giderdi.

2 Gece Züleyha'sı tekrar siyah saçlarını açtı, zannedersin ki gül gömlekli Yûsuf kuyuya düşdü.

56

1 Uzun boyunla bir belasin, gözün ile de dine âfetsin; yanağın ile ay yüz-lüsün, boyun ile de gümüşten bir servisin.

2 O misk gibi kokulu saçın, elime geçerse, zevk ve neş'e mes'elesi elime düşdü demektir.

3 Senin kölenim, dedim; güldü ve dedi ki: Köle padişahlarla mukayese edilebilir mi?

57

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Āh kim āgeh imes dāğ-ı nihāndın ol māh
Yā Rab ol dāğ otıdın eylegil anı āgāh
- 2 Yil açıp tal'atını cānim ara ot saldı
Rüzgārımın kara kıldı uşal zülf-i siyāh
- 3 Sinsizin cān u cihānı n'itey ey 'ömr-i 'aziz
Ġarazım sin sin ü pes iki cihāndın va'llāh
- 4 Kūh-i Elburzça boldı mihenim tağı uluğ
Ger iser luğf-ı nesimi yoğ irür her pergāh
- 16 a 5 Ġayrğa hayl u sipāh olsa mañga luğfuñg bes
Luğfuñg er bolmasa n'itkey yığılıp hayl u sipāh
- 6 Kāmran taptı yoluñg tofragıda saltanatu
Kim tilep her yüzi nik şehliğıda tapmas sipāh

58

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Ey ki tāli' kıldı ġihrenğ āfitāb-ı hāverī
Tirge battı 'arızınğ allıda gül-berg-i tarī
- 2 Gül yüzüñg nem bolmasun hergiz ecel bārānıdın
İsmesün serv-i revānıñğa fenānıñ şarşarı
- 3 Nilüferdin şāh-ı gülde körmedük ol luğf kim
Ġāmetiñdin zāhir itmiş hil'at-ı nilüferī
- 4 Küfr iliniñ mağşadı dın ehliniñ mağşudu sin
Tālib-i vaşlıñg irür hem yezidi hem āzeri
- 5 Kāmran ger bister-i rāhat sañga yoğtur ni tañg
Pes imestür külhan içre bister-i ġākisteri

59

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Veh ki cānim derdini ol māh-simā bilmedi
Bir niçe cānim didim cānıma raħmī kılmadı

16 b

- 2 Yüz cefâ birle mini dil-dârdın ayırdı gerh
Yoksa hiç kim köngli birle cânidin ayrılmadı
- 3 Gül bile sünbül tilep ırmağ ara kizdim besî
'Arızîñg dik-gül saçîñg dik sünbülî tapılmadı
- 4 Yüz gül açtı gül yüzüñg mey tâbidin ey muğ-beçe
Turfarağ bu kim yüzüñg dik bir gülî açılmadı
- 5 Yitkeç özlüktin cihân la'liñg meyidin Kâmrân
Mest ü bî-höd boldı andağ kim yine ayılmadı

60

Mefâ'ilün, mefâ'ilün, fe'ülün

- 1 Ni boldı sorsañg ey zârlarını
Bu gânda koymasañg efgârlarını
- 2 Mañga yol birseng ol hurrem haremde
Kavup etrafıdın ağıârlarını
- 3 'Azîzim ger 'azîz olmağ tiler sin
Kara tofrağğa koyma h'ârlarını
- 4 Közüñg bîmarı min sorgıl ne boldı
Gehî ey dil-rübâ bîmarlarını
- 5 Siniñg dik dil-ber-i şannâz bilmen
Körüp min gerçi köp dil-dârlarını
- 6 Hoş ol kim cem' idi barı yâranlar
Felektin körme min âzârlarını
- 7 Dirîgâ Kâmrân pür-lu'be devrân
Perişân kıldı cemî' yârlarını

61

Fâ'ilatün, fâ'ilatün, fâ'ilün

- 1 Açıban ruhsâr-ı âteşnâknı
Örtediñg müşt-i has u hâşâknı

17 a

- 2 Lām elif dik zülf ü kıddıñnı körüp
Nefy kıldım bir yolu idrākı
- 3 Mey içip büt kaşıda kıldı sücüd
Kim ki kördi ol büt-i bî-bākı
- 4 Kördiler kögsüm şikāfını körüp
Gonçe dik köñglümde tüşken çākı
- 5 Minde bir ottur ki āh ursam
Her nefeste örtegey eflākı
- 6 Kāmran şāf it köñgül közgüsini
Anda körmek isteseñg ol pākı

62

Fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün

- 1 Kil ey kanlıg eşkim ki pür-zār yığlay
Kılay vaşlını yād u bisyār yığlay
- 2 Çikip nāle andağ ki ebr-i bahārī
Fiğānlar kılp hālma zār yığlay
- 3 Çemende kayan serv-i nāzī ki körsem
Sağınıp uşal kıdd-ı reftār yığlay
- 4 Katık derdime Kāmran çāre tapmay
Bolup çāresiz imdi nāçār yığlay

63

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilü, fe'ülün

17 b

- 1 Pervāz kılp 'ışk kuşu başıma kōndı
Mecnün köñgül itken kuşını taptı sivindi
- 2 Çün 'ālem işi barça fenādur hoş uşal kim
Bu kuş bile bu şaydgeh içide avundi
- 3 Köñglüm kuşu ol vāsııadın bāl-sınuktur
Kim sini tilep talpınıban asru urundi

- 4 Özdin barıban nâle kıılır min yıkılır min
Nâgâh ki ol hürveşim közge köründi
- 5 Ger yâr başım taş bile yardı ciheti bar .
Yüz şükr kıılır min ki başım taşka tokundu
- 6 Ey yil barıban kaçıda 'arz eyle ki Ğazî
Kulluk didi vü 'arz-ı niyâz itti yükündi

64

- 1 زینسانکه جمال خود آراسنه می آیی در زهد شکست آری در عشق بیفزائی
- 2 چون چہہ بیارائی رخساره بر افروزی خود گوئی کجا ماند آیین شکیبائی
- 3 گر سر بگریبانم ور ناظر خوبانم در سینه تو پنهانی در دیده تو پیدائی
- 4 از صفحه رخسارت صدنکته بیاد آمد ای وای بر آن روزی کانرا بخط آرائی
- 5 گفتی که منت دانم گر خوانم و گر زانم من بندهٔ فرمانم تو هر نوع که فرمائی
- 6 گر دیر نشین سازد وز ره رو دین سازد ما را نبود یا را اوراست توانائی
- 7 سودای کسی دارد باز این سربی سامان جائی هوسی دارد باز این دل هر جائی 18 a

64

1 Yüzünü bu şekilde süsleyip gelince, elbette zahidliği kırıp geçirir, aşkı arttırırsın.

2 Çehreni süsler yüzünün güzelliğini arttırırsın, sonra da tahammül yolu nerde kaldı dersin.

3 Başımı yakamdan içeriye sokmuşsam, güzellere bakıyorsam, bunda ne var? Gönlümde sen gizlisin, gözümde sen varsın.

4 Yüzünün sahifesinden yüzlerce ince mâna (nükte) hatırıma geldi, ama o ince mânaları (nükteleri) yazı haline getirdiğin (yazı ile süslediğin) güne gelince eyvahlar olsun.

5 Dedin ki çağırısam da, sürsem de ben bilirim seni; ne çeşit buyruk buyurursan buyur, ben sana bağlıyım.

6 İster beni saymaada oturtur, yahut dilerse din yolunda yürütür. Benim hiçbir kudretim yoktur, bütün güç kudret onundur.

7 Bu varı yoğu elden gitmiş başım yeniden birinin sevdasında; bu hercai gönlüm bir başka yere hevesleniyor.

65

- 1 زهی زلف رخت صد هزار زیبائی هزار شوق ز تو در دل تماشائی
 2 شکیب بی تو کسی چون کند که پیش لب بباد رفت همه مایه شکیبائی
 3 دلم زدست شدو زو خبر نمی یابم ر بوده اند مگر دلبران یغمائی
 4 بهر طرف گذرم جلوه تومی بدم بهر چه می نگرم در نظر تو می آئی

66

- 1 ای حسن تو در کمال خوبی قد تو در اعتدال خوبی
 2 دال است بخوبیء جمالت زلف تو که هست دال خوبی
 3 رخسار تو لاله زار حسن است چشم تو در غزال خوبی
 4 شرمنده شده گل از حجالت زانروست در انفعال خوبی

65

1 Ne de güzel saç ve yüz, binlerce güzellik sahibi seni seyreden gönülde senin yüzünden binlerce iştihak var.

2 Dudağına karşı bütün sabır sermayesi yele giden kişi, sensiz olunca nasıl sabredebilir?

3 Gönülüm elden gitti, ondan nasıl haber alayım? Olsa olsa o yağmacı güzeller gönülümü yağmalamışlardır.

4 Nerede dolaşırsam senin cilveni görürüm; nereye baksam gözüme sen görünürsün.

66

1 Ey güzelliği en olgun hale gelmiş sevgili, boyun güzelliğinin en güzel çağında.

2 Güzelliğe delalet eden saçın yüzünün güzelliğine bir işarettir.

3 Yanağın güzellik lâle bahçesidir; gözün o lâlelikte güzellik âhusudur.

4 Gül senin utancından utandı; güzellikten gücenmesinin sebebi de budur.

- 5 بر تشنه لبان خود بخشای
ای لعل لب زلال خوبی
- 6 در آینه تو رو نموده
آن شاهد بی مثال خوبی
- 7 از خوبی و خط و زینت خال
دادند ترا مثال خوبی
- 8 چون نقطه زیر لب فتاده
در زیر لب تو خال خوبی
- 9 بر خالت کامران بخشای
ای خسرو ملک و مال خوبی

67

ای شده خاک درت در نظرم توتیا
رخت صبوری برفت بی تو بباد هوا

68

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

1 دوش دیدم بارقیبان همشین دلدار را
چون برون آرم ز خاطر این چنین آزار را

2 Tüşte kördüm yârını hândân rakîbân utruda
Reşkdin her-dem töker min eşk 'ayn-ı külgüde

5 La'le benzeyen dudağı güzelliğın saf suyu olan sevgili, dudağına susamış olanlara bağısta bulun.

6 O güzellikte emsalsiz olan güzel, senin gönül aynanda göründü.

7 Ayva tüylerinin güzelliğinden ve beninin süsünden dolayı sana güzelliğın fermanını verdiler (yazdılar).

8 Dudağının altındaki nokta dudağının altında bir güzellik benidir.

9 Ey güzellik memleketinin padişahı, Kâmrân'ın haline acı, onu bağışla.

67

Ey kapısının toprağı gözüme tutiya olan güzel, sabır varlığım sen yok iken yele gitti.

68

1 Dün gece sevgilinin rakiplerle oturduğunu gördüm; böyle bir üzüntüyü hatırımdan nasıl çıkarabilirim?

69

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

- 1 Ağrısā min tilbedin cānānım irmesün 'aceb
Ol besī nāzük-mizāc u min begāyet bī-edeb

70

19 a عكس خط او فتاد اندر شراب همچو اری کوفند بر روی آب

71

بی سگیان کوی جانان زندگانی مشکل است زندگی بی صحبت یاران جانی مشکل است

72

بیا بیا که دلم بی تو غرقه خون است بین بین که زهیر تو حال من چون است

73

ای دل ایام جوانی پنج روزی بیش نیست وقت عیش و کامرانی پنج روزی بیش نیست

74

خوش آنکه بوصل تو دلم دست رسی داشت هر لحظه ز شوق تو هوا و هوسی داشت

70

Sanki bir bulut su yüzüne inmiş gibi sevgilinin ayva tüyelerine benzeyen yanağındaki tüyler şaraba aksetti.

71

Sevgilinin mahallesindeki köpekler olmadan yaşamak müşküldür; cana kıyan sevgililerin sohbeti olmadan yaşamak zordur.

72

Gel gel ey sevgili, gönlüm sensiz kanlara bulandı; bak gör, senin ayrılığın-
dan ne haldeyim.

73

Ey gönül, gençlik günleri üç beş günden fazla değildir. Yiyip içmenin ve murada kavuşmanın müddeti üç beş günden fazla değildir.

74

Her lahza senin şevkinden dolayı heva ve heves içinde olan gönlüm aman ne güzel, sana kavuşma imkânını elde etti.

75

تیر غمت از دل ویران گذشت دردمن خسته ز درمان گذشت

76

گر نه در سر هوس وصل تو ای جان باشد مردن از محنت هجر این تو آسان باشد

77

هر که ز آلائش خود پاک نیست رهرو این راه خطرناک نیست

78

می کشد گرچه مرا گفتارت می دهد جان لب شکر بارت

79

راستان شیفته قامت دلجوی تواند روی در سجده محراب دوا بروی تواند

75

Gam okun harap gönlümü delip geçti; ben hastanın derdine ilaç çâre etmez oldu.

76

Ey sevgili, eğer başımda sana kavuşma hevesi olmasa, senin ayrılığının mihnetinden ölmek bana kolay gelir.

77

Gösterişten arınmamış kişi bu yola gidemez; bu yolun yolcusu için çok tehlikeler vardır.

78

Herne kadar sözün, sohbetin beni çekerse de, şeker saçan dudağın can bağışlar.

79

Doğrular gönül alıcı boyuna tutkundurlar, yüzlerini de senin iki kaşının mihrabına doğru tutmuşlardır.

80

ای قد موزون تو شاخ گلستان بهار مصحف روی تو نازل گشته در شان بهار

81

Mef'ülü, fā'ilātün, mef'ülü, fā'ilātün

Hüsn ehli 'ışkıñg içre Ferhâdtın beterdür
Şekliñg köñgüllerinde ke'n-naqş-i fi'l-ħacerdür

82

20 a گرچه بسی خوب بود لاله زار نیست بزبائی رخسار یار

83

F'e'ülün, fe'ülün, fe'ülün, fe'ül

Köñgül vaşln istep hevâyî kılur
Çü gülşende bülbül nevâyî kılur

84

F'ā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

Lâle-i ħamrâ digen yüzi imiş yâr yâr
Nergis-i shehlâ digen közi imiş yâr yâr

85

Mef'ülü, mefā'ilün, mef'ülü, mef'ülü, mefā'ilün

Feryâd ki derdimni dil-dâr miniñg bilmes
Derdimni bilip bir dem derdimğa dâd kılmas

80

Ey mevzun boyu bahar gülistanının bir fidanı olan sevgili, yüzünün mus-hafı sanki baharın şanında nazil olmuştur.

82

Gerçi lâle bahçesi çok güzeldir ama, sevgilinin yüzünün güzelliğinde de-ğildir.

86

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün.

Gülşen-i küyüñgda kildim isteben bezm-i vişâl
Yok ki bolğay min firâk ilgide mundağ pâymal

87

با دیگران ز دوران عیش و نشاط حاصل حاصل مر از دوران درد و غم نیست بردل

88

تو ناز پروری وما نیازمند توئیم ترحمی که اسپریم و مستمند توئیم 20 b

89

Mefâ'ilün, mefâ'ilün, mefâ'ilün, mefâ'ilün

Üzin vaşlıñgdın ayru bir zamānī bilmegen köñglüm
Firâkıñğ şiddetin mundağ taşavvur kıлмаған köñglüm

90

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün.

Ey ki luţfuñgdın siniñğ şermende min
Kullarıñğniñğ kullarığa bende min

91

تو شه ملك حسنى وماهه مبتلاى تو خسرو با حشم توئى خسته دلان گداى تو

87

Başkaları felekten istediklerini elde etmişler, halbuki bizim gönlümüzde dert ve gamdan başka bir şey yok.

88

Sen nazlı bir sevgilisin, biz ise sana muhtaç; biz esiriz, merhamet et, senden dileğimiz var.

91

Sen güzellik mülkünün padişahısın, bizler sana tutkunuz. Sen saltanatı, debdebesi olan padişahsın. Gönülleri yorgun aşıklar hep senin yoksullarıdır.

92

خورشید ندارد تاب در پیش جمال تو پست است بنی طوبی از تازه نهال تو

93

ای ز حسن دلکشت عشاقرا حیرانی ملک دل را از سپاه عمزه ات ویرانی

94

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

21 a

Ger tarahḥum kılmasa hicrān ara cānān aḥī
Bolgum uşbu guşşadın āvāre-i devrān aḥī

95

Fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün, fe'ülün

Bahār oldı ol nev-bahārım kanı
Açıldı gül ol gül-'izārım kanı

96

گر نپوشیدی رخس را زلف شبگون کی شدی این چنین روز سیاه و حالت درهم مرا

97

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

Çün irür bigānelerga āşinā
Min dağı bigāne bolsam ni 'aceb

92

Güneş senin yüzünün güzelliği karşısında parlak değildir; tûba ağacı taze fidan gibi olan boyundan daha kısadır.

93

Ey gönüller çeken güzelliği aşıklara hayranlık veren, gönül mülkü senin bakış ordunun yüzünden yok olup gitmiş.

96

Gecé renginde olan saçın yüzümü örtmeseydi, böyle bir kara güne tutulur-muyduk, halimiz böyle perişan mı olurdu?

98

Fâ'ilâtün, fe'ilâtün, fe'ilün

Könglüm örgemçi kibi zülüfidin
Meges-i hâlîğa tüşti asılıp

99

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

Saçıdın üzmek köngül mümkün imestür kim köngül
Anda özni bağlamış cân riştesidin birkitip

100

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

21 b

İkki hâlñg noqtasıdur yâ közümniñ merdümi
Fark ite alman kamer dik 'arızınğğa köz tikip

101

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

Kâmrân uçgaç közüm bu zâr könglüm hem salur
Ol perî vaşlın tilep her lahza kuş dik talpınıp

102

Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün

Sorma başımdın niler ötti firāk eyyāmıda
Sor bolur sañğa min [hem] şerh kılsam ser-güzeşt

103

در خیالش زلملی دارد

کامران سر بحیب برده مگر

103

Kâmrân başını yakasına çekmiş onun hayaline dair bir düşünceye dalmış görünüyor.

104

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

Kāmrān dik mest min kuyıda dir min her zamān
 Qaysı gülşenniñ siniñ dik bir gül-i ra'nası bar

105

Fā'ilātün, mefā'ilün, fe'ilün

Her taraf nize kılıç koıtı
 Eyle kim neysitān içide kāmış

106

22 a چه عجب از رخت جدا شده ام در فراق اگر بمرم من

107

Mef'ülü, mefā'ilün, fe'ülün

Uyqumda öñgümde sin sanıñ kim
 Köñglümde közümde cā kıılır sin

108

Fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilātün, fā'ilün

'Iyd-gāh içre çatıp taraf-ı külāhın uşatıp
 Münfa'il boldı anıñ şevketidin şāh u sipāh

109

پیش قد تو بنفشه با همه شرمندگی تکیه بر گل کرده و بهر ادب بر خاسته

106

Senin ayrılığından dolayı ölürsem, bunda şaşılacak ne var? Yanağından ayrı düşmüşüm.

109

Menekşe senin boyunun karşısında büyük bir utangaçlıkla güle dayanarak terbiye icabı ayağa kalkmış.

110

Fā'ilātün, mefā'ilün, fe'ilün

- 1 Tâ ki gayr oldı maḥrem-i ḥaremi
Mini maḥüm-i ol ḥarem kıldı
- 2 Mini şāhā sipāh-ı derd ü gamıñg
'Alem ehli ara 'alem kıldı

111

22 b	1 ای برادر زمن شنو سخنی
2 دل بکا رجھان منه که از آن
3 کار عقی بسازورنه ترا | که از آن بهره ور شوی شاید
یار غم بر دل تو افزایش
کار و بار جهان چه کار آید |
|------|--|--|

112

Fā'ilātün, mefā'ilün, fe'ilün

- 1 Veh ki ol şūḥ hecri miḥnetidin
Kalmadı idi hiç aḥvālm
- 2 Muñga şāhid durur körüp biliñgiz
Çihre-i zerdim ü girye-i alım
- 3 Körmesem çihresini her sâ'at
Boladur özgeçe miniñg ḥalım

113

1	ای که در شیوهٔ خلاف سخن
شهره شد در جهان فسانهٔ تو |
|---|--|

111

- 1 Ey kardeş, benden bir söz işit, belki de ondan istifade edersin
- 2 Gönülünü dünya işlerine kaptırma, zira gönüldeki gam yükün çoğalır.
- 3 Âhiret işlerine dal, onları düzene koy, dünya işleri ne işine yarayacak?

113

- 1 Yalan söz söylemede dünyada senin bahsin bir efsane oldu (senin efsanen cihana yayıldı).

- 2 تا کنون بر خلاف عهد اگر
بعدهما از تو شد بهانه تو
- 3 این زمان هم خلاف میگوئی
آزمودیم تابخانه تو

114

- 1 ای آنکه بهر محفل و مجلس همه گس
با سینه پر کین رخ پرچین بدر آئی
- 2 گفتمی که گرفت است دل از خانه عمرم
وقت است گزین خانه چر کین بدر آئی 23 a

115

Fā'ilātün, mefā'ilün, fā'ilün

- 1 Orta bağ içre hocre [i] saldim
Tā maṅga bolgay ol ferāgat-gāh.
- 2 Hocre-i hāşım irdi tārîhin
Hocre-i hāş-ı mā didim nāgāh (H. 948)

116

Mef'ülü, mefā'ilün, mefā'ilü, fe'ül

- 1 Ger çäre için tapılmasa yaḫşı. tabîb
Tıṅgri keremi tabîb bolsa ni 'aceb
- 2 Bolsun başıṅga cān u cihānım şadaқа
Derdiṅg dāğı cism-i nā-tüvānımga naşîb

2 Şimdiye kadar eğer ahde muhalif olarak oldu ise, bundan sonra bahanen senden olacaktır.

3 Halen de yalan söylüyorsun, evine kadar bunun böyle olduğunu anladık.

114

1 Ey her meclise, her mahfile ve herkese karşı kin ile dolu bir gönülle ve asık bir suratla gelen kişi!

2 Dedin ki : Ömrümün evi daraldı, artık bu pislikle dolu evden çıkma zamanı geldi.

117

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Ni hoştur eger kilse bu sarı dil-dâr
Kim mihnet-i hicrân ara bar min bîmâr
- 2 Çün vaşlığa yoq turur mañga dest-resi
Hicrân ilîğa hû kılıp min nâçar

118

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Hecriñg mini asru nâ-tüvân eyleptür
La'liñg hevesi içimni çan eyleptür
- 2 Bî-berg ü nevâ eyleye miñg bülbül dik
Yafrağ kibi çihremni hazân eyleptür

23 b

119

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Bîmâr közige közlerim meftündür
Hân-h'vâr lebidin cigerim pür-hündür
- 2 Güftarı anıñg baştın ayak efsündür
Kılğan mini mest uşal leb-i meygündür

120

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Kaddımni ham itken ol kad-ı mevzündür
Sabrımni kem itken ol ruḥ-ı gülgündür
- 2 Könğlüm dağı vaşlıñgı tilep maḥzündür
Leylâ sin Kâmrân sañga Mecnündür

121

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Tilep sañga derdimni 'ayân kılğumdur
Ni til bile ḥalimni beyân kılğumdur
- 2 Ni taḳat [nı] iẓhâr u ne ihfâ özni
Bu ṭavr ile rüsvâ-yı cihân kılğumdur

122

Mef'ülü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

24 a

- 1 Sinsiz niçe miñnetka qarın bolğay min
Vaşlñnı tilep zār u ħazın bolğay min
- 2 Müşkil sañga yār u hem-nişin bolğay min
Her çend ki sa'y itip berin bolğay min

123

Mef'ülü, mefâ'ilün, mefâ'ilü, fe'ül

- 1 Ger uyğuda min köñgöl ħayālñg bile ħoş
Ver uyqağ isem közüm cemālñg bile ħoş
- 2 Ĥatññg bile şadmān u ħālñg bile ħoş
Hecriñg bile ħamnāk u vaşlñg bile ħoş

124

Mef'ülü, mefâ'ilü, mefâ'ilü, fe'ül

- 1 Yüz cevr ile veh ki devr-i çerħ-i bī-bāk
Cismimni kebāb itti vü cānımni helāk
- 2 'Ayb eyleme āhımni körüp āteşnāk
Çün tofrağ ara kiriptür ol gevher-i pāk

125

Mef'ülü, mefâ'ilün, mefâ'ilü, fe'ül

- 1 Ey dōst mañga ħayr-ı cefā eylemediñg
Her 'ahd ki eylediñg vefā eylemediñg
- 2 Ger eylemediñg vefā keremler kıldıñg
Kim cevr ü cefānı hem ħatā eylemediñg

126

Mef'ülü, mefâ'ilü, mefâ'ilü, fe'ül

- 1 Yā bolsa kişige müyesser 'ilm ile ħāl
Yā tapsa kişi saltanat evcide kemāl

24 b

- 2 Yâ şifte bolsa körüp hüsn ü cemâl
Yâ bolsa tamâm öz yükidin fâriğ-bâl

127

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Yâ Rab ki uşal aynı maŋga mahrem kıl
Yâ mihrin anıŋ hasta köngüldin kem kıl
- 2 Yâ mini anıŋ farkıdın bî-'ilm kıl
Yâ anı maŋga hem-nefes ü hem-dem kıl

128

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Cânâ çü cemâliŋni temâşâ kıldım
Vaşlıŋ heveside özni şeydâ kıldım
- 2 Miŋ kanda vü devlet-i vişâliŋ heyhât
Körgil ki 'aceb turfa temennâ kıldım

129

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Tâ şifte-i turra-i cânân boldum
Berhem-zede vü bî-ser ü sāmân boldum
- 2 Feryād ki āvāre-i devrân boldum
El-kışsa esir-i derd-i hicrân boldum

130

Mef'ûlü, mefâ'ilün, mefâ'ilü, fe'ül

25 a

- 1 Eyy peyk-i şabâ yitürgil ol cānga selām
Sultān-ı zamān şeh-i Bedehşānga selām
- 2 Belkīs-i zamān u Āşaf-ı 'ahdka di
Zinhār ki yitkürüŋg Süleymānga selām

131

- 1 در آرزوی قد تو دالی گشتم
از فکر دو ابرویت هلالی گشتم
- 2 اندر هوس لب و میانیت جانا
القصه من خسته خیالی گشتم

132

- 1 شوخی که همیشه می کسی جور و ستم
جز جور و ستم نمکینی لطف و کرم
- 2 با درد و غم غم فراق مفرای
برگشتن من بس است جانا آنهم

133

- 1 ای بادبان یار سلامم برسان
در خلوت وصل او پیامم برسان
- 2 بر صبح وصال و شام زلفش بگذر
یعنی که دعای صبح و شام برسان

134

Mef'ûlî, mefâ'ilîn, mefâ'ilî, fe'ûl

- 1 Veh veh yene gamzedin bu sarı bağa sin
Fırkat otını cânıma geh geh yağa sin

131

1 Senin boyunun arzusu ile daha döndüm, iki kaşının düşüncesi ile hilâle benzedim.

2 Ey sevgili, dudağın ve belinin hevasıyla (isteği ile) kısacası şu ki ben yorgun kişi, hayal haline döndüm.

132

1 Daima yapmakta olduğun şaka ceviri ve eziyettir. Cevirden ve zulümden başka hiçbir keremde bulunmuyorsun.

2 Ben zaten dertliyim, gama batmışım, bir de ayrılığının gamıyla derdime dert katma, beni öldürmeğe o yeter, a benim sevgilim.

133

1 Ey rüzgar, o sevgiliye selamımı ulaştır, onun vuslat halvetine benim haberimi götür.

2 Vuslat sabahında onun geceye benzeyen saçlarından bir es, yani gece ve gündüz duamı ona bildir.

25 b

- 2 Cân birle köngül ara salıp tefriķa sin
Bu turfa ki mecrûh köngülge baķa sin

135

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Ey kim yüzüñge vâlih ü hayrândur min
Zülfüñg gamıdın asru perîşândur min
- 2 Sin ança ki bar sin gürizân mindin
Yüz ança firâktın gürizândur min

136

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Tâ kördüm uşal çihreni hayrândur min
Ol zülf hevâsıda perîşândur min
- 2 Hem ağzınıñg esrârıda nâ-dândur min
Hem hüsniñg evşâfıda îhsândur min

137

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Hargeh hoş irür dâmen-i şahrâ bolsa
Şahrâ yüzide sebze-i hazrâ bolsa
- 2 Esbâb-ı tarab barça müheyyâ bolsa
Min bolsam u ol dil-ber-i ra'nâ bolsa

138

Mef'ûlü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

26 a

- 1 Yâ diñg kadım eyleyin fedâ başıñgga
Başımın kılây fedâ siniñg başıñgga
- 2 İsterge köre sini öyiñge haddım yok
Luţf it tilegil bendeni öz kaşıñgga

139

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilün, fa'

- 1 El-yevmü kemā yemurru hattā leylī
Kim gam tüni Mecnündın öter bî-Leylī
- 2 Tün kün bu durur hecrinġ ara aġvālim
Yüz nāle firāķinġdın u yüz vāveylī

140

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilün, fa'

- 1 Didim ki maġga birdi Ĥudā ferzendī
Boldı yürekim pāresiga peyvendī
- 2 Hiġ aġılamadım ki ĉāk itip kögsümni
Pür-ġün cigerimdin irür pergendi

141

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilün, fe'ül

- 1 Feryād ki feryādıma yitmes ni kılay
Ol şüh mininġ dādıma yitmes ni kılay
- 2 Her ĉend ki derdimni beyān eyler min
Derd-i dil-i nā-şādıma yitmes ni kılay

142

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilü, fe'ül

- 1 Aġbābķa ġoş turur refiķ olsa kişi
İmdād ile hāmī-i ġariķ olsa kişi
- 2 İslām ilige cān bile tervih kılıp
Bir birge bu biş kün şefiķ olsa kişi

26 b

143

Mef'ülü, mefā'ilü, mefā'ilün, fa'

- 1 Yā ravza-i rızvān kibi kūyuġnı mu diy
Yā ġāyet-i i'tidāl boyuġnı mu diy

- 2 Yâ hüsni-ı kelâm u güft ü güyuñgı mu diy
Yâ tab'-ı selim ü yahşi hüyuñgı mu diy

144

Mef'ülü, mefâ'ilü, mefâ'ilün, fa'

- 1 Hâyvân suyu dik âb-ı hayâtıñ yahşi
Cân şerbetidin çüçük nebâtiñ yahşi
2 Hem küy-ı vefâ içre şebâtiñ yahşi
Hem hüsni ili içide atıñ yahşi

145

رنك غير از دل حزيم بزداى	1 يارب زكرم درى بروم بگشای
از هر دو جهان سوى خودم راه نماى	2 پيوند من از جمله علايق بگسل

TEMMET

145

1 Ya Rab, kereminden bana bir kapı aç, senden başkasının rengini hazin gönlümden sil, onu arıt.

2 Bütün alaikten ilgimi kes, ey her iki cihanda bana yol gösterici olan Tanrı,

N O T L A R

5/2 *sin sin* (<ET. *sin erür sin*) «sensin». Eski Türkçe'de bildirmenin mevcut beş kipi, *er-* «mevcut olmak» ana yardımcı fiilinin, geniş zamanı (*erür*), görülen geçmiş zamanı (*erdi*), öğrenilen geçmiş zamanı (*ermiş*), gelecek zamanı (*ergey*) ile şartının (*erser*) herhangi bir kelime, veya kelime grubuna getirilmesiyle kurulurdu. Çekimde şahıs unsuru olarak birinci tip şahıs ekleri (zamir menşeli) kullanılırdı. Beş kipin menfi çekimleri de, diğer fiillerin menfi çekimlerinden farksızdı (bk. Gr. Ork. Turk. § 3. 2833; Alt. Gr. § 238).

Eski Türkçe'nin sonunda Türkçe'nin gelişmesine uygun olarak, bildirmenin yapısında da bazı değişmeler oldu. Gelecek zaman kipinde *er-* fiilinin yerini *bol-* fiili aldığı gibi, geniş zaman kipinde de, bilhassa 3. şahıslarda *tur-* fiili kullanılmaya başlandı. Lehçelerin teşekkülünden sonra ise farklılıklar daha büyük ölçüde ortaya çıktı.

Doğu Türkçesi'nde (Çağatayca, Özbekçe gibi) bildirmenin görülen geçmiş, öğrenilen geçmiş ve şart kipinde *er-* (> *ir-*), gelecek zaman kipinde *bol-* fiili, geniş zaman kipinde ise *er-* ve *tur-* fiili karışık şekilde kullanılmaya başlandı. Ancak *tur-/dur-* fiili çekimli fiil olarak kendisini koruduğu gibi, bazen *-dur/-dür, -tur/tür* şeklinde eklediği, bazen de bilhassa 1. ve 2. şahıslarda tamamen düştüğü görülür (bk. Chag. Man. § 132-134; Nesâyim., s. 143-146). Ancak geniş zamanın menfisi, eskiden olduğu gibi *er-* fiilinin menfi şekliyle kurulurdu.

Batı Türkçesi'nde ise durum daha da farklı olmuştur. Görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipinde *i-* (< *er-*) fiili ya müstakil, yahut da ekleşerek, şahıs unsuru olarak kullanılan şahıs zamirleri ise tamamen ekleşerek kullanılmıştır. Gelecek zaman kipinde ise Doğu Türkçesi'ne paralel olarak *er-* fiili yerine *bol-* fiili (Eski Anadolu Türkçesi'nde *olşar*, daha sonra *olcağ*) geçti. Geniş zaman kipinde ise *i-* (< *er-*) fiili, 1. ve 2. şahıslarda tamamen eridiği gibi, çekimde kullanılan şahıs

unsuru yerindeki şahıs zamirleri ise tamamen ekledi. 3. şahıslarda ise EAT. devresinde *tur-* bazen varlığını koruduğu halde, daha sonra tamamen ekledi (*-dır/-dir, -dur/-dür; -tır/-tir, -tur/-tür; -dırlar/-dirler, -tır- lar/-tirler; -dırlar/-dürler, -tırlar/-türler*) (bk. TDB § 501-509).

Metnimizde bildirmenin geniş zamanı farklı şekillerde geçmektedir :

T. 1. şahıs : *gürizândur min* (135/2), *bende min* (90)

T. 2. şahıs : *Leylâ sin* (120/2), *perî sin* (20/3)

T. 3. şahıs : *hoş irür* (137/1), *yok irür* (57/4), *bar durur* (40/4)
hoş turur (42/2), *bardur* (6/4)

Bilhassa *bar* ve *yok* kelimeleriyle kurulan bildirmelerde, Eski Türkçe'de de olduğu gibi yardımcı fiilin çoğu zaman kullanılmadığı görülür : *cihêti bar* (62/5).

8/6 *baruram* (<ET *barur men*) «varırım, giderim». gibi *istemem* (40/6), *bolmuşam* (41/1). Bu şekiller Çağatay Türkçesi için normal değildir, çünkü Çağatay Türkçesi fiil çekiminde kullanılan şahıs zamirlerini ekletirmeyip korur (bk. Chag. Man. § 93, 99, 100-116, 129; Nesâ-yim., s. 125-147). Metnimizde birkaç örnekte görülen bu şekil Azerî Türkçesi'nin tesiriyle metnimizde yer almış olmalıdır. Nitekim Eski Anadolu Türkçesi ile Azerî Türkçesi'nde şahıs unsuru olarak kullanılan 1. ve 2. şahıs zamirleri ekleşince, zamir bünyesinde bulunan düz geniş ünlü kendisini korur (bk. ETT § 302-311; Az. T, not : 79, 110, 247). Bugün Türkiye Türkçesi'nde ise eklenen bu zamirler tamamen ünlü uyumuna bağlanmışlardır (bk. TDB § 438).

10/3 *başığa* (<*baş-ı-ğa*) «başına» yanında metnimizde *kaşında* (28/3) «önünde, huzurunda» şekli de geçmektedir. Diğer Çağatay Türkçesi metinlerinde de olduğu gibi, metnimizde de pronominal n'nin (zamir n'sinin) kullanılışı kaide halinde değildir (Bu hususta fazla bilgi için bk. Manzum Oğuznâme, not : 5; TDB § 191).

10/4 *zâhir oldı* «zâhir oldu, belirdi, ortaya çıktı». Bilindiği gibi lehçeler veya yazı dilleri birbirlerinden ses ve şekil husûsiyetleri bakımından olduğu kadar, kelime kadrosu bakımından da farklılıklar gösterirler. Meselâ Doğu Türkçesi'nin *tap-* «bulmak», *tüş-* «inmek», *örten-* «yanmak» fiillerine karşılık Batı Türkçesi'nde *bul-*, *in-*, *yan-* fiilleri genellikle kullanılır. Aynı şekilde Doğu Türkçesi'nde genellikle *bol-*, Batı Türkçesi'nde ise *ol-* fiili kullanılır. Bununla beraber metnimizde de olduğu gibi Doğu Türkçesi'nde (Çağatay yazı dilinde) bazen *bol-* fiili yanında *ol-* fiilinin de kullanıldığı görülür.

11/1 a k ı z d ı n ğ (<ak-ı-z-dı-nğ) «akıttın». -z- faktitif ekinin yer aldığı birkaç fiilden (*emiz-*, *tamız-* gibi) biri de *akız-* fiilidir. Çeşitli şive ve lehçelerde canlılığını yitiren ve kullanılış sahası daralan bu ekin yerini daha ziyade -t- faktitif eki almıştır.

11/4 a ğ z ı m a (<ağız-ı-m-a) «ağzıma». Bilindiği gibi verme hali (datif) eki Eski Türkçe'de -ka/-ke, 1. ve 2. şahıs iyelik eklerinden sonra bazen -a/-e, 3. şahıs iyelik ekinden sonra da bazen pronominal n'yi (zamir n'sini) bünyesine alarak -ña/-ñe (<-n-ğa/-n-ge) idi (bk. Gr. Ork. Turk. § 3. 2144; Alt. Gr. § 180). Eski Türkçe'den sonra Doğu Türkçesi'nde ek ünsüz uyumuna bağlanarak -ğa/-ge, -ka/-ke şeklinde genelleşti (bk. Chag. Man. § 38-39; Nesāyim., s. 85-86). Batı Türkçesi ise, bazı yapım ve çekim eklerinin başındaki ğ/g seslerini düşürdüğü için eki -a/-e şeklinde devam ettirir (bk. TDB § 355). Ancak Eski Türkçe'de iyelikten sonra gelen -a/-e verme hali ekinin bazı hallerde Doğu Türkçesi'nde, dolayısıyla Çağatay yazı dilinde de kullanıldığı görülür. Metnimizde yer alan örneklerden bazıları şunlardır: *başıma* (49/3), *cānıma* (32/1), *derdime* (62/4), *közüm* (33/4), *ağzınğa* (45/1), *başınğa* (116/2), *öyünge* (138/2).

12/3 k a ç a y (<kaç-ay) «kaçayım». -ay/-ey (<-ayın/-eyin) teklik 1. şahıs emir ekinin bilhassa vezin gereği metnimizde geniş ölçüde yer aldığı görülür. Esasen Çağatay yazı dilinde teklik 1. şahıs emir ekinin -ay/-ey, -y şeklinde, -alñg/-eliñg çokluk 1. şahıs emir ekinin de buna paralel olarak -al/-eli, -l/-li şeklinde kısaldığı bilinmektedir (bk. Chag. Man. § 91; Nesāyim., s. 138-140). Her iki ekin daha da değişik şekil ve kısaltmalarına Eski Türkçe'de de rastlanmaktadır (bk. Alt. Gr. § 215).

12/3 k u t u l m a y (<kutul-may) «kurtulmadan», *kutul-* gibi *kutkar-* (44/6) fiilinde de kökteki -r- sesi, titreşim bir ses olduğundan Doğu Türkçesi'nde düşmektedir: *kutul-* <*kurtul-*, *kutkar-* <*kurtgar-*. Clauson'un da belirttiği gibi (bk. EDPT, s. 650) her iki fiil de bir **kurt-* köküne bağlanabilir: *kurtul-* <**kurt-u-l-*, *kutkar-* (<**kurt-ğar-*. Türkçe'de sonu çift ünsüzle biten birçok fiillerin bulunması (*korğ-*, *sark-*, *ürk-*, *yanç-*, *yirt-* gibi) bu tahmini kuvvetlendirmektedir.

14/3 t i g i l (<ti-gil) «de, söyle» yanında *di* (130/2) örneğine, dolayısıyla aynı fiilin t'li ve d'li şekline Çağatay yazı dilinde olduğu gibi metnimizde de rastlanmaktadır. Bilindiği gibi Eski Türkçe'de kelime başında d sesi yoktu. Batı Türkçesi'nde kelime başında görülen d sesi, t'den gelmedir (bk. TDB § 101). Doğu Türkçesi kelime başındaki aslı t sesini koruduğu halde birkaç kelimedede t- ~ d- nöbetleşmesini gösterir: *tur-* ~ *dur-*, *teg* ~ *dik*, *takı* ~ *dahı* gibi.

14/4 talpınur (<talpın-ur) «çırpınır». Sözlüklerde, çeşitli şive ve lehçelerde kullanılan aynı kökten gelen birçok şekiller göze çarpmaktadır: talbı-/talbi-, talbın-/talbin-, talbır-/talpır-, talbın-/talpın-, talbit-/talbit-, talbıra-, talbanda-/talbanna-, talbış- v.b. gibi (bk. Divân., Radloff, Wb.; Clauson, EDPT; Räsänen, Wb.; Şeyh Süleyman, Lug.). Bu fiillerin hepsi bir talb/talp kökünden -ı/-i- isimden fiil yapma eki ile, talbı-/talpı- şeklinde kurulmuş olmalıdır. Räsänen talp köküne Teleütçe'de rastlandığını ve «kanat çırpmadan hasil olan ses» mânasına geldiğini, ayrıca bu kelimenin Moğolca'daki balba-ji «geniş ve yassı olmak», dalbaga «geniş satıh, kuş kanadı» kelimeleri ile ilgili olduğunu belirtir (bk. Räsänen, Wb., s. 459).

24/3 üzre «üzerine» yanında üze (45/6) şekli de metnimizde yer almaktadır. Baştaki ünlünün ü veya ö okunması hususu imlâdan belli değildir. Nitekim Uygur metinlerinde de farklı okunuşlara rastlanır. üze <üz-e (bk. Gr. Ork. Turk. § 3. 11), üzre <üz-re / üz-e-re olmalıdır.

28/6 kayan (<*ka-yan) «nereye». ka kökünün birçok soru kelimelerinde yer aldığı (konyu, kayu, kan, kanta, kança, kaç, kaçanğ, kaçan gibi) daha önce Gabain tarafından belirtilmişti (bk. Alt. Gr. § 194). Çağatay Türkçesi kayu tarafında olduğu halde metnimizde bir yerde kanı (95) şekli de geçmektedir. Ayrıca bu ka kökünü Azerî Türkçesi'nde hara (<*ka-ra), harda (<*kara-da) kelimelerinde de görmekteyiz.

29/2 ni (<ne) «ne» soru zamiri metnimizde genellikle ne şeklinde geçmekle beraber (bk. 40/3, 60/4), bu örnekte de görüldüğü gibi bazen e>i değişmesi ile ni şeklinde geçmektedir.

30/2 oluptur (<olup turur) «olmuştur»: «Tişiñ mü lebiñdin nümüdär oluptur». Daha önce de belirtildiği gibi Çağatay Türkçesi daha ziyade bol- fiilini kullanmakla beraber bazen ol- fiilini de kullanır (bk. not: 10/4). -p ekli zarf-fiillerin tur- yardımcı fiiliyle birleşik fiil meydana getirmesi Eski Türkçe'de de görülür (bk. Alt. Gr. § 256). Ancak Eski Türkçe'de devamlılık ifade eden bu teşkiller, Çağatay Türkçesi'nde öğrenilen geçmiş zaman ifadesi taşımaktadır (bk. Chag. Man. § 126; Nesâyim., s. 133-134).

31/3 kecek (F.) «halka, turra». Şeyh Süleyman, Lug. kecek «ördeğin kuyruğunda, kanadında bulunan geç tüyler; halka, turra»; Ferheng-i Ziyâ: kecek «genç kadınlar ve soytarıların başlarına taktıkları, erkek kaz ve horozun kuyruğundaki eğri tüyler ki horoz çelengi ve cuga denilirdi».

32/1 tüşkeli (<tüş-keli) «düşeli, düşeli beri» Eski Türkçe'de -ğalı/-geli, nâdir olarak -kalı/-keli zarf-fiil ekinin başlıca iki fonksiyonu vardı : 1) Sebep, gâye (~ -mak/-mek için) 2) Zaman (~ -dan/den beri) (bk. Alt. Gr. § 233; Gr. Ork. Turk. § 3. 2826). Doğu Türkçesi eki tamamen ünsüz uyumuna bağlayarak bu iki fonksiyonuyla kullanır (bk. Chag. Man. § 83; Nesâyim., s. 164). Batı Türkçesi'nde alı/-eli haline geçen ek sâdece zaman fonksiyonu ile kullanılmaktadır (bk. TDB § 588).

34/6 bolğalığa (<bol-ğalı-ğa) «olmaya, olmak için» : *Bahār-ı ömr hazān bolğalığa dāl durur* «Ömür baharı, sonbahar olacağına delildir». Burada dikkati çeken husus -ğalı zarf-fiil ekine hal ekinin getirilmesidir. Bilindiği gibi zarf-fiiller sâdece hareket mânasını koruyan, fiillerin hususî şekilleridirler. Bu bakımdan isim kategorisine giren kelimeler gibi işletme ekleri almazlar, ancak kalıplaşan ve edat veya zarf olarak kullanılan bazı zarf-fiiller vasıta hali (enstrumental) eki alabilirler (*tiyin, degin, bulhtılayın* gibi). Metnimizde yer alan bu örnekte zarf-fiil ekinden sonra verme hali (datif) ekinin getirilmesi bir istisna olabileceği gibi, -ğalı/-geli zarf-fiil ekinin sebep fonksiyonu (bk. not : 32/1) ile de ilgili olabilir. Nitekim verme halinin çeşitli fonksiyonlarından biri de sebeptir.

34/4 ögürgey (<ögür-gey) «çevirecek, çevirir» :

*Yüzin cihāndın ögürgey siniñ sarı kalgay
Kişi ki aña meded kılsa talı'-i firüz*

«Kendisine mutlu talihi yardım eden kişi, yüzünü dünyadan çevirip sana doğru yöneltir». *ögür-* fiili Radloff, Wb.'da *ögür-* (uig.) = *egir, evir-* «bir şeyden yüz çevirmek, vazgeçmek, caymak», Şeyh Süleyman, Lug.'da ise «döndermek» mânasında yer almaktadır. Kelime ses değişiklikleriyle *evir-* «çevirmek, döndermek, altını üstüne getirmek» kelimesi ile ilgili olabileceği gibi, mâna değişmesiyle *egir-* ile de ilgili olabilir.

35/5 tike «Radloff, Wb. sarp, dik» :

*Tike kıya bakışdın köngülni çäk kılıp
Habib gamzesidin veh ki nâvek-i dil-düz*

Kelime *kıya* «Şeyh Süleyman, Lug. acı, şor, telh» kelimesiyle eş mânalı olmalıdır.

36/3 dikleyin (<dik-leyin) «diklenerek», veya *dikileyin* (<tiki-leyin; Divân. *tiki* «geceleri işitilen ses», *tikile-* «ses, hışırtı çıkarmak») «ses çıkararak» :

*Ol ki gül-nâr kiyip [hem] dikleyin itti k'ey
Deyr bāğında yok andak yene bir ra'nā kız*

«Nar çiçeği renginde elbise giyip diklenerek ey diye bağırın onun gibi güzel bir kız dünya bahçesinde yoktur». Biz mânayı göz önüne alarak birinci okuyuşu tercih ettik. *-layu/-leyü*, *-layan/-leyin* birleşik ekinin Eski Türkçe'den beri kullanıldığı ve zarf olarak kullanılan kelimeler teşkil ettiği bilinmektedir (bk. Alt. Gr. § 190; TDB. § 225).

37/2. *bol sa min* (<*bol-sa min* <*bol-sar min*) «olsam» :

*Gülşen ara ger hezār bolsa min ü kiç gamım
Gülşen ü bāğ u bahār maṅga hayāhñgça yok*

«Eğer gül bahçesinde bülbül olsam, gamımı geç; gül bahçesi, bağ ve bahar bana seni hayal etmek kadar güzel değildir». Şart kipinin bu şekli dikkat çekicidir. Bilindiği gibi Eski Türkçe'de şart kipi, *-sar / -ser + 1. tip (zamir menşeli) şahıs unsuru* şeklinde kurulurdu (bk. Alt. Gr. § 260). Eski Türkçe'den sonra şart kipinin kuruluşunda önemli değişimler oldu, ekin *-r'si* düştüğü gibi, 1. tip şahıs unsuru yerine 2. tip (iyelik menşeli) şahıs unsuru kullanılmaya başlandı (bk. Chag. Man. § 94-95; Nesāyim., s. 141-143). Metnimizde Batı Türkçesi'nde de olduğu gibi bu yeni şekil kullanılmakla beraber yukarıdaki örnekte değişik bir şekil görülmektedir.

40/1 *di gen* (<*di-gen*) «denilen»: *āteş-i Mūsā di gen...* (40/1), *lāle-i hamrā di gen...* (84) gibi söyleyişlerde, *di-* fiili aktif olduğu halde, *-ğan/-gen* isim-fiil eki dolayısıyla passif bir mâna taşımaktadır (fazla bilgi için bk. ET.'de İsim-fiiller, § 25, 94).

40/3 *kıl mayın* (<*kıl-mayın*) «kılmadan» *-mayın/-meyin* zarf-fiil ekinin Gabian, *-ma/me* «menfilik eki» *-°n, -y°n* «zarf-fiil eki» şeklinde ayırmakta ve bu ekin Öntürkçe'den gelebileceğini, ekin Moğolca'da da tanındığını ve *-°n* zarf-fiil ekinin ise fonksiyon bakımından *-u* zarf-fiil ekiyle aynı olduğunu belirtmektedir (bk. Alt. Gr. § 234). *-mayın/-meyin* birleşik ekinin, *-ma/-me* menfilik eki, *-y-* yardımcı ünsüz, *-ı/i* zarf-fiil eki, *-n* vasıta hali ekinden teşekkül etmiş kabul etmek daha yerinde olur. Metnimizde diğer Çağatay Türkçesi metinlerinde de olduğu gibi, *-mayın/-meyin* yanında, bunun kısaltılmış şekli olan *-may/-mey* de yer almaktadır: *tapmay* (62/4), *körmey* (52/1) ve benzerleri.

40/6 *bolğa sin* (<*bol-ğa sin*) «olacaksın». *-gay/-gey* gelecek zaman eki, Doğu Türkçesi'nde ünsüz uyumuna bağlandığı gibi, bazen ek so-

nundaki *-y* ünsüzü de düşer : *-ğay/-gey*, *-kay/-key*; *-ğa/-ge*, *-ka/-ke*. (bk. Chag. Man. § 98-100). Batı Türkçesi'nde ekin başındaki *ğ/-g-* sesleri de düşünce *-a/-e* haline geçen ek fonksiyon da değiştirerek istek eki vazifesini görür, ayrıca birinci şahıslarda iyelik menşeli şahıs unsurları kullanılır (bk. TDB § 492-495). Yaygın olmamakla beraber *-ğay/-gey*, *-ğa/-ge* ekinin Doğu Türkçesi'nde gelecek zaman dışında geniş zaman ve istek ifadesi de taşıdığı görülür.

41/2 ölgeli *yit-* «ölmek üzere olmak». Eski Türkçe'de *-ğal/-geli* ekli zarf-fiillerin *yit-*, *u-*, *bol-*, *tur-* gibi yardımcı fiillerle birleşik fiil teşkil ettiği görülmektedir (bk. Alt. Gr. § 225).

43/2 *kuyaş* «güneş». Yapısı tereddütlü olan bu kelime Batı Türkçesi dışında kalan bazı şive ve lehçelerde kullanılmaktadır (bk. Radloff, Wb.; Divân.). Eski Türkçe'de «güneş» mânasına da gelen *kün* kelimesi daha sonra *kuyaş*'a benzeme yoluyla *künes/küneş* halini almış, *k->g-* değişmesi ile güneş şekli Batı Türkçesi'nde yerleşmiştir.

44/1 *saladur* (<*sal-a-dur* <*sal-a turur*) «salmaktadır», aynı şekilde *tirgüzedür* (44/2) «diriltmektedir». Eski Türkçe'de *tur-* yardımcı fiilinin zarf-fiillerle çeşitli kullanılışları görülmektedir :

- 1) *-a/-e + tur- + şahıs unsuru*
- 2) *-ğal/-geli + tur- + şahıs unsuru*
- 3) *-p + tur- + şahıs unsuru*
- 4) *-u/-ü + tur- + şahıs unsuru* (bk. Alt. Gr. § 255-258).

Bunlardan *-ğal/-geli* zarf-fiil ekiyle teşkil edilen terkinin Eski Türkçe'den sonra kullanılıştan düştüğü, diğerlerinin ise bazı şive ve lehçelerde devam ettiği görülür. *-a/-e + turur + şahıs unsuru* terkininde, yardımcı fiil *-tur/-tür*, *-dur/-dür* şeklinde eklediği gibi tamamen düşebilir, fonksiyon bakımından da terkin esas fiilde belirtilen hareketin yapılmakta olduğunu (~ BT. *-makta/-mekte*) bildirir (bk. Chag. Man. § 123-125; Nesâyim., s. 128-130). Batı Türkçesi'nde *tur-* fiili yerine geçen *yori-* fiili zarf-fiil eki ile kaynaşıp ekleşerek şimdiki zamanı teşkil eden fiil çekim eki haline geçer (bk. TDB § 455-495). Aynı şekilde *-p + turur + şahıs unsuru* terkininde de yardımcı fiil eklediği gibi, tamamen düşebilir de (*boluptur min* (52/1), *salıp sin* (5/5) gibi). Ayrıca bu şekil Doğu Türkçesi'nde öğrenilen geçmiş zaman ifadesinde kullanılmaktadır (bk. Chag. Man. § 126-131; Nesâyim., s. 132-134). Bu şekle bilindiği gibi Azerî Türkçesi'nde de rastlanır.

57/3 n' itey (<ne it-ey) «ne yapayım». Türkçe'de birleşik kelime teşkilinde yan yana gelen ünlülerden birinin düşmesi hususu için bk. Manzum Oğuznâme, not : 7

61/1 örte- (<ört-e) «yakmak». Dîvân. ört «yangın, yanan nesne», Alt. Gr. (Glossar) ört «alev». Çeşitli şive ve lehçelerde başka genişlemiş şekiller de kullanılmaktadır : örten- «yanmak», örtel- «yakılmak», örteş- «yaktırmak» gibi. Räsänen, Wb.'da ört köküyle ilgili bazı kelimeler zikredilmiştir : örde «ateş yapmak», örne «kuvvetlice yanmak, tutuşmak»

63/3 bâl-sınuktur «kırık kanatlıdır» : Könglüm kuşu ol vāsıtan bâl-sınuktur «Gönlümün kuşu o sebepten kırık kanatlıdır.» Farsça bâl «kanat» kelimesi ile Türkçe sınık «kırık» kelimesinin birleşik sıfat teşkil etmesi, eski metinlerde nâdir görülen bir husustur.

94 bolğum (<bol-ğu-m) «olacağım» kılğumdur (121/1) «kılacağım». Bilindiği gibi Eski Türkçe'de gelecek zaman kipi, bazen -sıg/-sig, -taçı/-teçi, -daçı/-deçi isim-fiil ekleriyle, bazen de -ğay/-gey şekil ve zaman ekiyle kurulurdu (bk. Alt. Gr. § 220-222; Gr. Ork. Turk. § 3.283222, 3.283224). Eski Türkçe devresinden sonra -sıg/-sig, -taçı/-teçi kullanılıştan düştü. Doğu Türkçesi -ğay/-gey ekini, ünsüz uyumuna bağlayarak devam ettirdi. Ancak bunun yanında Doğu Türkçesi -ğu/-gü, -ku/-kü isim-fiil ekini de (ek için bk. ET.'de İsim-fiiller, § 103) ikinci bir gelecek zaman teşkil eki gibi kullanmaya başladı. Bu ekle kurulan gelecek zaman değişik şekiller gösterir :

- 1) -ğu/-gü, -ku/-kü + iyelik eki + turur
- 2) -ğu/-gü, -ku/-kü + iyelik eki + -tur/-tür, -dur/-dür
- 3) -ğu/-gü, -ku/-kü + iyelik eki

(bk. Chag. Man. § 117-122; Nesâyim., s. 136-137).

98 örgemçi «örümcek». Kelime Radloff, Wb.'da da işaret edildiği gibi ör- fiiliyle ilgilidir : örgemçi < ör-ü-g-e-m-çi / ör-gem-çi (?).

123/1 u y k a k (<uyan-ğak) «uyanık». Türkçe'de n sesinin düşmesi başka kelimelerde de görülür : karındaş > kardaş gibi.

134/1 ba ka sin (<bak-a turur sin) «bakıyorsun, bakarsın». Yardımcı fiilin düşmesi için bk. not : 44/1.

SÖZLÜK

A

ā b (F.) parlaklık
 ā b - ı ḥ a y a t (F., ḥayāt A.) hayat suyu, içene ebedî hayat vereceğine inanılan efsanevî su; mec. dudak
 ā b u t ā b (F.) parlaklık ve tazelik
 ‘a c ā y i b (A. ‘acā’ib) acayip, tuhaf, anlaşılmaz
 ‘a c e b (A.) acep, tuhaf
 ‘a c i b (A.) çok tuhaf
 ‘a c i z (A.) âciz, güçsüz, zavallı
 a ç - açmak
 a ç ı l - açılmak
 ā d e m (A.) adam, insan
 ā d e m i (F.) insan oğlu
 ā d e m i - z ā d (F.) insan oğlundan doğmuş, insanoğlu
 ā f i t ā b (F.) güneş
 ā f i t ā b - ı ‘ā l e m - ā r ā (F. ‘ālem A.) âlemi süsleyen güneş
 ā f i t ā b - ı ‘ā l e m - s ū z (F., ‘ālem A.) âlemi yakan güneş
 ā g ā h (F.) bilgili, haberli; bk. ā g e h
 ā . e y l e - «haberdar etmek»
 ā g e h (F.) bilgili, haberli; bk. ā g ā h
 ā g ā h
 a ğ ı z a ğ ı z

a ğ r ı - ağrımak, acı duymak
 a ğ y ā r (A.) başkalar, yabancılar
 ā h (F.) âh, yazık
 ā . u r - «âh etmek»
 a ḥ b ā b (A.) ahbap, dostlar
 ‘a h d (A.) zaman, devir
 ‘a h d - ı e y y ā m - ı ū e b ā b (F., kelimeler A.) gençlik günleri
 a ḥ i (A.) kardeşim, dostum
 a ḥ k e r (F.) kor
 a ḥ v ā l (A.) haller, durumlar
 ‘ā k ı b e t (A.) nihayet, sonunda
 ‘a k l (A.) akıl
 ‘a . i l e d i n ḥ r m e n i ğ a o t k o y - «akıl ile din hârmanını ateşe vermek, yakmak; akıldan ve dinden etmek»
 ‘a . - d i n b i ğ ā n e b o l - «aklını kaybetmek, akla yabancı olmak»
 a l a l , kırmızı
 a l h u z u r , nezd, ön; bk. a l l
 ā l (A.) hîle
 a l - almak
 ‘a l e m (A.) nişan, alâmet, belirtir
 ‘ā l e m (A.) âlem, dünya, cihan
 ‘ā . e ḥ l i «halk, insanlar»
 ‘ā . i l i «halk, insanlar»
 ‘ā l e m - ā r ā (F., ‘ālem A.) âlemi süsleyen

'âlem-i hayâl (F., kelime-
ler A.) hayal âlemi
'âlem-süz (F., 'âlem A.) âle-
mi yakan
'âlî-cenâb (F., kelimeler
A.) yüce yaratışlı, haysi-
yetli, şerefli
all ön, huzur, nezd; bk. al
Allâh (A.) Allah, Yüce Tan-
rı
a'mâl (A.) ameller
'anber (A.) anber
anç a o kadar, o şekilde
anda orada
anda k o şekilde
andın ondan
a ng'a ona
a ng'la- anlamak
anı onü
anı ng onun
ansız onsuz
-ârâ (F.) süsleyen
ara ara, arasında
ara- aramak
'arab (A.) arap
'ârîz (A.) yanak
'â-ıdın perde al- yüzünü
açmak»
'arż (A.) arz, sunma
'arż-ı niyâz (F., kelimeler
A.) niyazda bulunma, niyaz
arz etme
'a. it- «yalvarmak»
Âşaf (k.a.) Âsaf, Hz. Süley-
man'ın veziri. Edebiyatta
vezirler dirayet itibariyle
Âsaf'a benzetilir.
Âşaf-ı 'ahd (F., kelimeler
A.) zamanın Âsaf'ı
âşâr (A.) eserler

aşâb-ı kehf (F., kelime-
ler A.) «mağara arkadaş-
ları» demektir. Dikyanos/
Dekyanos adlı bir hüküm-
darın halkı puta tapmaya
zorlaması üzerine yedi kişi
bu işi işlemek için şehir-
den çıkıp bir mağaraya giz-
lenmişlerdir. yanlarında bir
de «kıtmir» adlı köpekleri
bulunmaktadır. Sığındıkla-
rı mağarada onları bir uy-
ku sarar ve üç yüz dokuz
yıl uyurlar. Uyandıkların-
da bir gün uyduklarını
sanmışlar. Şehre indikle-
rinde herşeyi çok değişik
bulunca tekrar mağaraya
dönmüşler. Devrin hüküm-
darı bunları görmek iste-
miş, fakat mağaraya girdi-
ği sırada Tanrı köpekleriyle
beraber hepsini sırret-
miş. Daha sonra mağara-
ya bir mabed yapmışlar.
Ashab-ı kehf, Kur'ân-ı Ke-
rîm'de XVIII. sûrede geçer.
Başta Tarsus olmak üzere
pekçok yerde Ashâb-ı
kehf'e isnad edilen mağa-
ralar mevcuttur. Batılıla-
ra göre mağara Efesus şeh-
rindedir.

asığ fayda
asıl- asılmak, asılı kalmak
âsitân (F.) eşik
asru çok, pekçok
'âşık-ı zâr (F., 'âşık A.) ağ-
layan aşık, inleyen aşık

aşıkarā (F.) aşikâr, belli,
 açık
 aşinā (F.) tanıdık, bildik
 'a. bol- «tanıdık olmak»
 at ad, isim
 'a.-ıni ağızğa al- «adını söy-
 lemek, anmak»
 at- atmak, fırlatmak
 atal- ad almak, isimlendiril-
 mek
 âteş-i Mûsâ (F.) Hz. Mû-
 sâ'nın ateşi (Tûr-i Sînâ'da
 Hz. Mûsâ'ya tanrının nur
 şeklinde tecelli edişinden
 kinayedir).
 âteşin (F.) ateşten, ateşli
 âteşnâk (F.) ateşli
 âvâre (F.) âvare, aylak, ser-
 seri
 âvâre-i devrân (F., dev-
 rân A.) zamanın âvaresi
 avla- avlamak
 avun- avunmak
 ay ay; mec. sevgili
 ayak ayak
 'ayân (A.) belli, açık
 'a. bol- «belli olmak, açık
 hale gelmek»
 'a. kül- «belli etmek, açık
 hale getirmek»
 'ayb (A.) ayıp
 'a. eyle- «ayıp etmek»
 ayıl- ayılmak, kendine gel-
 mek
 ayır- ayırmak
 âyîn (F.) merasim, tören,
 âdet
 âyîne (F.) ayna
 'ayn (A.) bir şeyin eşi, tıpkısı
 'ayn-ı külgü (F., 'ayn A.,
 külgü T.) tam gülüş

ayrıl- ayrılmak
 ayru ayrı
 a. tüş- «ayrı halde olmak,
 ayrılmak»
 'ayş (A.) yaşama, eğlenme
 'a. -lar kül- «zevk u safa et-
 mek, eğlenmek»
 ayt- söylemek, demek
 âzād (F.) serbest, hür; ku-
 sursuz
 âzâr (F.) incitme, gücendir-
 me, incinen, gücenen
 âzârî (F.) incitmé
 âzerî (F.) ateşperest, ateşe
 tapan
 'azîz (A.) aziz, muhterem
 'azm (A.) azim, kısmet, niyet
 'azm-ı harâbât (F., keli-
 meler A.) harabata yönel-
 me, meyhaneye gitme

B

bād (F.) rüzgar
 bāğ (F.) bağ, bahçe
 bağışla- bağışlamak
 bahār (F.) bahar
 bahārî (F.) bahara ait
 bahār-ı 'ömr (F., 'ömr A.)
 ömür baharı, gençlik
 baħr (.) deniz
 baħş (F.) bağış, ihsan
 bāk (F.) korku, sakınma
 bāk- bakmak
 bakış bakış
 bākrağ çok korkulu
 bāl (F.) kanat
 bāl (A.) gönül, kalb, yürek
 bālā (F.) yüksek, yüce; boy
 balığ balık

bâl-sınuğ (F., sınuğ T.) kırık kanatlı
 bar var
 bār (A.) yük
 -bār (F.) saçan, yağdıran
 bar- varmak
 bārān (F.) yağmur
 barça bütün, hep
 barı bütün, hep
 bār-ı gam (F., gam A.) gam yükü
 baş baş
b.-tın ayak «baştan ayağa»
b.-ğa pervâne bol- «başına pervane olmak, etrafında dönmek»
b.-ını kopar- «başını kesmek»
 bat- batmak
 bāṭın (A.) iç yüz, gizli, görünmeyen
 bayram bayram
 Bedeḥşān (y.a.) Bedeḥşan
 begāyet (A.) pekçok, ziyade
 behāne (F.) bahane
 bel (A.) belki
 belā (A.) bela, keder, âfet
 belāyî (F.) belalı, belaya ait
 Belkîs (k.a.) Bekis, güneşe tapan Saba ülkesinin melikesi. Hz. Süleyman, onu kendi ülkesine getirmiş, Belkis ve kavmi imana gelmişlerdir. Konu Kur'ân-ı Kerîm'de de geçmektedir.
 Belkîs-i zamān (F., kelimeler A.) zamanın Belkis'i (sevgilinin güzelliğinden kinayedir).

bende (F.) kul, köle
 benî âdem (A.) insanoglu
 berāber (F.) beraber, birlikte
 ber-bād (F.) berbat, perişan
 berg (F.) yaprak
 berhem-zede (F.) karma-karışık, alt-üst
 berîn (F.) pek yüce
 berķ (A.) şimşek
 berķ-i işyān (F., kelimeler A.) isyan şimşegi, yıldırım
b.-dın örten- «isyan yıldırımından yanmak»
 bes (F.) yeter, yetişir, kâfi
 besā (F.) hayli, pekçok
 besî (F.) pekçok
 beter (F. bedter) beter
 beyān (A.) bildirme, açıklama
b. eyle- «bildirmek, açıklamak»
 bezm (F.) meclis, içkili meclis
 bezm-i vişāl (F., vişāl A.) kavuşma meclisi
 bî-bāk (F.) korkusuz
 bî-bāk u mest (F.) korkusuz ve mest
 bî-bākraķ çok korkusuz
 bî-berg ünevā (F.) nasipsiz, muhtaç
b. eyle- «muhtaç eylemek»
 bîdār (F.) uyanık, uykusuz; süzgülün
 bî-edeb (F., edeb A.) edepsiz
 bîgāne (F.) kayıtsız, ilgisiz, yabancı, ilgisini kesmiş

bî-haṭā (F., haṭā A.) hatasız
 bî-hōd (F.) kendinden geç-
 miş
 bî-iḥtiyār (F., iḥtiyār A.)
 isteksiz
 bî-'ilm (F., 'ilm A.) habersiz,
 bilgisiz
 bil bel
 bil- bilmek
 bile birlikte, beraber; bk.
 birle
 bî-Leylî (F., Leylî A.) Ley-
 lâ'sız
 bīmār (F.) hasta
 bî-nevā (F.) nasipsiz
 bir bir
 b. birge «biri birine»
 b. yol «bir kerre, bir de-
 fa»
 bir-vermek
 birey biri, birisi
 birkit-perkitmek, sağlamlaş-
 tırmak
 birle birlikte, beraber; bk.
 bile
 bî-ser (F.) başsız
 bî-ser ü sāmān (F.) baş-
 sız ve düzensiz, perişan
 b. bol «perişan olmak»
 bister (F.) döşek
 bister-i ḥākisterî (F.)
 külден döşek
 bister-i rāḥat (F., rāḥat
 A.) rahat döşegi
 bisyār (F.) çok
 biş beş
 bî-vefā (F., vefā A.) vefa-
 sız
 biz biz

bî-zevāl (F., zevāl A.) zeva-
 lı olmayan
 bizge bize
 bizni bizi
 bol-olmak; bk. ol-
 boy boy
 bu bu
 büse (F.) öpücük
 büt (F.) put; mec. güzel, sev-
 gili
 büt-i bî-bāk (F.) korku-
 suz güzel, sevgili
 bülbül (A.) bülbül

C

cā (F.) yer
 c. kal «yerleşmek»
 cām (F.) kadeh
 cām-i vişāl (F., vişāl A.)
 kavuşma kadehi
 c. tut «kavuşma kadehi
 sünmek, visal imkânı ver-
 mek»
 cān (F.) can, ruh
 c. riştesi «can bağı, can ip-
 liğı»
 c. riştesige girihler sal
 «can ipliğine düğümler at-
 mak»
 c. bir «can vermek, dirilt-
 mek»
 c. yit «dirilmek»
 cānā (F.) ey can, ey sevgili
 cānān (F.) sevgili
 cān-baḥş (F.) can veren
 cān u cihān (F.) can ve dün-
 ya
 c. nakdi «can ve cihan ser-
 veti»

c ā n - ı h a r ā b (F., harāb A.)

harap can

c e f ā (A.) cefa

c. *tarîkı* «cefa yolu»

c e l l ā d (A.) cellat

c e m ' (A.) toplama, yığma

c e m ā l (A.) cemal, yüz güzel-
liği

c. *közüside cilve kııl-* «gü-
zellik aynasında tecelli et-
mek, belirlemek»

c e m i ' (A.) bütün, hep

c e n ā b (A.) şeref; hazret

c e n n e t (A.) cennet

c e n n e t ü ' l - m e ' v ā (A.) İs-
lâm inancına göre sekiz
kat cennetin üçüncüsü

c e v r (A.) ezâ, eziyet

c e v r ü c e f ā (F., kelimeler
A.) eziyet ve cefa

c. *resmin tut-* «eziyet ve
cefa âdetine uymak»

c e y b e t (A.) cevap

c i g e r (F.) ciğer, bağır

c i h ā n (F.) cihan, dünya

c. *ekli* «insanlar»

c. *-dan yüz ögür-* «dünya-
dan yüz çevirmek, dünya
ile ilgiyi kesmek»

c i h ā n - e f r ū z (F.) cihani
parlatan

c. *eyle-* «cihana canlılık,
parlaklık vermek»

c i h e t (A.) sebep

c i l v e (A.) tecelli, görünme

c. *eyle-* «tecelli etmek»

c i l v e g e r (F.) cilve kılan,
tecelli eden

c i l v e - i h ū s n (F., kelimeler
A.) güzelliğin tecellisi

c. *kıl-* «güzelliğini göster-
mek»

c i s m (A.) cisim, beden

c i s m - i n ā - t ū v ā n (F., cism
A.) tâkatsiz beden

c u n ū n (A.) delilik

Ç

ç ā k (F.) yırtık

ç. *it-* «yırtmak, parçala-
mak»

ç. *kıl-* «yırtmak, parçala-
mak»

ç ā k e r (F.) kul, köle

ç a k ı l - çakılmak, saplanmak

ç ā k r a k iyice yırtık, param-
parça

ç ā l ā k (F.) çevik

ç ā l ā k r a k çok çevik

ç ā r e (F.) çâre

ç. *kıl-* «çâresini bulmak»

ç. *tap-* «çâre bulmak»

ç ā r e s i z çâresiz

ç. *bol-* «çâresiz olmak»

ç a t - çatmak

ç ı k - çıkmak

ç ı n gerçek, doğru

ç e m e n (F.) çimen

ç e n d (F.) birkaç

ç e r h (F.) çark, tekerlek; gök-
kubbe

ç e r h - i f e l e k (F., felek A.)
dönen gökkubbe

ç e ş m (F.) göz

ç e ş m - i b i d ā r (F.) uykusuz
göz, süzgün göz

ç i h r e (F.) çehre, yüz

ç i h r e - i a l (F., al T.) al
renkli çehre

çihre-fürüz (F.) çehre
parlatan, çehre aydınlatan
çihre-i zerd (F.) sarı çehre,
sararmış, solmuş çehre
çik- çekmek
çü (F.) çünkü; bk. çün
çüçük tath
çün (F.) çünkü; bk. çü
çünkü (F.) çünkü; bk. çü,
çün

D

dād (F.) adalet, doğruluk
d. *ku*- «adalet göstermek,
âdil davranmak»
dāğ (F.) yara
dağı dahi
dāğ-ı nihān (F.) gizli yara
dāl (A.) delâlet eden, delil
dāmen (F.) etek
dāmen-i şahrā (F., şahrā
A.) sahra eteği
-dān (F.) bilen, bilir
-dār (F.) tutan; sahip, malik
dāyim (A. dā'im) dayim, her
zaman
dāyimā (A. dā'imā) daima,
her zaman
dehr (A.) dünya
dem (F.) an, zaman
dembedem (F.) zaman za-
man
demī (F.) bir an
dem-i sekerāt (F., sekerāt
A.) sekerat anı
derbeder (F.) derbeder, pe-
rişan
derd (F.) dert, keder

derdī (F.) dertlilik
derd-i dil-i nā-şād (F.)
üzgün gönlün derdi
derd ü gam (F., gam A.)
dert ve gam
derhem (F.) karışık, karma-
karışık
derrāk (A.) anlayışlı
derrāk rak çok anlayışlı
dest-res (F.) kuvvet ve
zenginlik
devā (A.) deva, çare
devlet (A.) ikbal, baht açık-
lığı
devlet-i vişāl (F., kelime-
ler A.) kavuşma saadeti
devr (A.) dönme, dönüş
devrān (A.) devran, devir
devr-i çerh (F., devr A.)
gökkubbenin dönüşü
deyr (A.) kilise; mec. dünya
di- demek, söylemek; bk. ti-
dīdār (F.) yüz, çehre
dīde (F.) göz
dik gibi
dikleyin dikilerek, diklene-
rek
dil (F.) gönül
dil-ber (F.) güzel
dil-ber-ira'nā (F.) lâtif
güzel
dil-ber-i şannāz (F., şan-
nāz A.) alaycı güzel
dil-keş (F.) gönül çekici,
sevgili
dil-dār (F.) gönül alan, sev-
gili
dil-dūz (F.) gönül delen
dil-rübā (F.) gönül kapan,
sevgili

dî n (A.) din
d. ehli «dindar»
 dirîgâ (F.) yazık, yazıklar
 olsun
 dî v (F.) dev
 dî v â n e (F.) divane
d. bol- «divane olmak, de-
 lirmek».
 dō s t (F.) dost
 dur- durmak; bk. tur-
 -d ū z (F.) delen
 d ū ſ m e n (F.) düşman
 d ū ſ v â r (F.) güç, zor

E

e b r (F.) bulut
 e b r - i b a h â r î (F.) bahar
 bulutu
 e c e l (A.) ecel
e. bârân «ecel yağmuru»
 e d â (A.) yerine getirme
e. kıl- «yerine getirmek»
 e d e b (A.) edep, terbiye
 e f g â n (F.) inleme, haykırma
 e f g â r (F.) yaralı, sakat
 e f l â k (A.) felekler, gökler
 - e f r ū z (F.) aydınlatan, par-
 latan
 e f s â n e (F.) efsane
 e f s ū n (F.) efsun, büyü, si-
 hir
 - e f ſ â n (F.) saçan
 e f z ū n (F.) çok fazla
e. bol- «fazlaşmak»
 e g e r (F.) eğer; bk. er, ger
 e h l (A.) ehil
 e h l - i h î r e d (F., ehl A.) akıl-
 sahibi

e l - k ı ſ ſ a (A.) sözün kısası,
 hülâsa
 e m â n (A.) eminlik
 e n d î ſ e (F.) endişe
 e n d î ſ e - i m u ḥ â l (F., mu-
 hâl A.) boş endişe, vesvese,
 kuruntu
 e n v â r (A.) nurlar
 e n v â r - ı ḥ ū s n (F., kelime-
 ler A.) güzellik nurları
 e n v â r - ı r u ḥ s â r (F., envâr
 A.) yanığın saçtığı nurlar
 e r (F.) eğer; bk. eger, ger
 e s b â b (A.) sebepler; vasıta-
 lar
 e s b â b - ı ṭ a r a b (F., kelime-
 ler A.) şenlik, sevinç vası-
 taları
 e s î r (A.) esir, tutsak
 e s î r - i d e r d - i h i c r â n (F.,
 esir, hicrân A.) ayrılık der-
 dinin esiri
 e s r â r (A.) sırlar
 e ſ k (F.) göz yaşı
e. jâlesi «göz yaşı»
e. tök- «ağlamak»
 e ṭ r â f (A.) etraf, çevre
 e v e l (A. evvel) evvel, önce
 e v c (A.) yüce, yüksek, doruk
 e v ſ â f (A.) vasıflar
 e y e y
 e y l e ö y l e
 e y l e - e y l e m e k , y a p m a k , k ı l -
 m a k
 e y y â m (A.) günler

F

f a ğ f ū r (F.) Çin hükümdar-
 larına verilen ad

fānī (A.) fani
f. bol- «yok olmak»

fāriğ (A.) vazgeçmiş, rahat

fāriğ-bāl (F., kelimeler A.)
gönlü rahat etmiş
f. bol- «rahata ermek»

farq (A.) ayrılık

fedā (A.) feda, uğruna verme
f. kıl- «feda etmek»

felek (A.) gök yüzü, sema;
mec. talih

fenā (A.) yokluk, yok olma
f. küyr «dünya»

ferāğat-gāh (F., ferāgat
A.) dinlenme yeri
f. bol- «dinlenme yeri haline gelmek»

Ferhād (k.a.) Ferhad. Bir halk hikâyesi olan «Ferhad ile Şîrîn» hikâyesinin erkek kahramanı. Ferhad birçok zahmetlere katlandığı halde sevgilisi Şîrîn'e kavuşamadan ölür. Edebiyatta âşık sadakati ve zahmetlere göğüs germesiyle Ferhad'a benzetilir.

ferrūh (F.) uğurlu, kutlu

ferrūh u meymūn (F., meymūn A.) kutlu ve uğurlu
f. bol- «kutlu ve uğurlu olmak»

feryād (F.) feryat, bağırma

ferzāne (F.) bilgili, hakîm
f. bol- «bilgili olmak»

ferzendī (F.) bir oğul

f. bir- «bir oğul vermek, bir oğul sahibi olmak»

-feşān (F.) saçan

fiğān (F.) inleme
f. kıl- «inlemek»

fikr (A.) fikir, düşünce

firāk (A.) ayrılık
f. ilgide pāymāl ol- «ayrılık elinde (yüzünden) perişan olmak»
f. otıga yakıl- «ayrılık ateşiyle yanmak»

firkat (A.) ayrılık, ayrılış
f. otım cānga yak- «ayrılık ateşiyle canı yakmak»

fîrūz (F.) mutlu

fitne (A.) fitne

fürūğ (F.) nur, ziya, ışık, parlaklık

fürūğ-ı çihre (F.) yüz parlaklığı

-fürūz (F.) aydınlatan, parlatan

G

gāh (F.) zaman; yer; bazen;
bk. geh

gāhī (F.) bazen, arasıra: bk. gehī

gam (A. gamm) gam, keder
ğ. -da koy- «kedere salmak»

gamnāk (F.) dertli

gamnāk rak çok dertli

gam u miḥnet (F., kelimeler A.) gam ve mihnet

gamze (F.) yan bakış, süz-gün bakış

ğ. *okın at-* «süzgün bakmak»
 ğarâz (A.) maksat, niyet, meyil, istek
 ğarîb (A.) garip, tuhaf
 ğarîk (A.) batmış, batan
 ğarîk-ı baħr-ı sirişk (F., ğarîk, baħr A.) göz-yaşı denizine batmış
 ğ. *bol-* «göz yaşına boğulmak, çok ağlamak»
 ğarķ (A.) batma, batış
 ğarķ-ı hūn (F., ğarķ A.) kana batma
 ğarķ-ı Şebnem (F., ğarķ A.) Şebnem, çiy dolu
 ğ. *bol-* «çiyle dolmak»
 ğavĝā (F.) kavga, dövüŐme
 ğāyet (A.) nihayet, uç, son; çok fazla; fazlalık
 ğāyet-i i'tidāl (F., kelimeler A.) itidal fazlalığı
 ğayr (A.) başka, diĝer
 ğ. *naķŐın kōngüldin helāk eyle-* «Tanrı'dan gayrisına gönülde yer vermemek»
 ğayr-ı cefā (F., kelimeler A.) cefadan başka
 ğ. *eyleme-* «cefadan başka bir Şey yapmamak»
 ğedā (F.) dilenci
 ğedā-yı bī-nevā (F.) napsiz dilenci
 ğeh (F.) zaman; yer; bk. ĝāh
 ĝehī (F.) bazen, arasıra; bk. ĝāhī
 ĝer (F.) eĝer; bk. eger, er
 ĝerçi (F.) ĝerçi
 ĝerd (F. toz

ĝerdiŐ (F.) dönme, dönüş, dolaŐma
 ĝerd-i merkeb (F., merkeb A.) bineĝin çıkardığı toz
 ĝevāh (F.) Őahit
 ĝevher (F.) inci
 ĝevher-feŐān (F.) inci sačan
 ĝ. *ol-* «inci saçıcı olmak, inci saçmak»
 ĝevher-i pāk (F.) temiz, saf inci
 ĝiriftār (F.) yakalanmış, düşkün
 ĝ. *bol-* «yakalanmak, tutulmak»
 ĝirih (F.) düĝüm
 ĝ. *sal-* «düĝümlmek»
 ĝirih-ĝüŐā (F.) düĝüm ačan, çözen
 ĝürizān (F.) kaçıcı, kaçan
 ĝirye (F.) gözyaşı
 ĝirye-i al (F. al T.) kızıl gözyaşı
 ĝonçe (F.) gonca
 ĝubār (F.) toz
 ĝuŐŐa (A.) keder, kayĝı
 ĝūyā (F.) ĝüya, sanki
 ĝūyiyā (F.) ĝüya, sanki
 ĝüftār (F.) söz
 ĝüft ũ ĝū (F.) dedi-kodu
 ĝül (F.) gül
 ĝül-berĝ-i tarī (F.) taze gül yaprağı
 ĝülgūn (F.) gül renkli
 ĝülī (F.) bir gül
 ĝül-i āteŐin (F.) ateş renkli gül

gül-i ra'nā (F.) lâtif gül,
sevgili
gül-'izār (F., 'izār A.) gül
yanaklı, al yanaklı
gül-'izārā (F.) ey gül ya-
naklı
gül-nār (F.) nar çiçeği, nar
çiçeği renginde elbise
g. kıy- «nar çiçeği rengin-
de elbise giymek»
gülistān (F.) gül bahçesi
gülşen (F.) gül bahçesi
gülzār (F.) güllük
gülşen-ikūy (F.) gül bah-
çesine benzeyen mahalle,
sokak
-güşā (F.) açan, çözen
güzer (F.) geçme, geçiş
g. kıl- «geçmek»
güzerī (F.) geçme, geçiş
g. kıl- «geçmek»
güzeşt (F.) geçme, geçiş

H

h v ā b (F.) uyku
h a b ī b (A.) sevgili
h a c e r (A.) taş
h a c ī l (A.) mahcup, utanmış
h a d (A. hadd) hudut, sınır;
bk. h a d d
h a d d (A.) hudut, sınır; bk.
h a d
h a d ī s (A.) hadis, Hz. Pey-
gamber'in kutsal sözü
h a d ī s e (A.) hadise
h ā k (F.) toprak
h a k ā n hakan, hükümdar
h a k ā n u f a ğ f ū r (F.) ha-
kan ve fağfur

h ā k - i r e h (F.) yol toprağı
h. bol- «yol toprağı olmak»
h ā k i s t e r ī (F.) kül gibi,
külden
h ā l (A.) hal, durum
h ā l (F.) ben
h ā l e t (A.) hal, suret, keyfi-
yet
h ā l ī (A.) boş, تنها
h a l k a (A.) halka, kıvrım
h a l k a - i z ū l f (F., halka A.)
saç kıvrımı
h ā l u h a t (F., hatt A.) ben
ve yüzdeki tüyler
h a l v e t (A.) halvet
h a m (F.) eğri, bükülmüş;
kıvrım
h. bol- «kıvrılmak»
h. it- «kıvrım kıvrım et-
mek»
h ā m ī (A.) hâmi, himaye eden,
koruyan
h ā m ī - i t a r ī k (F., kelimeler
A.) yol gösterici, rehber
h. bol- «yol gösterici, reh-
ber olmak»
H a l ī l (k.a.) Hz. Halil
h a m m ā r (A.) şarapçı
h a n c e r (A.) hançer
h a m r ā (A.) kırmızı
h a n d ā n (A.) gülen
h ā n e (F.) hane, ev
-h v ā r (F.) içen, yiyen
h v ā r (F.) hor, zelil
h a r ā b (A.) harap
h a r ā b ā t (A.) harabeler;
meyhaneler
h a r ā m (A.) haram
h a r e m (A.) harem
h a r g e h (F.) otağ

h â ş (A.) hususî
 h a s (F.) çöp
 h â ş ı l (A.) hasil, husule gelen
 h a s t a (F. haste) hasta
 h a s u h â ş â k (F.) çer-çöp
 h â ş â k (F.) çöp
 h a t (A. hatt) hat, yazı, tüy;
 bk. h a t t
 h a t â (A.) hata
h. eyle- «hata etmek»
h. kıl- «hata etmek»
 h â t ı r (A.) hatır, gönül
 h a t t (A.) hat, yazı, tüy; bk.
 h a t
 h a t t - ı e m â n (F., kelimeler
 A.) eminlik, emniyet bera-
 tı
 h a v â (F.) hava
 h a y â l (A.) hayal
 h a y â t (A.) hayat
 h a y l (A.) sürü, takım
 h a y l u s i p â h (F., hayl A.)
 sürü ve asker
 h a y r â n (A.) hayran
 h a y v a n (A.) hayat
h. suyr «âb-ı hayat»
 h a z â n (F.) sonbahar
 h a z î n (A.) hazin, hüznümlü
 h a z r â (A.) yeşil
 h e c r (A.) ayrılık
 h e l â k (A.) helâk
h. eyle- «helâk etmek»
h. it- «helâk etmek»
 h e l â l (A.) helal
 h e m (F.) hem
 h e m â n â (F.) sanki, güya
 h e m - d e m (F.) arkadaş
 h e m - d e m - i a ğ y â r (F.,
 a ğ y â r A.) yabancılara dost

h e m - d e m ü h e m - h â n e
 (F.) arkadaş
 h e m - h â n e (F.) bir evde otu-
 ran, arkadaş, dost
h. bol- «arkadaş, dost ol-
 mak»
 h e m - n e f e s (F., nefes A.)
 arkadaş
h. bol- «arkadaş, dost ol-
 mak»
 h e m - n i ş i n (F.) beraber otu-
 rup kalkan, dost, ahbab
h. bol- «arkadaş, dost ol-
 mak»
 h e r (F.) her
h. çend «her ne kadar»
h. ne/nî «her ne»
h. niçe «her nasıl»
 h e r - d e m (F.) her zaman,
 daima
 h e r g i z (F.) asla, kat'iyen
 h e v e s (A.) heves, istek, arzu
h. eyle- «istemek, arzu et-
 mek»
h. kıl- «istemek, heves et-
 mek»
 h e v â (A.) heves, istek, arzu
 h e v â y î (F.) nefesine düşkün
h. kıl- «nefsine düşkün kıl-
 mak»
 h e y h â t (A.) yazık
 h e z â r (F.) bülbül
 h ı r e d (F.) akıl
 h ı r m e n (F.) harman
 h i c â b (A.) hicap, utanma
h. ol- «utanmak»
 h i c r â n (A.) ayrılık
 h i ç (F.) hiç
h. kim «hiç kimse»
 h i l â l (A.) hilâl, yeni ay

hindū (F.) siyah, kara
 hindū-yı hāl (F.) siyah
 ben
 Hocend (y.a.) Hocend
 hōd (F.) kendi
 hoş (F.) hoş, güzel
 hoş-vakıt (F., vakıt A.) hoş
 vakitli
 hōcre (A. hücre) hücre
 hōcreī (F.) bir hücre
 hōcre-i hāş (F., kelimeler
 A.) hususī hücre
 hōcre-i hāş-ı mā (F., keli-
 meler A.) hususī hücremiz
 hū (F.) huy, tabiat, mizaç;
 bk. hūy
h. kıl- «huy edinmek»
 hūb (F.) güzel, hoş
 hūb u zıst (F.) güzel ve çir-
 kin
 Hudā (F.) Tanrı
 Hudā-nümā (F.) Huda'yı
 gösteren
 hūn (F.) kan
 hūn-hvār (F.) kan içen, kan
 dökən, zâlim
 hūr (A.) melek
 hurde (F.) nükte, incelik
 hurde-dān (F.) dikkat sa-
 hibi, nükte ve inceliği an-
 layan
 hurrem (F.) şen, sevinçli
 hūrveş (F.) güneş gibi (sev-
 gili)
 Husrev (k.a.) Husrev
 hūş (F.) akıl
h. u hured kit- «aklı başın-
 dan gitmek»
h. u hured ehлідin bigāne
bol- «akıl sahiplerinden

uzaklaşmak, ilgiyi kes-
 mek»
 hūy (F.) huy, tabiat, mizaç;
 bk. hū
 hük m (A.) hüküm
 hūsn (A.) güzellik
h. ehli «güzellik sahibi»
h. ili «güzellik ülkesi»
h. ayineside cilve kıl- «gü-
 zellik aynasında belirlemek»
 hūsn-i kabūl (F., kelime-
 ler A.) güzel karşılama
h. tap- «güzel karşılan-
 mak»
 hūsn-i kelām (F., kelime-
 ler A.) söz güzelliği, güzel
 söz
 hūsn-i türkāne (F., hūsn
 A.) Türk'e has güzellik
 hüveydā (F.) açık, apaçık,
 belli

I

ırmağ ırmak
 'ışk (A.) aşk
'i. ehli «aşık»
'i. kuşu pervāz kıl- «aşk
 kuşu uçmak, sevdalanmak»
'i. lāfım ur- «aşktan söz et-
 mek»
'i. otı «aşk ateşi»
'i. yolın ur- «aşk yoluna
 girmek»
 'ışk u cunūn (F., kelimeler
 A.) aşk ve delilik
'i. haylı «aşıklar ve deliler»
 'ıyd-gāh (F., 'ıyd A.) bay-
 ram yeri

iztirab (A.) ıztırap
i. eyle- «eziyet çekmek,
 üzülme, ızdırap çekmek»

İ

i- olmak; bk. ir-
 iç iç
 iç- içmek
 içre içinde
 idrâk (A.) idrâk, anlama
i. -nı nefy kıl- «idrâki yok
 etmek»
 için omuz
 igri eğri
 ihfâ (A.) gizleme
 ihsân (A.) güzelleştirme
 ihtiyâr (A.) seçme, seçilme
 iki iki bk. ikki
i. cihân «dünya ve âhiret»
 ikin (tereddüt edatı); bk.
 irkin
 ikki iki; bk. iki
 il halk, ülke
 ile birlikte, beraber
 ilig el
 ilm (A.) ilim
 ilt- göndermek
i. -e al- «gönderebilmek»
 iltifât (A.) iltifat, gönül al-
 ma
i. kör- «iltifat görmek»
 imdâd (A.) imdat
 imdi şimdi
 imkân (A.) imkân
 ir- olmak; bk. i-
 irit- ulaştırmak
 irkin (tereddüt edatı); bk.
 ikin

is- esmek
 'îsâ (k.a.) Hz. İsa, Şeriat sa-
 hibi büyük peygamberler-
 den biri. Kur'ân-ı Kerim'de
 asılmadığı, öldürülmediği,
 diri olarak Allah tarafın-
 dan göğe çekildiği bildiri-
 lir. Hz. İsa'nın, ölüleri di-
 riltmek, körlerin gözlerini
 açmak, hastaları iyileştir-
 mek gibi mucizeleri vardır.
 'îsâ - nefes (F., kelimeler
 A.) İsa nefesli
 iski eski
 islâm (A.) islâm
i. ilî «müslümanlar»
 iste- istemek
 'işyân (A.) isyan
 iş iş
 işik eşik
i. -ide yüz kitür- «eşiğine
 yüz sürmek»
 işit- işitmek
 it it, köpek
 it- etmek, yapmak
i. -e al- «yapabilmek»
 'itâb (A.) azarlama, darılma
i. eyle- «azarlamak»
 'itidâl (A.) itidal, ölçülülük
 ivrül- dönmek, dolaşmak
 'iyâdet (A.) hastayı ziyaret
 etme
 'izâr (A.) yanak
 izhâr (A.) gösterme
 J
 jâle (F.) kirağı, çiy

K

- ka'be (A.) kâbe
 kâbe kavseyn (A.) iki kavis arasındaki mesafe (Mirac gecesinde Peygamberin Tanrı'ya yakınlık derecesinden kinayedir)
 ka'be-i maşşûd (F., kelimeler A.) maksat kâbesi
 kâbile (A.) akıllı, zeki, becerikli
 kabûl (A.) kabul
 kaç- kaçmak
 kaçan ne zaman, vaktaki
 kad (A. qadd) boy; bk. qadd
 kadâl- mihlanmak, saplanmak
 qadd (A.) boy; bk. qad
 qadd-i mevzûn (F., kelimeler A.) düzgün boy
 qad-ı refâtâr (F., qadd A.) salına salına yüreleyen boy
 qadd-ı refâtâr (F., qadd A.) boy ve yürüyüş
 kadeh-i mâlâmâl (F., kadeh A.) dopdolu kadeh
 kadem (A.) ayak
k. koy- «ayak koymak, bir işe başlamak»
 qadr (A.) kadr, değer
 kâfir (A.) kâfir
k. eyle- «kâfir etmek»
 kâfir-i hûn-h'âr (F., kâfir A.) kan içen kâfir
 kâl (A.) söz
 kal- kalmak
 kâ m (F.) murat, istek
 kamer (A.) ay
 kâmet (A.) boy, boypos
 kâmet ü refâtâr (F., kâmet A.) boy ve yürüyüş
 kamış (A.) kamış
 kân (F.) kaynak, ocak
 kan kan
k. eyle- «kana bulamak»
k. tök- «kan dökmek»
 kanat kanat
 kanı hani
 kân-ı nemek (F.) lezzet kaynağı
 kanlığ kanlı
 -kâr (F.) eden, yapan
 kara kara
k. tofrakka nişest kıl- «kara toprağa oturmak»
 karak göz
k. it- «bakmak»
 karar (A.) karar
 karar u sebât (F., kelimeler A.) karar ve sebat
 karîn (A.) yakın
k. bol- «yakın olmak»
 kâşîd (A.) haberci
 kâşîd-ı cânân (F., kâşîd A.) sevgiliden haber getiren
 kaşd (A.) kasd, maksat, niyet
k. kıl- «kasdetmek, niyet etmek»
 kaş kaş
 kaş ön, huzur, nezd
 katık katı, sert, zor
 kâtil (A.) katil
 kâtil-i hecr (F., kelimeler A.) 'ayrılık katili
 katla defa, kerre

kaṭre (A.) katre, damla
k. kaṭre kan kıl- «damla
 damla kan haline getir-
 mek»
 kaṭṭāl (A.) çok kan döken
 kav- kovmak
 kayan nereye, ne tarafa
 kayşer (A.) kayzer
 kaysı hangi
 kazā (A.) kaza, Tanrı'nın
 hükmünün yerine gelmesi
 kebāb (A.) kebab
k. it- «kebab haline getir-
 mek»
 kecek (F.) turra, halka
 kelām (A.) söz
 kelimāt (A.) kelimeler, söz-
 ler
 kem (F.) eksik, az, fena, kötü
k. bol- «azalmak»
k. it- «azaltmak»
k. kıl- «eksik etmek, azalt-
 mak»
 kemāl (A.) olgunluk, mü-
 kemellik
k. tap- «mükemmel hale
 gelmek»
 kemāl-i şî'r (F., kelimeler
 A.) şiirin mükemmel hale
 gelmesi
 kenāreī (F.) bir kenar, bir
 köşe
k. tut- «bir köşeye yerleş-
 mek»
 ke'n-naḫş-i fi'l-ḥacer
 (A.) taştaki nakış gibi
 kerem (A.) cömertlik
k. eyle- «cömertlik göster-
 mek»

k. kıl- «cömertlik göster-
 mek»
 k'ey ki ey
 kıl- yapmak
 kılınç kılıç
 kıya sert, hiddetli
k. bakış «sert bakış»
 kıyāmet (A.) kıyamet
 kıyāmetī (F.) bir kıyamet
k. kopar- «kıyamet husule
 getirmek»
 kız kız
 kızıl kızıl
k. eşk «kanlı gözyaşı»
 ki (F.) ki (bağlama edatı)
 kibi gibi
 kiç- geçmek
 kiçe gece
 kil- gelmek
 kıl ü kāl (A.) dedi-kodu
 kim kim, kimse
 kipenek kepenek, aba, yağ-
 murluk
 kir- girmek
 kirdār (F.) iş, amel
 kirpik kirpik
 kişi kişi, şahıs
 kit- gitmek
 kitür- götürmek
 kiy- giymek
 kiz- gezmek
 kon- konmak
 kop- meydana gelmek, zuhur
 etmek
 koy- koymak, bırakmak
 kögüs gögüs
k. -ni çak it- «göğsü par-
 çalamak, yırtmak»
 kök gök
 köñül gönül

k. közgüsini şâf it- «gönül aynasını arıtmak»

k. al- «aşık etmek, gönlü kendine bağlamak»

k. sal- «meyletmek»

k. üz- «ilgi göstermemek»

k. -ge ot sal- «gönüle ateş düşürmek»

k. -ni çäk kıl- «gönlü parçalamak»

k. -dîn ayrıl- «gönlü kaybetmek, terketmek»

k. kan bağla- «gönül kana bulanmak»

k. avla- «gönül avlamak, gönlü ele geçirmek»

köp çok, pekçok

kör- görmek

körün- görünmek

köz göz

k. merdümi «göz bebeği»

k. tik- «göz dikmek»

k. -ge körün- «göze görünmek»

közgü ayna

küh (F.) dağ

küh-i Elburz (y.a.) Elburz dağı

kul kul, köle

kulağ kulak

k sal- «dinlemek»

k. tut- «dinlemek»

kullâb (A.) çengel

kullâb-ı mahabbet (F., kelimeler A.) sevgi çengeli

kulluğ kulluk, kölelik

kurtar- kurtarmak

kuş kuş

kuşul- kurtulmak

küy (F.) sokak

kuyuş güneş

küy-ı vefâ (F., vefâ A.)

vefa sokağı

küfr (A.) küfür

k. ili «kâfirler»

kühen (F.) köhne, eski

külâh (F.) külâh

külbe (F.) kulube

külbe-i hammâr (F., hammâr A.) şarap satılan ku-

lube, yer, meyhane

külgü gülüş, gülme

külhan (F.) külhan

kün gün, gündüz

L

lâf (F.) laf, söz

l. ur- «söz söylemek»

lahza (A.) lahza

la'l (A.) la'l, mec. dudak

la'l-i şeker-bâr (F., la'l A.) şeker yüklü dudak, tatlı dudak

lâle (F.) lâle

lâle-i hamrâ (F., hamrâ A.) kırmızı lale

lâle-'izâr (F., 'izâr A.) lâle yanaklı

lâm (A.) lam harfi

leb (F.) dudak

leb-i meygün (F.) mey, şarap renkli dudak

leb-i şeker-bâr (F.) şeker yüklü dudak, tatlı dudak

leâfet (A.) hoşluk, güzellik

Leylâ (k.a.) Leylâ, «Leylâ

ve Mecnun» hikâyesinin kahramanlarından biri. Edebiyatta sevgili Leylâ'ya benzetilir.

Leylî (k.a.) Leylâ; bk. Leylâ

libâs (A.) elbise, kılık

lu'be (A.) oyun

luṭf (A.) lütuf

l. it- «lütufta bulunmak»

luṭf-ı nesim (F., luṭf A.) lütuf rüzgârı

M

mağrūr (A.) mağrur, gururlu

m. bol- «gururlu olmak»

mâh (F.) ay; mec. sevgili

maḥabbet (A.) sevgi

maḥbûb (A.) sevilen, sevgili

maḥbûb-ı suhen-dâr (F., maḥbûb A.) güzel söz söyleyen sevgili

maḥrem (A.) mahrem, yakın

m. kııl- «yakın kıılmak»

m. ol- «yakın olmak»

maḥrem-i ḥarem (F., kelimeler A.) haremine mahrem, haremine yakın (olan)

mâh-simâ (F., simâ A.) ay yüzü

maḥzûn (A.) mahzun, hüznü

maḥâm (A.) makam

maḥâm-ı zerre-i ḥâk (F., maḥâm, zerre A.) bir zerre toprak makamında

maḥşad (A.) maksat

maḥşûd (A.) maksat

mâl (A.) mal

mâlâmâl (F.) dopdolu

mâlumenâl (F., kelimeler A.) mal-mülk, bütün varlık, varı-yoğu

ma'nâ (A.) mâna

manzûr (A.) görünen, beğenilen

m. kııl- «görmek»

manzûr-ı nazâr (F., kelimeler A.) görme

ma'sûk (A.) sevilen

m. it- «kendine aşık etmek»

mâtem (A.) mâtem, yas

maṭla' (A.) doğuş yeri

maṭla'-ı nûr-ı tecellî (F., kelimeler A.) tecellî nurunun doğuş yeri

mâ-zâğ (A.) mâ-zâğ el-başar «göz şaşmaz» dan kısalma (bk. Kur'ân-ı Kerîm, s. LIII, â. 17).

mecnûn (A.) mecnun, deli

Mecnûn (k.a.) Mecnûn, «Leylâ ve Mecnun» hikâyesinin kahramanlarından biri.

Edebiyatta aşık, Mecnun'a benzetilir.

mecnûnlıg delilik

mecrûḥ (A.) yaralı

meded (A.) medet, yardım

m. kııl- «yardım etmek»

meftûn (A.) tutkun, vurgun

meğer (F.) meğer

meğes (F.) sinek

meğes-i ḥâl (F.) sineğe benzeyen ben

m. -ğa tüş- «sineğe benze-

yen bene tutulmak»
 mektüb (A.) mektup
 melâl (A.) sıkıntı
 melek (A.) melek
 menâl (A.) ele geçirilen şey
 merdüm (F.) gözbebeği
 merdümek (F.) gözbebeği
 merdümek-i dîde (F.)
 gözbebeği
 merkeb (A.) binek
 Mesîhâ (k.a.) Hz. İsâ
 Mesîhâ-dem (F.) İsâ ne-
 fesli
 mesned (A.) dayanak
 mesned-i cism (F., keli-
 meler A.) cismin dayandı-
 ğı yer
 mesrür (A.) sevinçli
m. kıl- «sevindirmek»
 mest (F.) mest, sarhoş
m. kıl- «sarhoş etmek»
 mestâne (A.) sarhoşça, bay-
 gınca
 mest-i h^vâb (F.) uyku mes-
 ti
 mest ü bî-höd (F.) sarhoş
 ve kendinden geçmiş
m. bol- «sarhoş ve kendin-
 den geçmiş olmak»
 me'vâ (A.) yurt, mesken,
 yer, sığınacak yer
 mevc (A.) dalga
 mevzûn (A.) uygun, ölçülü,
 güzel
 mey (F.) şarap
m. iç- «içki, şarap içmek»
 meygün (F.) şarap renkli
 meymün (A.) uğurlu, kutlu
 mezâhir (A.) zahir olanlar,
 görünen herşey

mezheb (A.) mezhep, tutu-
 lan yol
 mihen (A.) mihnetler, sıkın-
 tılar
 mihmân (F.) misafir
 mihnet (A.) mihnet, sıkıntı
 mihnet-i hicrân (F., keli-
 meler A.) ayrılık sıkıntısı
m. -ğa mübtelâ kıl- «ayrılık
 sıkıntısına mübtelâ etmek,
 düşürmek»
 mihr (F.) vefa, güneş
 mihrâb (A.) mihrap
 mihrîbân (F.) vefalı
 mihr-i bî-zevâl (F., ze-
 vâl A.) zevalı olmayan gü-
 neş
 mihr-i vefâ (F.) vefaya
 sadakat
m. şivesi «vefaya sadakat
 tarzı»
 min ben
 minde bende
 mindin benden
 miñg bin
 mini beni
 miniñg benim
 mir'ât (A.) ayna
 mir'ât-ı Hudâ-nümâ (F.,
 mir'ât A.) Tanrı'nın sıfat-
 larını gösteren ayna
 mizâc (A.) mizaç
 mu/mü (soru edatı)
 muğân (F.) ateşe tapanların
 rahipleri
 muğ-beçe (F.) meyhaneci
 çırağı
 muhâl (A.) boş, yersiz
 muhkem (A.) sağlam

m u n d a k böyle, bu şekilde
 m u n ğ a buna
 m u ş â ğ i b (A.) arkadaş
m. bol- «arkadaş olmak»
 M ü s â (k.a.) Hz. Mûsâ. Şeriat
 sahibi peygamberlerden bi-
 ri. Yahudileri firavunun
 zulmünden kurtarmak için
 Mısır'dan çıkarır. Tûr-i Sî-
 na'da Allah'ın hitabına
 mazhar olduğu için «Mû-
 sâ-i Kelîm» diye anılır. İki
 mucizesinden biri elini koy-
 nuna sokup çıkarınca pa-
 rıl parıl parlaması, diğeri
 de yere attığı asasının ej-
 derha olmasıdır.
 M ü s â - ş i f a t (F., kelimeler
 A.) Mûsâ yüzlü
 m u z a f f e r (A.) muzaffer
m. bol- «muzaffer olmak»
 m u z t a r i b (A.) ızdıraplı, çır-
 pınan
 m ü b t e l â (A.) düşkün, tut-
 kun
m. kıl- «tutkun hale getir-
 mek»
 m ü d â v â (A.) deva arama
m. eyile- «tedavi etmek»
 m ü d d e ' â (A.) iddia edilen
 şey
m. kıl- «iddia etmek»
 m ü h e y y â (A.) hazır
m. bol- «hazır olmak»
 m ü h l i k (A.) helâk eden
 m ü j d e (F.) müjde
m. yitkür- «müjde vermek»
 m ü j d e - i v a ş l (F., vaşl A.)
 kavuşma müjdesi
m. -m yitür- «kavuşma

müjdesini ulaştırmak»
 m ü j g â n (F.) kirpik
 m ü l k (A.) mülk, ülke
 m ü m k i n (A.) mümkün
 m ü n f a ' i l (A.) mahcup,
 utanmış
m. bol- «utanmak»
 m ü r t e f i ' (A.) yükselmiş,
 yükselen
m. ol- «yükselmek, yücel-
 mek»
 m ü s e l m â n (F.) müslüman
 m ü ş k i l (A.) müşkül, güç, zor
 m ü ş t (F.) avuç; topağ
 m ü ş t - i h a s u h â ş â k (F.)
 çer-çöp topağı
 m ü y e s s e r (A.) kolaylıkla
 olan
m. bol- «ele geçmek, nasip
 olmak»
m. ol- «ele geçmek, nasip
 olmak»

N

n â ç â r (F.) çâresiz
 n â - d â n (F.) cahil
 n â g â h (F.) ansızın
 n a ğ i l (A.) hurmalık
 n a k d (A.) akçe, para
 n a k k â ş (A.) nakkaş
 n a k ş (A.) nakış, süs
 n a k k â ş - ı ş u n ' (F., kelime-
 ler A.) yaratma nakkaşı,
 Tanrı
 n â l e (F.) inleme
n. çik- «inleyip ağlamak»
n. kıl- «inlemek»
 n â m e (F.) yazı, mektup
 n â m e - i a ' m â l (F., a'mâl

A.) insanın amellerini bildiren, ihtiva eden yazı, mektup
 nā-mihribān (F.) vefasız
n. bol- «vefasız olmak»
 nār (A.) ateş
 nār-ı Halil (F., kelimeler A.) Hz. Halil'i içine attıkları ateş
 naşib (A.) nasip
 nā-şād (F.) kederli, gamlı
 nā-tüvān (F.) güçsüz
 nā-tüvānī (F.) güçsüzlük
 nāvek (F.) ok
 nāvek-i dil-düz (F.) gönül delen ok
 nāz (F.) naz
 nazar (A.) bakış
n. kal- «bakmak»
n. sal- «bakmak»
 nāzük (F.) nazik
 nāzük-mizāc (F., mizāc A.) nazik mizaçlı
 ne ne; bk. ni
 nebāt (A.) nebat
 necāt (A.) kurtuluş
 necm (A.) yıldız
 nefes (A.) nefes
n. ur- «nefes vermek, esmek»
 nefis (A.) nefis
 nefis-idiv (F., nefis A.) şeytan gibi olan nefis
 nefy (A.) sürme, sürgün etme
n. kal- «sürmek»
 nem (F.) nem, ıslaklık
n. bol- «ıslanmak»
 nemek (F.) lezzet, tat
 nergis (F.) nergis
 nergis-i şehla (F., şehla

A.) şehla nergis; mec. şehla göz
 nesim (A.) rüzgar
 neşāt (A.) sevinç, neşe
 nev' (A.) çeşit
 nev (F.) yeni
 nevā (F.) ses, seda, ahenk
 nevāyī (F.) bağrıp çağırma
 Nevāyī (k.a.) Alī Şir Nevāyī
 nev-bahār (F.) ilkbahar
 nevha (A.) ağlama
 nevmid (F.) ümitsiz
 nevrüz (F.) Celālī takvimine göre yılbaşı ki İranlılarca bayram kabul edilir.
 neyle- ne yapmak
 neyistān (F.) kamışlık
 nezāre (A.) bakma, seyir
n. kal- «bakmak, seyretmek»
 ni ne; bk. ne
 niçe nice, nasıl
 niçük nasıl, ne şekilde
 nigār (F.) sevgili, süs
 nige niye, niçin
 nige h (F.) bakma, bakış
 nige h-dār (F.) gözcü, koruyucu
 nihāl (F.) taze fidan
 nihān (F.) gizli
 nīk (F.) iyi
 nīlūfer (F.) nilüfer
 nişest (F.) oturan
n. kal- «oturtmak»
 -nişin (F.) oturan
 n'it- ne etmek
 niyāz (A.) yalvarma, yakarma, dua
 nīze (F.) süngü, mızrak
 nokta (A.) nokta

nūr (A.) nur
 nūr un 'alā nūr (A.) nur
 üstüne nur
 nükte (A.) nükte, ince söz
 -nümā (F.) gösteren
 nümūdār (F.) görünen; ör-
 nek
 nümüne (F.) nümüne; örnek

O

ok (kuvvetlendirme edatı)
 ok ok
 o. *sal-* «ok atmak»
 ol o
 ol- olmak; bk. bol-
 olar onlar
 oltur- oturmak
 orta orta
 ot ateş
 o. *koy-* «ateşe vermek»
 o. *sal-* «ateşe vermek; yak-
 mak»
 o. *-ga yakıl-* «ateşe yan-
 mak»

Ö

ögür- çevirmek
 öl- ölmek
 ölüğ ölü
 'ömr (A.) ömür
 'ömr-i 'azîz (F., kelimeler
 A.) aziz ömür
 öñg ön
 öp- öpmek
 örgemçi örümcek
 örte- yakmak
 örten- yanmak

öt- geçmek
 öy ev
 öz öz, kendi
 ö. *-din bar-* «kendinden
 geçmek»
 özge başka
 özgeçe başkaca
 özgeçerek tamamiyle baş-
 kaca
 özlük özlük, benlik
 ö. *yükini taşı-* «benlik
 yükünü atmak»
 ö. *-tin yit-* «benlikten kur-
 tulmak»

P

pādīşeh (F. pādseh) padi-
 şah
 pādīşeh-i 'ālem-i ḥayāl
 (F., 'ālem, ḥayāl A.) hayal
 âleminin padişahı
 pāk (F.) temiz
 pāk rak çok temiz
 pāre (F.) parça
 pay pay
 pāymāl (F.) ayak altında
 kalmış
 p. *bol-* «ayak altında kal-
 mak»
 penāh (F.) sığınma; sığına-
 cak yer; bk. peneh
 peneh (F.) sığınma, sığına-
 cak yer; bk. penāh
 perde (F.) perde
 perde-i pindār (F.) zan
 perdesi
 pergāh (F.) parça
 pergendī (F.) bir parça

perî (F.) peri; mec. güzel, sevgili
 perîveş (F.) peri gibi, çok güzel
 perîşân (F.) perişan
p. it- «perişan etmek»
p. kıl- «perişan etmek»
 pervâne (F.) pervane
 pervâz (F.) uçma, uçuş
p. kıl- «uçmak»
 pes (F.) öyle ise, imdi
 pesend (F.) beğenme
 pest (F.) alçak, aşağı
p. ol- «küçülmek»
 peyâpey (F.) birbiri ardınca
 peydâ (F.) açıkta, meydanda, aşikâr
 peyk (F.) haberci, haberi getirip götür
 peyk-i şabâ (F.) haberci rüzgar
 peyvendî (F.) bağlama
p. bol- «bağlanmak»
 pindâr (F.) zan
 pîr (F.) yaşlı, ihtiyar
p. eyle- «ihtiyarlatmak, güçsüz hale getirmek»
 pirâhen (F.) gömlek
 pîr-i muğân (F.) Pîr «yaşlı ve ulu», muğân «ateşe tapınların rahipleri» mânasındadır. Böylece terkinin mânası «muğların pîri» demektir. Edebiyatta şarap ateşe, pîr-i muğân da meyhaneciye benzetilir. Pîr-i muğân tasavvufta mecaz olarak «mürşid» mânasına kullanılır.

pinhân (F.) gizli
 pinhân u peydâ (F.) gizli ve aşikâr
 pür (F.) çok, fazla
 pür-ham (F.) kıvrım kıvrım
 pür-hün (F.) kan dolu
 pür-zâr (F.) çok ağlayan, çok inleyen

R

Rab (A. Rabb) Rab, Tanrı
 râhat (A.) rahat
 rahmî (F.) acıma
r. kıl- «acımak»
 rakîb (A.) rakip
 rakîbân (F.) rakipler
 ra'nâ (A.) güzel, lâtif, hoş
 ravza (A.) bahçe
 ravza-i rîzvân (F., kelimeler A.) cennet bahçesi
 rây (A.) rey, fikir
 refîk (A.) dost, arkadaş
r. ol- «dost olmak»
 refîk ü yâr (F., refîk A.) dost
 reftâr (F.) salınarak yürüyüş
 reh (F.) yol
 renc (F.) ağrı, zahmet, eziyet
 resm (A.) merasim, töre, âdet
 resm-i vefâ (F., kelimeler A.) vefa âdeti
 reşk (F.) kıskanma, hased
 revân (F.) yürüyen
 revnağ (F.) parlaklık, tazelik
 rîzvân (A.) cennet
 rind (F.) rint, kalender

rişte (F.) iplik
 rişte-zünnâr (F.) papaz-
 ların bellerine bağladıkları
 kuşağın püskülü
 ruḥ (F.) yanak
 ruḥ-i gülgün (F.) gül
 renkli yanak
 ruḥsâr (F.) yanak
 ruḥsâr-ı âteşnâk (F.)
 ateşli yanak, ateş gibi kırmızı yanak
 rumûz (A.) rumuz, işaretler,
 mânası kapalı sözler.
 rumûz-ı 'işk (F., kelimeler
 A.) aşk rumuzu, aşk ile ilgili kapalı sözler, işaretler
 rûzgâr (F.) zaman, devir
 r. -nî kara kıl- «günleri karartmak»
 rûsvâ (F.) rüsva, rezil
 rûsvâlık rüsvalık
 rûsvâ-yı cihân (F.) dünyanın rüsvası, rezili

S

sa'âdet (A.) saadet
 sâ'at (A.) saat
 şabâ (A.) gün doğusundan
 esen serin rüzgar
 şabr (A.) sabır
 şabr u karar (F., kelimeler
 A.) sabır ve karar
 saç saç
 şadağa (.) sadaka
 ş. bol- «sadaka olmak»
 şâf (A.) sâf
 ş. it- «sâf hale getirmek»

şafâ (A.) safâ, esenlik, şenlik
 ş. bağışla- «safâ bağışlamak, esenlik vermek»
 şafḥa (A.) safha
 sağın- zannetmek, sanmak
 şâhib (A.) sahip
 şâhib-i kemâl (F., kelimeler
 A.) kemal sahibi
 şahrâ (A.) sahra, yeryüzü
 sâķī (A.) sâki, içki sunan
 sâkin (A.) sakin
 sâķiyâ (A.) ey sâki
 sal- salmak, kurmak
 salṭanat (A.) saltanat
 s. tap- «saltanat bulmak, ikbal bulmak, ikbale erişmek»
 sāmān (F.) servet, zenginlik
 san sayı
 san- sanmak
 şanavber (A.) sevgilinin
 boyu, bosu; düz, âhenk
 şanavberlik düzlüz, âhenk-
 lilik
 sançıl- saplanmak
 sañga sana
 sarı -a doğru; yön, taraf
 sarıg sarı
 şarşar (A.) şiddetli rüzgar
 sa'y (A.) çalışma, çabalama,
 gayret
 s. it- «çalışmak»
 s. kıl- «çalışmak»
 şayd-geh (F.) av yeri
 şâyebân (F.) gölgelik
 şâyebân-ı zer-nigâr (F.)
 altın süslü, yaldızlı gölgelik
 s. çik- «altın süslü, yaldızlı gölgelik kurmak»

se'bāt (A.) sebat
 s. kıl- «sebat etmek»
 sebeb (A.) sebep
 sebz (F.) yeşil
 sebze (F.) yeşil, yeşillik, çimen
 sebze-i hażrā (F., hażarā A.) yeşil çimen
 seḥāb (A.) bulut
 seher (A.) seher
 sehī (F.) düz, doğru
 sekerāt (A.) baygınlık, can geçişme
 selām (A.) selam
 s. yitür- «selam göndermek»
 s. yitür- «selam ulaştırmak»
 selīm (A.) sağlam
 ser (F.) baş
 ser-fitne-i devrān (F., fitne, devrān A.) zamanın baş fitnesi, fitnecisi
 ser-güzeşt (F.) serüven
 ser-keş (F.) serkeş, dikbaşı
 ser-mest (F.) sarhoş
 serv (F.) servi; mec. sevgili
 serv-i āzād (F.) düz servi
 serv-i nāz (F.) naz servisi; mec. sevgili
 serv-i revān (F.) yürüyen servi, mec. sevgili
 serv-i sehī (F.) düz servi; mec. sevgilinin boyu
 serv-kađ (F.) servi boylu; mec. sevgili
 sevdāyī (F.) bir sevda
 s. sal- «sevdaya düşürmek»
 seyl (A.) sel

seyl-i sirişk (F., seyl A.) gözyaşı seli
 şıfat (A.) hususiyet, özellik
 şıfāt (A.) hususiyetler, özellikler
 sın- kırılmak
 sınık kırık, kırılmış
 sır (A. sirr) sır, gizli; bk. sırr
 s. it- «gizlemek»
 sırr (A.) sır, gizli; bk. sır
 Sikender (k.a.) İskender
 şihāb-ı kehf (F., kelimeler A.) ashab-ı kehf; bk. aş-hāb-ı kehf
 sīmā (A.) yüz
 sin sen
 sindin senden
 sini seni
 siniñ senin
 sinsiz sensiz
 sinsizin sensiz olarak
 sipāh (F.) asker
 sipāh-ı derd ü gam (F., gam A.) dert ve gam askeri
 sipend (F.) üzerlik denilen küçük bir tohum. Tütsü olarak kullanılır ve göz değmesini def ettiği kabul edilir.
 sirişk (F.) gözyaşı
 sivin- sevinmek
 siyāh (F.) siyah
 sizge size
 sor- sormak
 söz söz
 su su
 şubḥ (A.) sabah, sabah vakti
 suhen-dār (F.) güzel söz

söyleyen
 suhenver (F.) güzel söz söyleyen
 suhenverlik güzel söz söyleme, şairlik
 sultân (A.) sultan
 sultân-ı zamân (F., kelimeler A.) zamanın sultanı
 şun' (A.) yapma, yapış
 şûret (A.) suret, biçim, görünüş
 ş. çik- «resim yapmak»
 -süz (F.) yakan, yakıcı
 sücüd (A.) secde etme
 Süleymân (k.a.) Hz. Süleyman
 sünbül (F.) sünbül, mec. sevgilinin saçı
 sünbülî (F.) bir sünbül, mec. sevgili

Ş

şâb (A.) genç
 şâd (F.) sevinçli
 şâd unâ-şâd (F.) sevinçli ve kederli
 şâdmân (F.) sevinçli
 şâh (F.) şah; bk. şeh
 şâh (F.) dal
 şâh u sipâh (F.) şah ve asker
 şâhâ (F.) ey şah
 şâh-ı gül (F.) gül dalı
 şahid (F.) güzel, sevgili
 şahid-i mâ'nâ (F.) mâna güzelliği
 şâyed (F.) şayet, eğer, ola ki
 şebâb (A.) gençlik
 şebistân (F.) yatak odası

şebnem (F.) çiy
 şefâ'at (A.) şefaath, şefîk (A.) şefkatli, merhametli
 ş. ol- «merhamet, şefkat göstermek»
 şeh (F.) şah; bk. şah
 şeh-i Bedehşân (F.) Bedehşân şahı
 sehla (A.) elâ göz
 sehlik padişahlık
 sehr (F.) şehir
 seker (F.) seker; bk. seker
 seker-bâr (F.) seker yüklü
 sekker (F.) seker; bk. seker
 sekker-efşân (F.) seker saçan
 sekl (A.) şekil
 sekl ü semâ'il (F., kelimeler A.) görünüş ve huylar
 sem' (A.) mum; parlaklık, güzellik
 semâ'il (A.) huylar, tabiatlar
 sem'-i cemâl (F., kelimeler A.) yüz parlaklığı
 sem'-i hüsn (F., kelimeler A.) güzellik mumu, parlaklığı
 sem'-i ruhsâr (F., sem' A.) yanağın parlaklığı
 sem'-i şebistân (F., sem' A.) yatak odası mumu, mec. sevgili
 şerbet (A.) şerbet
 şerbet-i 'îsâ (F., kelime-

ler A.) Hz. İsa'nın şerbeti,
 hayat veren şerbet
 şermende (F.) mahcup
 şerh (A.) açıklama
 ş. *kıl*- «açıklamak»
 sest (F.) olta
 ş. *ara tüş*- «oltaya yakalanmak»
 sevk (A.) şiddetli arzu, sevinç
 sevket (A.) ululuk, yücelik
 seyda (F.) deli, divane, şaşkın
 ş. *bol*- «şaşkına dönmek»
 seyh (A.) yaşlı, ihtiyar
 şiddet (A.) şiddet
 şifte (F.) düşkün, tutkun
 ş. *bol*- «tutkun olmak, tutulmak»
 şifte-i turra-i cānān
 (F., turra A.) sevgilinin
 turrasına tutkun
 ş. *bol*- «sevgilinin turrasına tutkun olmak, tutulmak»
 şikāf (A.) yarık, yırtık
 şikest (F.) kırık
 ş. *tüş*- «kırılmak»
 şikestī (F.) kırıklık
 şimşād (F.) şimşir ağacı
 si'r (A.) şiir
 şirīn (F.) tatlı
 Şirīn (k.a.) Şirin. «Ferhad ile Şirīn» hikāyesinin kadın kahramanı. Edebiyatta sevgili güzelliği ile Şirīn'e benzetilir.
 şirīn-leb (F.) tatlı dudaklı
 şişe (F.) şişe, sırça
 şive (F.) naz, eda

şöhre (A.) ünlü, şöhretli
 şöhre-i şeh (F., şöhre A.) memleketin şöhretlisi
 ş. *it*- «memlekette meşhur etmek»
 şüh (F.) şuh, şen
 şu'le (A.) şule, alev
 şu'le-i hāşāk (F., şu'le A.) çöp alevi
 şūr (F.) karışıklık
 şūr u ğavġā (F.) karışıklık ve kavga
 ş. *sal*- «karışıklık çıkartmak»
 şükr (A.) şükür
 ş. *kıl*- «şükretmek»
 şükr li'llāh (A.) Allah'a şükr
 şümār (F.) sayı

T

tā (F.) kadar, dek
 ta'āla'llāh (A.) yüce Allah
 tāb (F.) ışık, parlaklık
 tab'-ı selīm (F., kelimeler A.) sağlam tabiat, yaradılış
 tabīb (A.) tabip, doktor
 tacik (F.) tacik, İran'lı olup Farsça konuşan kimse
 taġ daġ
 tākat (A.) güç, kuvvet
 tal'at (A.) parlaklık
 taleb (A.) istek
 taleb-kār (F., taleb A.) istekli
 ş. *bol*- «istekli olmak»
 tāli' (A.) talih
 tālib (A.) isteyen

t̄ālib-i vaşl (F., kelimeler
 A.) kavuşma isteklisi
 t̄ālib-i vîrāne (F., t̄ālib
 A.) viraneye istekli, vira-
 neyi isteyen
t. bol- «viraneyi istemek»
 t̄āli'-i fîrûz (F., t̄āli' A.)
 mutlu talih
 talpın- çırpınmak
 tamām (A.) tamam
 tañg hayret, şaşma
 tannāz (A.) alaycı, müshezi
 tap- bulmak
 tapıl- bulunmak
 tara- taramak
 tarab (A.) şenlik, sevinçlilik
 tārāc (F.) yağma, yağmala-
 ma
 tārācger (F.) yağmalayan
 tārācger-i dîn (F., dîn
 A.) dini yağmalayan, bo-
 zan, karıştıran
 taraf (A.) taraf, yön
 taraḥḥum (A.) acıma
t. eyle- «acımak, merhamet
 etmek»
t. it- «acımak, merhamet
 etmek»
t. kıl- «acımak, merhamet
 etmek»
 taraf (A.) bakış, göz ucu
 taraf-ı külāh (F., taraf A.)
 külāhın yan tarafı
t. -m uşat- «külāhı yan ta-
 rafa eğmek»
 tarī (A.) güzel, taravetli
 tārīḥ (A.) tarih
 tarīḫ (A.) yol
 taşavvur (A.) tasavvur
t. kıl- «tasavvur etmek»

taş taş
 taşla- atmak, fırlatmak, ter-
 ketmek
 ta'vîz (A.) muska, hamail
 ta'vîz-cān (F., ta'vîz A.)
 can muskası, hamaili
t. bol- «can muskası ol-
 mak»
 tavr (A.) tavır
 tāze (F.) taze
 tecellī (A.) tecelli
 tefriḫa (A.) bozuşma
t. sal- «bozmak»
 tekellüm (A.) konuşma
t. eyle- «konuşmak, söz
 söylemek»
t. it- «konuşmak, söz söy-
 lemek»
t. kıl- «konuşmak, söz söy-
 lemek»
 tekellüm-i şîrîn (F., te-
 kellüm A.) tatlı, hoş gider
 konuşma
 telḥ (F.) acı
 temāşā (F.) bakıp seyretme,
 gezme
t. eyle- «seyretmek»
t. kıl- «seyretmek»
 temennā (A.) dilek, arzu
t. kıl- «dilemek, arzu et-
 mek»
 terk (A.) terk
t. kıl- «terketmek»
 tervîḥ (A.) rahatlandırma
t. kıl- «rahatlandırmak»
 ti- demek, söylemek; bk. di-
 tig- değmek
 tîg (F.) ok
 tîg-i müjgān (F.) kirpik-

lerin oku, oka benzetilen
kirpikler
t. tüzet- «kirpikler okunu
doğrultmak»
tik- dikmek
til dil
tilbe deli
tile- dilemek
Tiñgri Tanrı
tir ter
t. -ge bat- «tere batmak»
tîre (F.) karanlık, bulanık
tirgüz- diriltmek
tirig diri, canlı
tiş diş
tofrağ toprak
toğun- dokunmak
tök- dökmek
tübā (A.) Tuba ağacı
tuğyān (A.) taşma, taşkın-
lık, coşkunluk
t. kıl- «taşmak, coşmak»
tulū' (A.) doğma, doğuş
tulū'-ı hüs n (F., kelimeler
A.) güzelliğın doğuşu
t. it- «güzelliğini göster-
mek»
tur- durmak; bk. dur-
turfa (A.) görülmemiş, tuhaf
turfarak çok tuhaf
turra (A.) alına düşen saç
t. -m bilge bir- «saçını bele
kadar sarkıtmak»
tut- tutmak
tütıyā (A.) gözün görme
kuvvetini artırmak için gö-
ze sürülen bir madde
tümen on bin
tün gece
tünd (F.) sert, haşın

tün ükün gece ve gündüz
türk güzel
türkâne (F.) Türk'e has
türki (F.) Türkçe
türk-i ser-mest (F. türk
T.) sarhoş güzel
tüş düş, rüya
tüş- düşmek
tüvān (F.) güç, takat
tüzet- düzeltmek

U

uç- uçmak
uluk ulu
ulus ulus, halk
unut- unutmak
ur- vurmak
urun- vurunmak, döğünmek
uşalo, işte o
uşal- ufalanmak, parçalan-
mak
uşat- ufalatmak, parçalamak
uşbu işte bu
utru karşı
uyku uyku
uykak uyanık

Ü

üçün için
ülfet (A.) ahbaplık, dostluk
ümîd (F.) ümit, umut
ümîd-i necāt (F., necāt
A.) kurtuluş ümidi
üz- kesmek, ayırmak
ü-e al- «kesebilmek»
üze üzerinde; bk. üzre

üzre üzerinde; bk. üze

V

va'de (A.) vâde
 v. -ğa vefâ kııl- «sözünde durmak»
 vâkıf (A.) vakıf, bilen
 vâkıf-ı sırr-ı nihân (F., vâkıf, sırr A.) gizli sıralara vakıf
 v. bol- «gizli sırlara vakıf olmak»
 vaqt (A.) vakit
 vâlih (A.) şaşakalmış
 vâlih ü hayrân (F., kelimeler A.) şaşakalmış ve hayran
 va'llâh (A.) vallah
 vaşf (A.) vasıf
 vâsıta (A.) vasıta, sebep
 vaşl (A.) kavuşma
 vaţan (A.) vatan
 vâveylâ (A.) çığlık
 vech (A.) yüz, sebep
 vech u'llâh (A.) Allah'ın cemali
 vefâ (A.) vefa, sözünde durma
 v. eyle- «vefa göstermek»
 v. kııl- «vefa göstermek»
 v. iariķını tut- «vefa yolunu tutmak»
 veh (A.) yazık, ay
 verd (A.) gül
 vey (F.) ve ey
 vîrâne (F.) virane
 vişâl (A.) kavuşma
 vücûd (A.) vücut, varlık

Y

yâ (A.) ey
 yâ (F.) ya, yahut, veya
 yâd (F.) anma
 y. kııl- «anmak»
 yafrağ yaprak
 yağ- yağmak
 yağın yağmur
 y. yağ- «yağmur yağmak»
 yağmâ (F.) yağma, çapul
 y. kııl- «yağmalamak»
 yahşî iyi, güzel
 yâ leytenî küntü turâb (A.) «Keşke toprak olsaydım.»; bk. Kur'ân-ı Kerîm, s. LXXIII, â. 40
 yaķ- yakmak
 yaķıl- yanmak
 yaman fena, kötü
 yan yan
 yana yine, tekrar; bk. yene
 yañlığ gibi, benzer
 yâr (F.) yar, dost, sevgili
 yar- yarmak
 yârân (F.) dostlar, sevgililer
 yarug parlak
 y. bol- «parlamak»
 yarut- parlatmak
 yaz- yazmak
 yene yine; bk. yana
 yezîdî (F.) yezidî, şeytan'a tapan
 yığı gözyaşı
 yığıl- yığılmak, toplanmak
 yığıla- ağlamak
 yıkıl- yıkılmak, devrilmek
 yil yel, rüzgar
 yir yer

yit- yetmek, ulaşmak
 y. -e al- «ulaşabilmek»
 yitiş- yetişmek
 yitkür- ulaştırmak, göndermek
 yitür- ulaştırmak
 yok yok
 yol yol
 y. bir- «yol vermek, izin vermek»
 yolı defa, kerre
 yum- yummak, kapamak
 yük yük
 yükün- eğilmek, hürmet etmek
 yürek yürek
 yüz yüz, çehre
 y. -in cihândan ögür- «dünyadan vaz geçmek, dünyayla ilgisini kesmek»
 yüz yüz

Z

-zād (F.) doğma, doğmuş
 zāhid (A.) zâhid, kaba sofu
 zāhir (A.) görünen, açık, belli
 z. it- «açık hale getirmek»
 z. ol- «belirmek, açık hale

gelmek
 zamān (A.) zaman
 zamānī (F.) bir zaman
 zār (F.) ağlıyan, inleyen
 z. bol- «ağlar, inler hale gelmek»
 z. yğla- «inleyerek ağlamak»
 -zede (F.) vurulmuş, tutulmuş
 zer (F.) altın
 zerd (F.) sarı
 zer-nigār (F.) altın süslü
 zerre (A.) zerre
 zevāl (A.) zâil olma, yok olma
 zihī (A.) ne güzel, ne hoş
 zikr (A.) anma
 zinhār (A.) aman, sakın
 zişt (F.) çirkin
 zulm (A.) zulüm
 zülf (F.) saç
 z. -in girih-güşā kıl- saçını çözmek»
 z. -idin asıl- «saçına takılmak»
 zülf-i pür-ham (F.) kıvrım kıvrım saç
 zülf-i siyāh (F.) siyah saç
 zünnār (F.) papazların bellelerine bağladıkları kuşak

İŞLETME EKLERİ

-a/-e	Verme hali (datif) eki
-a/-e	İstek (optatif) eki
-a/-e	Zarf-fiil (gérondif) eki
-adur/-edür	Şimdiki zaman (présent) eki
-am/-em	Teklik 1. şahıs eki
-ar/-er	geniş zaman (aoriste) eki
-ay/-ey	Teklik 1. şahıs emir (impératif) eki
-ayın/-eyin	Teklik 1. şahıs emir (impératif) eki
-ban/-ben	Zarf-fiil (gérondif) eki
-ça/-çe	Eşitlik (équatif) eki
-da/-de	Bulunma hali (locatif) eki
-dı/-di, -du/-dü	Görülen geçmiş zaman (passé défini) eki
-dın/-din	Çıkma hali (ablatif) eki
-dur/-dür	Bildirme eki
-ğa/-ge	Verme hali (datif) eki
-ğaç/-geç	Zarf-fiil (gérondif) eki
-galı/-geli	Zarf-fiil (gérondif) eki
-gan/-gen	İsim-fiil (participe) eki
-ğay/-gey	Gelecek zaman (futur) eki
-gıl/-gil	Teklik 2. şahıs emir (impératif) eki
-gü/-gü	Gelecek zaman isim-fiili (participe) eki
-gunça/-günçe	Zarf-fiil (gérondif) eki
-ı/-i	Zarf-fiil (gérondif) eki
-ı/-i	Teklik 3. şahıs iyelik (possessif) eki
-ıban/-iben	Zarf-fiil (gérondif) eki
-ka/-ke	Verme hali (datif) eki

-kaç/-keç	Zarf-fiil (gérondif) eki
-kan/-ken	İsim-fiil (participe) eki
-kay/-key	Gelecek zaman (futur) eki
-ları/-leri	Çokluk 3. şahıs iyelik (possessif) eki
-m	Teklik 1. şahıs iyelik (possessif) eki
-m	Teklik 1. şahıs eki
-man/-men	Teklik 1. şahıs menfi geniş zaman (aoriste) eki
-mas/-mes	Menfi geniş zaman (aoriste) eki
-mış/-miş	Öğrenilen geçmiş zaman (passé indéterminé) eki
-may/-mey	Zarf-fiil (gérondif) eki
-n	Yükleme hali (accusatif) eki
-n	Vasıta hali (instrumental) eki
-n̄ğ	Teklik 2. şahıs iyelik (possessif) eki
-n̄ğ	Çokluk 2. şahıs eki
-nı/-ni	Yükleme hali (accusatif) eki
-n̄n̄ğ/-n̄n̄ğ, -nun̄ğ/-n̄n̄ğ	İlgi hali (génitif) eki
-n̄ğız/-n̄ğız	Çokluk 2. şahıs emir (impératif) eki
-p	Zarf-fiil (gérondif) eki
-pdür/-pdür	Öğrenilen geçmiş zaman (passé indéterminé) eki
-r	Geniş zaman (aoriste) eki
-ra/-re	Yön (directif) eki
-sa/-se	Şart (conditionnel) eki
-sı/-si	Teklik 3. şahıs iyelik (possessif) eki
-sun/-sün	Teklik 3. şahıs emir (impératif) eki
-ta/-te	Bulunma hali (locatif) eki
-tı/-ti	Görülen geçmiş zaman ((passé défini) eki
-tın/-tin	Çıkma hali (ablatif) eki
-tur/-tür	Bildirme eki
-ur/-ür	Geniş zaman (aoriste) eki
-ur/-ür	Geniş zaman isim-fiili (participe) eki
-yın/-yin	Teklik 1. şahıs emir (impératif) eki

KISALTMALAR ve BİBLİYOGRAFYA

- Alt. Gr. A. von Gabain, *Alttürkische Grammatik*, Leipzig 1950, 2. verbesserte Auflage
- Chag. Man. János Eckmann, *Chagatay Manual*, Indiana University Publications, Uralic and Altaic Series, Volume 60, Mouton and Co., The Hague, The Netherlands 1966
- Dîvân. Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it-Türk* (Yayınlayan: Besim Atalay, c. I-III, Ankara 1938-1941; Dizin, Ankara 1943)
- EDPT Sir Gerard Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972
- ET'de İsim-fiiller Kemal Eraslan, *Eski Türkçe'de İsim-fiiller*, İstanbul 1980 İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi yayınları, No. 2731
- ETT Faruk K. Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük, İstanbul 1977, İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi Yayınları, No. 2157
- Ferheng-i Ziyâ Ziya Şükûn, *Farsça-Türkçe Lûgat, Gencineî Güftar, Ferhengi Ziya*, İstanbul 1944
- Gr. Ork. Turk. Talat Tekin, *A Grammar of Orkhon Turkic*, Indiana University Publications, Uralic and Altaic Series, Volume 69, Mouton and Co., The Hague, The Netherlands 1968

- Manzum Oğuznâme Kemal Eraslan, *Manzum Oğuznâme*, Türikiyat Mecmuası, c. XVIII, İstanbul 1976, s. 169-236,
- Nesāyim. Kemal Eraslan, 'Alī Şir Nevāyi, *Nesāyimül'mahabbe min şemāyimi'l-fütüvve* (Metin ve Dil Husûsiyetleri), İstanbul 1969 (İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi Doktora Tezi)
- Radloff, Wb. Wilhelm Radloff, *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*, c. I-IV, Mouton and Co., 1960
- Räsänen, Wb. Martti Räsänen, *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, Helsinki 1969
- Şeyh Süleyman, Lug. Şeyh Süleyman Efendi-i Buharî, *Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî*, İstanbul 1298
- TDB Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1972, İst. Üniv. Edebiyat Fakültesi Yayınları: 785

KISALTMALARDA BELİRTİLENLER DIŞINDA FAYDALANILAN ESERLER

- Fuad Köprülü, «*Çağatay Edebiyatı*» maddesi, İslâm Ansiklopedisi
- H. Beveridge, «*Kâmrân Mîrzâ*» maddesi, İslâm Ansiklopedisi
- H. F. Hofman, *Türkish Literature. A Bio-Bibliographical Survey, Section III*, Volum 1-6, Utrecht 1969
- Hikmet Bayur, *Hindistan Tarihi*, c. I, Ankara 1947

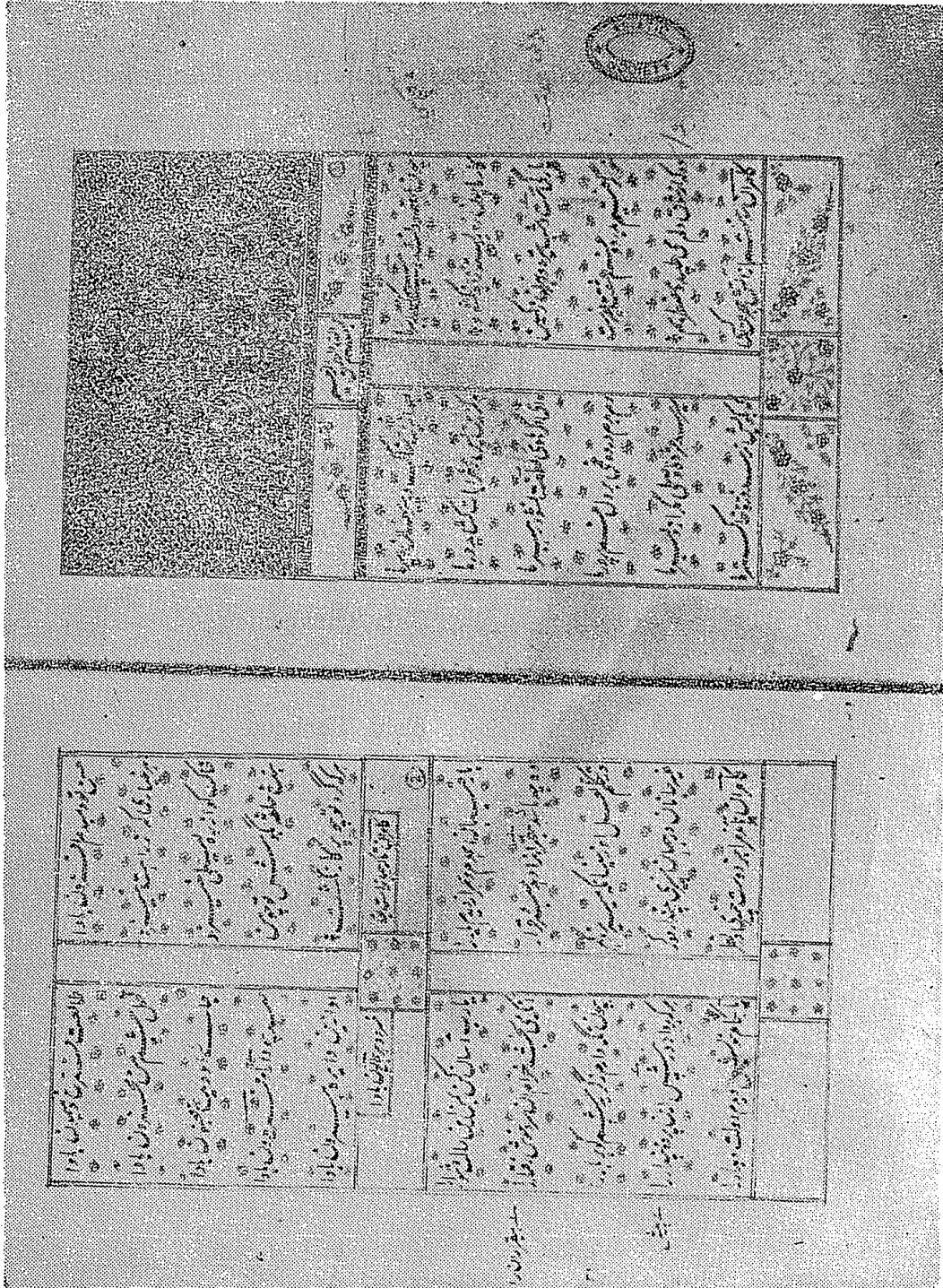
İbrahim Kafesoğlu, «*Hind-Türk İmparatorluğu*» Türk Dünyası El Kitabı, Ankara 1976, s. 972-973, TKAE yayınları, Seri I, sy. A 5

Janos Eckmann, «*Die tschaghataische Literatur*» Fundamenta II, s. 376

Vincent A. Smith, *Akbar the great Mogol 1450-1605*, Delhi 1966

â.	âyet
A.	Arapça
bk.	bakınız
BT.	Batı Türkçesi
DT.	Doğu Türkçesi
ET.	Eski Türkçe
F.	Farsça
k.a.	kişi adı
krş.	karşılaştırmamız
mec.	mecaz
s.	sûre
T.	Türkçe
y.a.	yer adı

1 b

2 a

کرمک با ناله در میان غنچه های کرمک	غنی کرمک با ناله در میان غنچه های کرمک
کرمک جان جان کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک جان جان کرمک کرمک کرمک کرمک
مشق در اول روز به سبب	مشق در اول روز به سبب
غالی کرمک کرمک کرمک کرمک	غالی کرمک کرمک کرمک کرمک
یا در کرمک کرمک کرمک کرمک	یا در کرمک کرمک کرمک کرمک
غلام در اول کرمک کرمک کرمک	غلام در اول کرمک کرمک کرمک
مول کرمک کرمک کرمک کرمک	مول کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
سازم در اول کرمک کرمک کرمک	سازم در اول کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک

کرمک

کرمک

کرمک

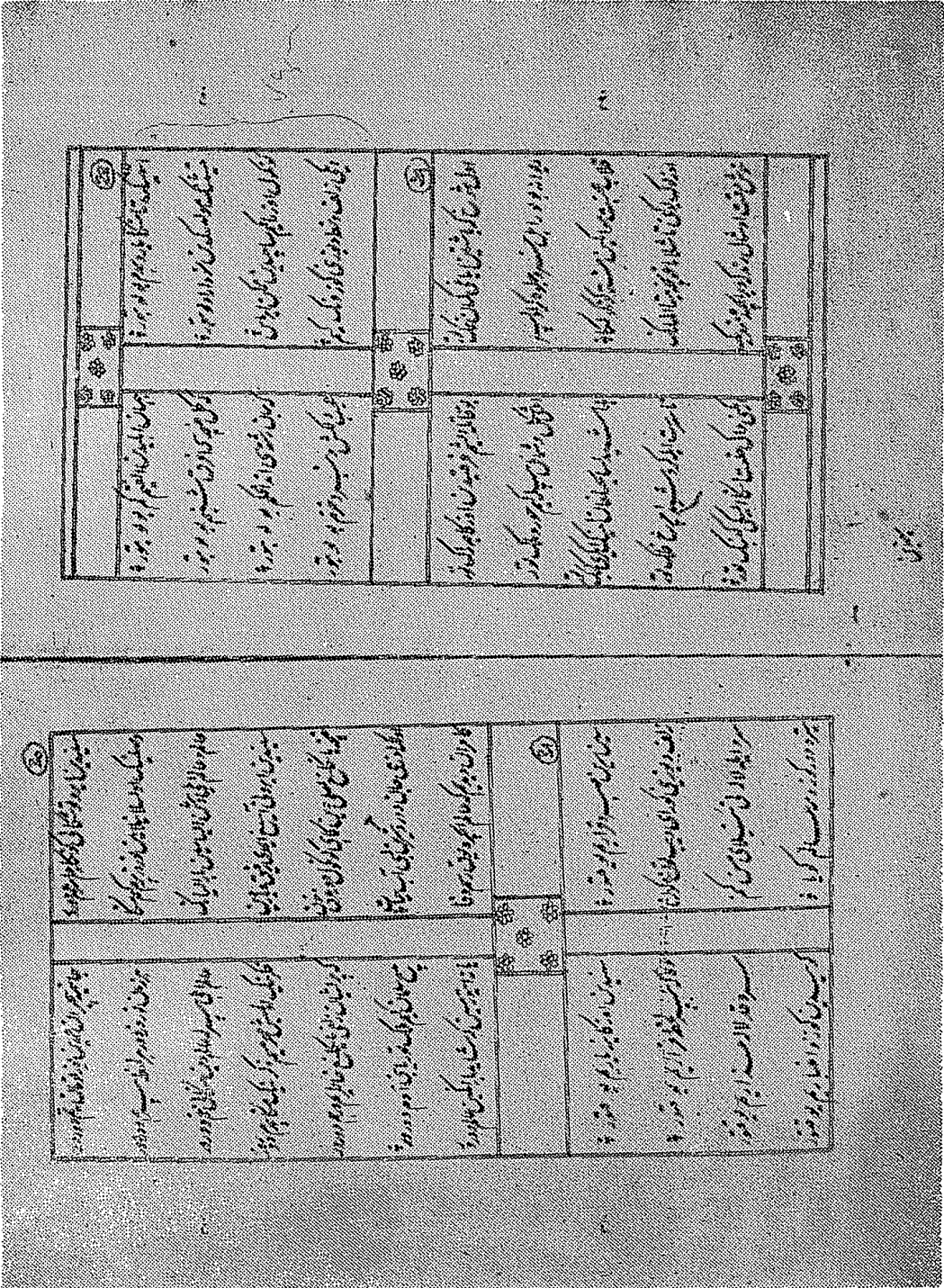
کرمک

کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک
کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک	کرمک کرمک کرمک کرمک کرمک

کرمک

سجده اول	سجده اول	سجده اول	سجده اول	سجده اول	سجده اول	سجده اول	سجده اول
بسم الله الرحمن الرحيم	الحمد لله رب العالمين	والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين	اللهم صل على محمد وعلى آل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت
اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت	العرش العظيم	اللهم صل على محمد وآل محمد	وعلهم وسعك ما وسعت

<p>11</p> <p>گروه نخست، دلم باک نیست باشم خزانک در دام سسری طبعی در ارگسته افشش حق :- هوسچی آریه ارگک نیست :-</p>	<p>5</p> <p>حلقه نصف پریشان آبل پوچی نیست همه خوانند هم باغ برستان آبل نیست ارستان ششیه قمارت لوی روز کچکپوستت گل رسه ای ارباب کاهون ارستان بزخ آن لوقول</p>
<p>12</p> <p>تغیر قوتوق قوتوقم بر اوله قوتوق در صاف اول موچی برکجه بیانی نامکم دینم سطلی شکم کوم کیده بی خستیا کاهون ایرین جینه بیانی بولنی بیانی</p>	<p>13</p> <p>توشکی نیست لالان ارستانم لالت خوشام ادا اوز ششین غلام نسل زین ادا سر اترقی کردی لودی کورست برتسج اوزت کشتن لالت</p>
<p>13</p> <p>سرب اولوق لویجی سر ادا ادا لیکه جان خوش سر اوز دوروز :- خجال اندر کی حسن ارطل نیست :-</p>	<p>14</p> <p>برکده و سا بی طبت اربطی اربط برکده و سا بی طبت اربطی اربط</p>

8 b

9 a

<p>۳۳</p> <p>تورن آرماسک ابروسج کومک اولور</p>	<p>سارح سونک ابراقاب عالم تورن</p>	<p>چين خاينون ايلو ايلو سيب ان انا</p>	<p>کله که کوسين غلغلو قليب :</p>
<p>مزلوق ايلو سون خاينون</p>	<p>کله که سون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>مزلوق ايلو سون خاينون</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>
<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>	<p>کوشون ايلو ايلو ايلو ايلو</p>

سنگ تکه کم از پنج صرور و فاقه	انقدر بس که بچیز بخت متعارف
کوتاه نقلی قدش چوین غازی آید	خارخار بخت در دست بادام
(46)	
کاشانه اوصی برینا بریم صباغ	کلیک بیری تو تین بل کنی تری
کلی خوشی بر روی حوصلی آقا	کیم کیم صند و درون شتاب
پیش خرمی کنان کاسکاهی	کرم با شبتی در دست در باغ
دلیک فاشینه برین تالی کوفی	فان تو کمال آتین در در آتین
کرکدانی تو سینا علم کسب غازی	شور و خزان سالما بچین
(47)	
خمار کسب فاشینه در سین	چاره خوبی بجا قسبه در سین
اشق الی ساهلی خطا آتین	چون بسک کاسکاه صبا کسین
ستاره ناکر کسب کنی فاقه	اولی کوز کاسکاه تین کسین

زلف کسکوهی تو الم +	هر کس کسکوهی کسکوهی
موم سساج از کسکوهی	نور آینه بیه کسکوهی
چرخش آینه کسکوهی +	سنگ کسکوهی از کسکوهی
صورت چینی باور کسکوهی +	کسکوهی در آینه کسکوهی
گرچه زلف کسکوهی	هر کس کسکوهی
ازین دو کسکوهی موم قاشه	کسکوهی از کسکوهی
(48)	
کسکوهی موم زلف آینه موم	نظری کنی بر آینه کسکوهی
کسکوهی موم زلف آینه موم	سینا زلف کسکوهی
ختم کسکوهی کسکوهی	کسکوهی کسکوهی
کسکوهی موم زلف آینه موم	کسکوهی موم زلف آینه موم
کسکوهی موم زلف آینه موم	کسکوهی موم زلف آینه موم

نظم

79

کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
79	80
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
81	82
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
83	84
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب

20 a

82

کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
76	77
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
78	79
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب
80	81
کتابت برجهای کتب	کتابت برجهای کتب

19 b

90	تاریخ و مکان تولد	تاریخ و مکان تولد
91	تاریخ و مکان وفات	تاریخ و مکان وفات
92	تاریخ و مکان ازدواج	تاریخ و مکان ازدواج
93	تاریخ و مکان تحصیل	تاریخ و مکان تحصیل
94	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
95	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
96	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت

97	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
98	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
99	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
100	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
101	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت
102	تاریخ و مکان خدمت	تاریخ و مکان خدمت

دولت اگر کسب من ...	چو صوب از دست بادشاهام	بلی خانان خود پدید کرد که یکی	دولت پادشاهان فرنگی که کجاست
او خیزد از کوه خیمین سبک کوه ...	که نکلد از کوه خیمین سبک کوه ...	کاران اینچنین که مردم را از کوه خیمین	اولی که خیمین سبک کوه ...
سیر که او کوه است کارش کار خیمین ...	سفری از وی است که کوه خیمین ...	سیر به خیمین است کارش کار خیمین ...	سیر از کوه خیمین که کوه خیمین ...
پوشش خیمین سبک کوه ...	که کوه خیمین سبک کوه ...	کاران سبک کوه خیمین ...	دولت خیمین سبک کوه ...
کوه خیمین سبک کوه ...	چو کوه خیمین سبک کوه ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...
چو کوه خیمین سبک کوه ...	چو کوه خیمین سبک کوه ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...
کوه خیمین سبک کوه ...	چو کوه خیمین سبک کوه ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...
کوه خیمین سبک کوه ...	چو کوه خیمین سبک کوه ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...	کوه خیمین سبک کوه خیمین ...

22 a

21 b

توجه در این کتاب است از این که این کتاب توجه است که در این کتاب		در این کتاب توجه است که در این کتاب	در این کتاب توجه است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب
و این کتاب است که در این کتاب		و این کتاب است که در این کتاب	و این کتاب است که در این کتاب

23 a

23 b

درآمد سالیانه کلی از کلیه منابع	۴۱	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
درآمد از اجاره املاک و اراضی						
درآمد از حقوق و مزایای دولتی						
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						
درآمد از حقوق و مزایای خصوصی						
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						
درآمد از حقوق و مزایای دولتی						
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						

درآمد از حقوق و مزایای دولتی	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰	۴۰
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						
درآمد از حقوق و مزایای دولتی						
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						
درآمد از حقوق و مزایای دولتی						
درآمد از سود و بهره بانکی						
درآمد از فروش اموال						
درآمد از سایر منابع						

112	دولتنامه	دولتنامه
113	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
114	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
115	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
116	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
117	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
118	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
119	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی

25 a

116	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
117	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
118	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی
119	تاریخ عثمانی	تاریخ عثمانی

24 b

